

Valsts administrācijas
skola

Ilgspēja uzņēmējdarbībā un tautsaimniecībā, ilgspējas indekss un to veidojošie elementi

Agnese Alksne, Anda Drožina

2018. gads, Rīga

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Lektori

Agnese Alksne

Latvijas Korporatīvās sociālās atbildības platforma – CSR Latvia

Valdes priekšsēdētāja

Mob.: +371 29443666

E.: agnese@ksalatvija.lv

Anda Drožina

KPMG Baltics SIA

Vecākā projektu vadītāja

Iekšējā audita un citu apliecinājuma pakalpojumu vadītāja

Mob: +371 26186170

E: adrozina@kpmg.com

Ilgospējīga uzņēmējdarbība: ilgtspējīgas uzņēmējdarbības pamatprincipi

1. Sociāli atbildīga uzņēmējdarbība un korporatīvā sociālā atbildība

2. Ilgtspēja uzņēmējdarbībā un tautsaimniecībā, ilgtspējas indekss un to veidojošie elementi

3. Valsts pārvaldes loma un funkcijas mazo un vidējo uzņēmumu ilgtspējas veicināšanā

Dienas kārtība – 1. diena

9.00 - 10.30 Ilgtspējīgas attīstības mērķis

10.30 - 10.45 Kafijas pauze

10.45 - 12.15 Ilgtspējīgu attīstību ietekmējošie faktori

12.15 - 13.15 Pusdienas

13.15 - 14.45 Ilgtspējas horizontālās tēmas

14.45 - 15:00 Kafijas pauze

15.00– 16.30 Ilgtspējas horizontālās tēmas

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

neatkarīgu dalībfirmu, kuras saistītas ar Šveicē reģistrēto KPMG International Cooperative (KPMG International), tīkla dalībfirmu. Visas
2018 KPMG Baltics SIA, Latvijā reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību un KPMG neatkarīgu dalībfirmu, kuras saistītas ar Šveicē
reģistrēto KPMG International Cooperative (KPMG International), tīkla dalībfirmu.

REGULĒJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Dokumenta klasifikācija: konfidenciāls

Dienas kārtība – 2. diena

9.00 - 10.30 Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija, mērķi un riski

10.30 - 10.45 Kafijas pauze

10.45 - 12.15 Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija, mērķi un riski

12.15 - 13.15 Pusdienas

13.15 - 14.45 Ilgtspējīgas uzņēmējdarbības attīstības potenciāls

14.45 - 15:00 Kafijas pauze

15.00– 16.30 Uzņēmējdarbības risinājumi ilgtspējīgas tautsaimniecības attīstības kontekstā

Noslēguma tests

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

neatkarīgu dalībfirmu, kuras saistītas ar Šveicē reģistrēto KPMG International Cooperative (KPMG International), tīkla dalībfirmu. Vēlās, 2018 KPMG Baltics SIA, Latvijā reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību un KPMG neatkarīgu dalībfirmu, kuras saistītas ar Šveicē reģistrēto KPMG International Cooperative (KPMG International), tīkla dalībfirmu.

REGULĒJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Dokumenta klasifikācija: konfidenciāls

Ilgtspējīgas attīstības mērķis

Optimāls risinājums starp ekonomiku, cilvēkiem, vidi un tehnoloģijām

Atskats uz 1. programmu

Papildus KSA idejas un koncepti

No KSA ievada...

Ilgtspējīgas uzņēmējdarbības četri pīlāri:

- ekonomiskā labklājība,
- sociālais taisnīgums,
- vides aizsardzība,
- kultūra kopienā.

TBL (*Triple - Bottom-Line*) konceptija:

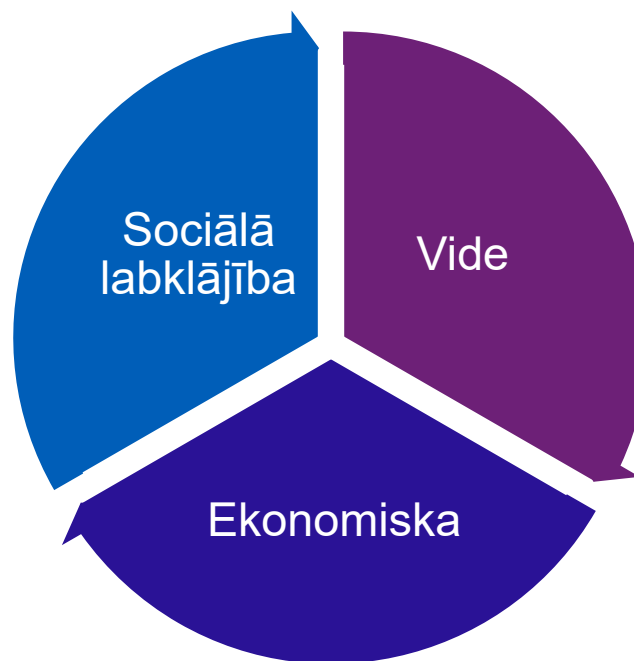
- ekonomiskā labklājība,
- vides kvalitāte,
- sociālais taisnīgums.

3P jēdziens: *People, Planet, Profit*

Ilgtspēja

Ilgtspēja (angļu: sustainability) ir vides, kurā mēs dzīvojam, nodošana nākamajām paaudzēm, nekompromitējot nākamo paaudžu dzīves līmeni un iespējas.

Sociālā ilgtspēja - atbildīga rīcība pret cilvēkiem visdažādākajos kontekstos, bet galvenokārt tā attiecināma uz visu sabiedrības daļu ietveršanu.

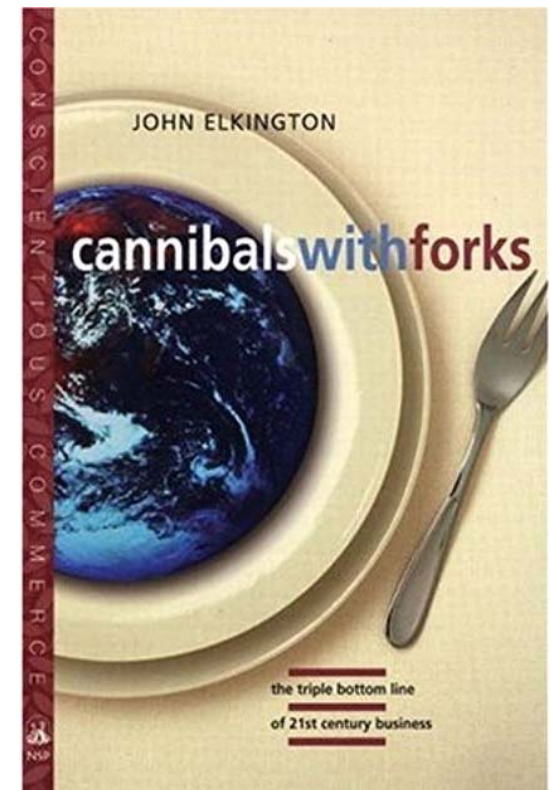

Vides ilgtspēja - atbildīga rīcība attiecībā pret vidi un tās daudzveidību, vērsta galvenokārt uz vides saglabāšanu.

Ekonomiskā ilgtspēja - atbildīga rīcība no finansiālā aspekta. Ekonomiska neveiksme nevar būt ilgtspējīga.

TBL (*Triple - Bottom-Line*) koncepcija: ekonomiskā labklājība, vides kvalitāte, sociālais taisnīgums;

- Terminu ieviesa 1994. gadā Džons Elkingtons, biznesa konsultantu firmas SustainAbility līdzdibinātājs, atsaucoties uz uzņēmējdarbības investīciju principu ESP (vide, sociālā un pārvaldība)
- ESP aizstāvji uzskata, ka investoriem būtu jākoncentrējas uz uzņēmumiem, kuriem ir uzskatāma pieredze vides un sociālajā jomā.
- leviests «trīskāršais» audits (pārbaude)
- Arodbiedrību ietekme uz «Ētisku investīciju» idejas virzību (pirmsākumi pensiju fondu ieguldījumos)

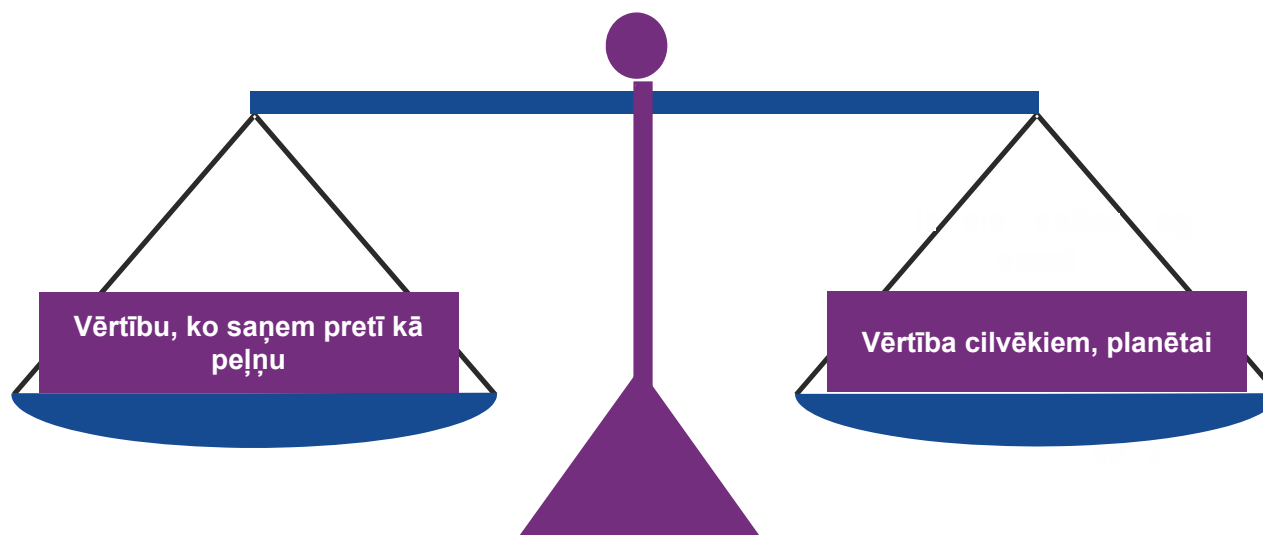

3P jēdziens: *People, Planet, Profit*

Peļņa ir rezultāts, kas nodrošina vērtību cilvēkiem, vērtību planētai.

Ilgspējīgā uzņēmējdarbībā peļņai nevajadzētu ne pārsniegt vērtību, ne būt mazākai par šo vērtību.

<https://greenpathrecovery.com/blog/people-planet-profit-not-triple-bottom-line/>

Vai uzņēmuma atbildība ir mainījusies pēdējo 40 gadu laikā?

- Miltons Frīdmans, aizstāvēt brīvo tirgu, 1970.gadā rakstīja, ka uzņēmuma vienīgā loma sabiedrībā ir radīt peļņu.
- 2010.gada 23.augustā *The Wall Street Journal* publicēja Aneel Karnani rakstu “*The case against corporate social responsibility*”, atainojot Frīdmana argumentus.
- Vai kas ir mainījies 40 gadu laikā?

Uzdevums grupās

1. un 2. grupa
identificē un
prezentē
argumentus, kas
atbalsta viedokli

**“uzņēmuma loma
sabiedrībā ir
vienīgi gūt peļņu”**

3. un 4. grupa
identificē un
prezentē
argumentus, kas
atbalsta viedokli

**“uzņēmuma loma
sabiedrībā ir
plašāka par peļņas
gūšanu”**

Attīstības paradigmas maiņa

“

...Pagājušos gadsimtos par analfabētiem sauca cilvēkus, kuri neprata lasīt un rakstīt, taču šajā gadsimtā analfabēti būs cilvēki, kuri nespēj mācīties visu no jauna un mainīt savus līdzšinējos priekšstatus...

”

Avots:

**Imants Vilks, Zinātniskā ētika jeb
Domājošā cilvēka ceļš, 2008, 128**

Uzdevums: Attīstības daudzveidīgā izpratne

Ja būtu iespējams izmainīt 5 lietas, kādas tās būtu:

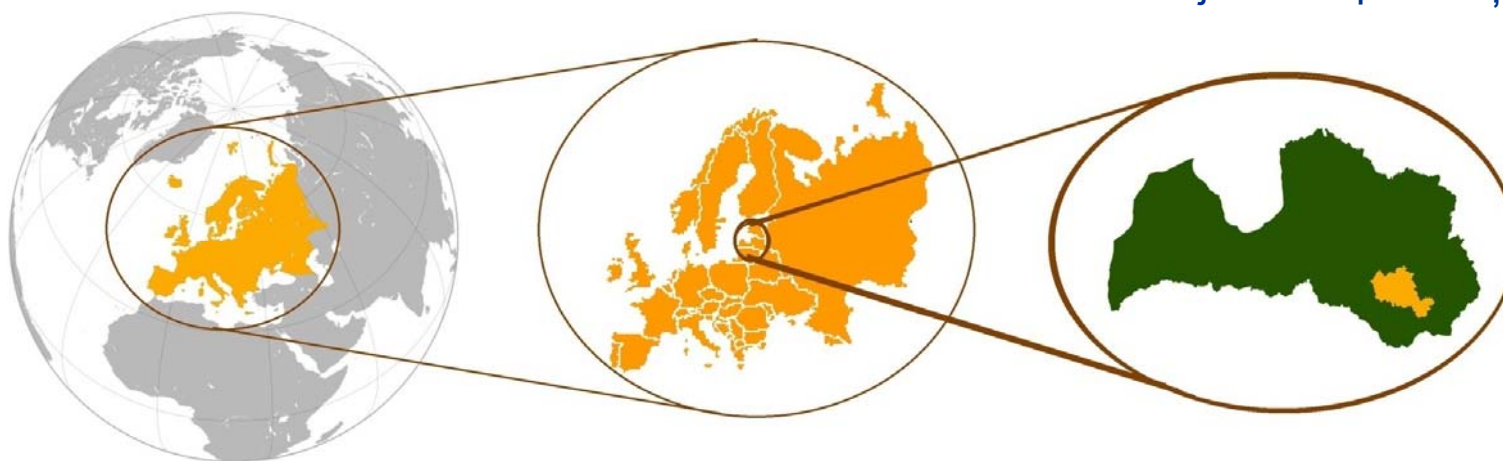
- (1)
- (2)
- (3)
- (4)
- (5)

Katru uzrakstīt uz atsevišķas līmlapiņas!

Glokalizācija..

Sakārto līmlapiņas ar vēlmēm
kaut ko mainīt pēc to atbilstības,
kur jānotiek pārmaiņām, teritoriāli!

Telpas konteksti: **globālais** (pasaules), **reģionālais** (Eiropas), **nacionālais** (valsts),
vietējās kopienas un **personīgais**

Avots: Ingas Belous lekciju cikls "Glokalizācija", 2016, www.lapas.lv

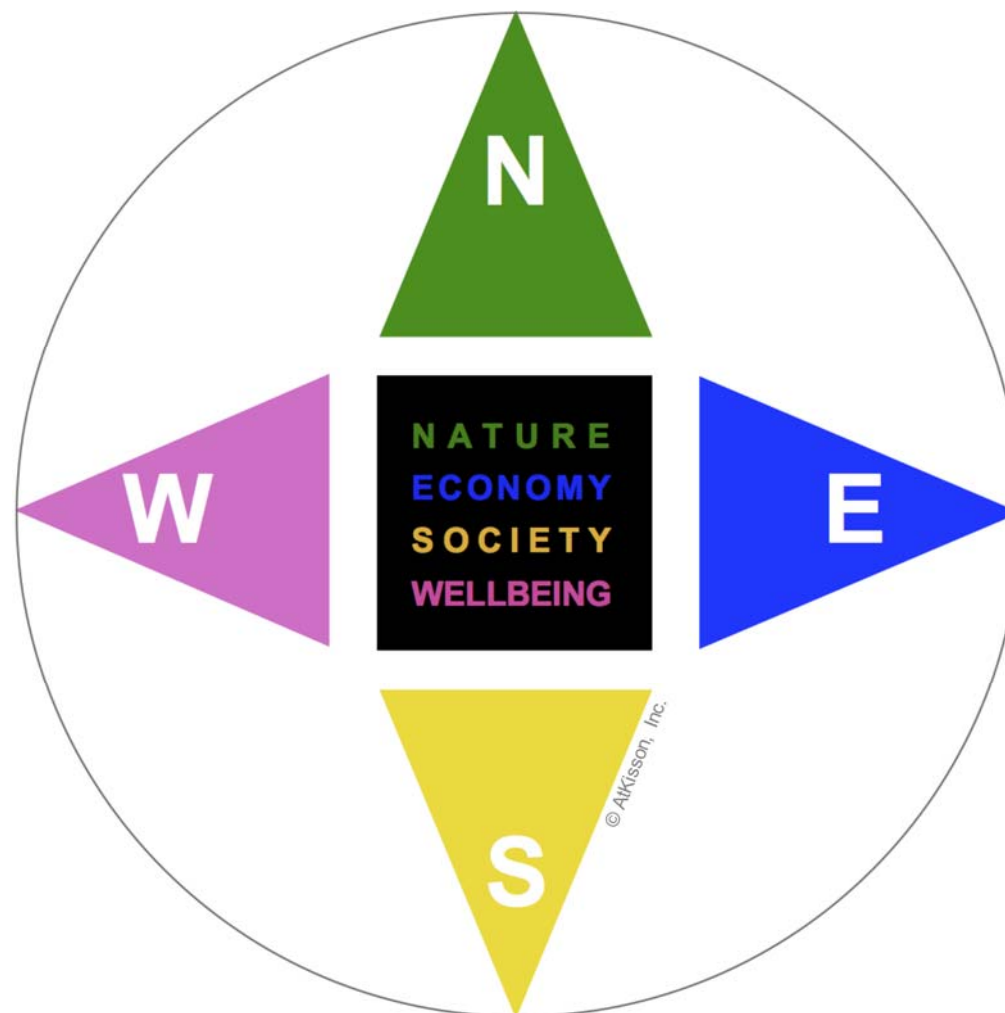
Ilgtspējas kompass

N = Nature / DABA

E = Economy / ECONOMIKA

S = Society / SABIERĪBA

W = Wellbeing / LĀBKLĀJĪBA

Avots: <http://atkisson.com/>

© 2018 KPMG Baltics SIA, Latvijā reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību un KPMG neatkarīgu dalībfirmu, kuras saistītas ar Šveicē reģistrēto KPMG International Cooperative (KPMG International), tīkla dalībfirmu. Visas tiesības aizsargātas

Dokumenta klasifikācija: konfidenciāls

Ilgtspējas kompass

**Sakārto
līmlapiņas ar
vēlmēm kaut ko
mainīt pēc to
atbilstības
pārmaiņu
jomām**

Avots: <http://atkinson.com/>

Ilgtspējas kompass (2)

Ziemeļi - N ir dabai:

- Veselīga gaisa un ūdens kvalitāte, ilgtspējīga resursu izmantošana, piemērota vide (īpaši apdraudētajām sugām), ainavas skaistuma saglabāšana;

Austrumi E ir paredzēts ekonomikai:

- Būtiski uzņēmumi, laba infrastruktūra, pietiekama preču un pakalpojumu ražošana, stabils finanšu sektors, labas darbavietas vai cilvēki ar labu atalgojumu;

Dienvidi - S ir sabiedrībai:

- Mūsu kopienu, iestāžu, skolu, kultūras tradīciju un mākslas veselība, kā arī organizatoriskās struktūras un tiesiskā sistēma, kas aizsargā vienlīdzību un iespēju visiem;

Rietumi - W ir par labu dzīvi:

- Mūsu individuālā veselība, laime, izglītība, apmierinātība un izpildījums, kā arī mūsu ģimeņu un primāro attiecību veselība un dzīves un darba vides kvalitāte;

Ilgtspējīgu attīstību ietekmējošie faktori

Specifiskie faktori Latvijas tautsaimniecības un uzņēmējdarbības apstākļiem.

Latvijas ilgtspējas izaicinājumi?

Demogrāfija

Sabiedrības novecošanās

Sociāli izslēgto grupu iekļaušana darba tirgū

Darba vides drošība – veselība, vide

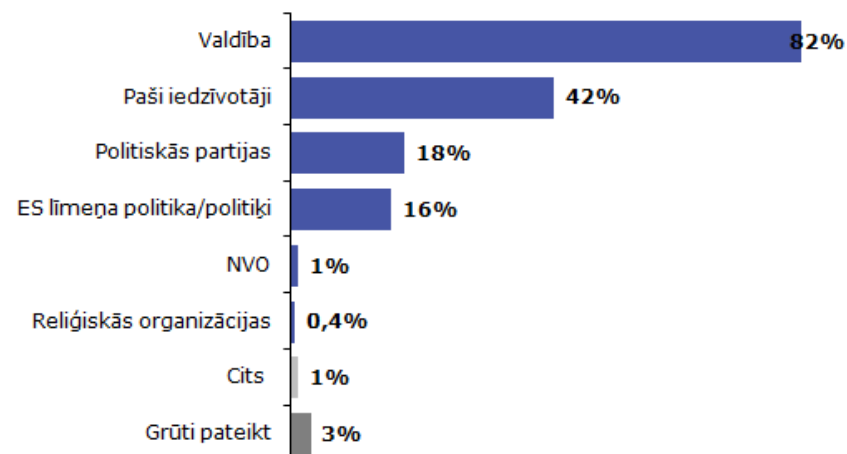
Korupcija

Dažādības vadība

Cilvēktiesības

Atbilde par valsts demogrāfisko problēmu risināšanu

Kas, Jūsaprāt, ir atbildīgs par valsts demogrāfisko problēmu risināšanu?

Bāze: Ekonomiski aktīvie Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 55 gadiem, n=700
Dati: TNS, 2012

Valsts līdz šim nav saskatījusi uzņēmumus kā iespēju un inovatīvu partneri šo nacionālo mērķu – izaicinājumu sasniegšanā?

KSA Latvija ziņojums:

Latvijas Nacionālās korporatīvās ilgtspējas un atbildības stratēģijas sagatavošanas bāzes ziņojums

www.ksalatvija.lv

Avots: www.ksalatvija.lv, KSA Latvija ziņojums: Latvijas Nacionālās korporatīvās ilgtspējas un atbildības stratēģijas sagatavošanas bāzes ziņojums

© 2018 KPMG Baltics SIA, Latvijā reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību un KPMG neatkarīgu dalībfirmu, kuras saistītas ar Šveicē reģistrēto KPMG International Cooperative (KPMG International), tīkla dalībfirmu. Visas tiesības aizsargātas

Dokumenta klasifikācija: konfidenciāls

Ilgtspējas piramīda – darbs grupās

Grupā izvēlēties vienu no 4 tematiskajām ilgtspējas kompasa grupām un izvēlieties vienu centrālo izaicinājumu vai problēmu Latvijā, ko Jūs vēlaties atrisināt saistībā ar saviem tiešajiem pienākumiem.

1. Iepazīstiniet grupu ar problēmu
2. Identificējiet iemeslus un cēloņus
3. Identificējiet idejas, kā var šos iemeslus un cēloņus novērst un situāciju uzlabot?
4. Izveidojiet plānu, kā šīs idejas iedzīvināt/realizēt?
5. Pieņemiet lēmumu – ko tieši jūs darīsit praktiski un to dariet!

Avots: <http://atkisson.com/>

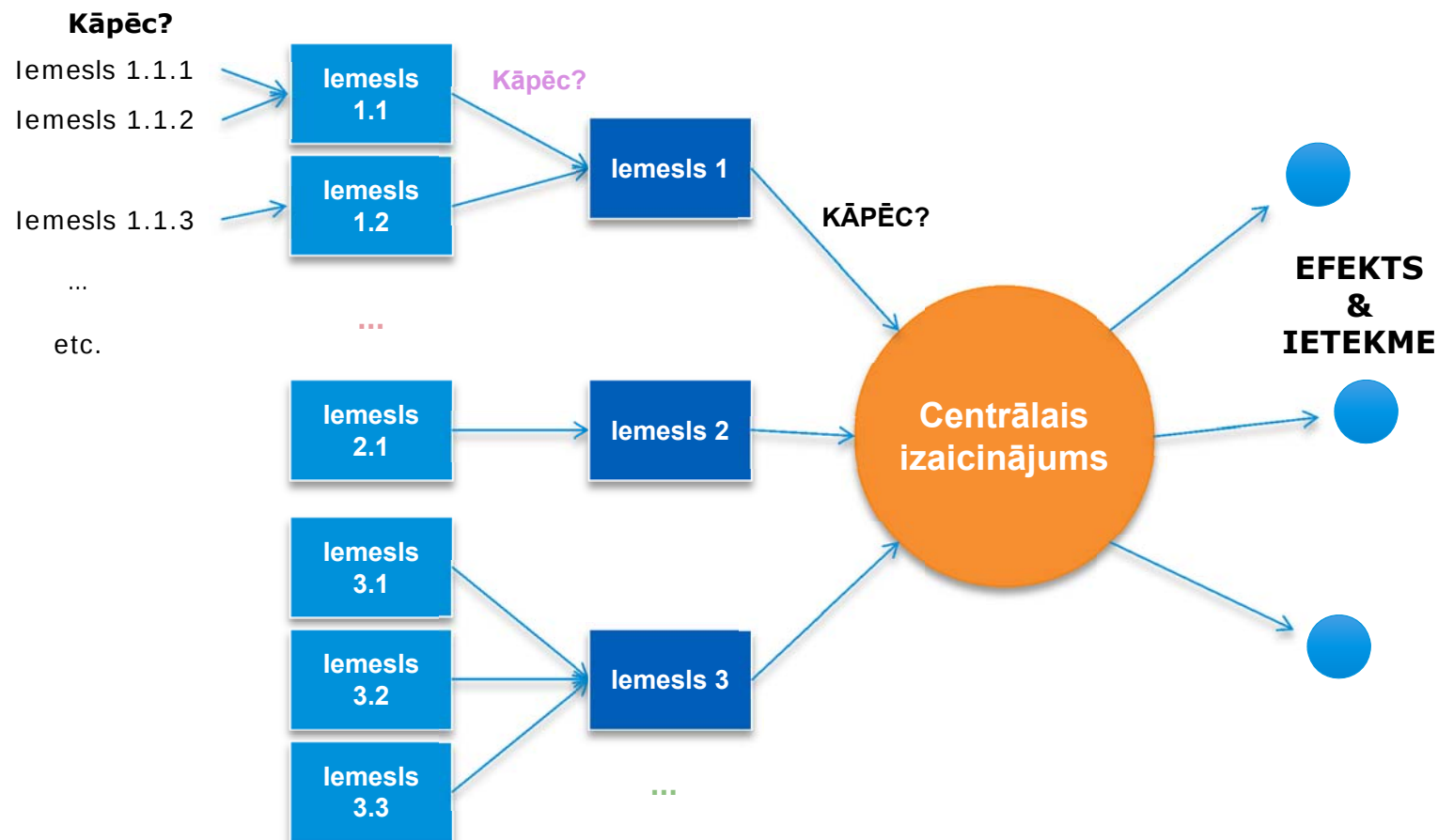

1. līmeņa jautājumi

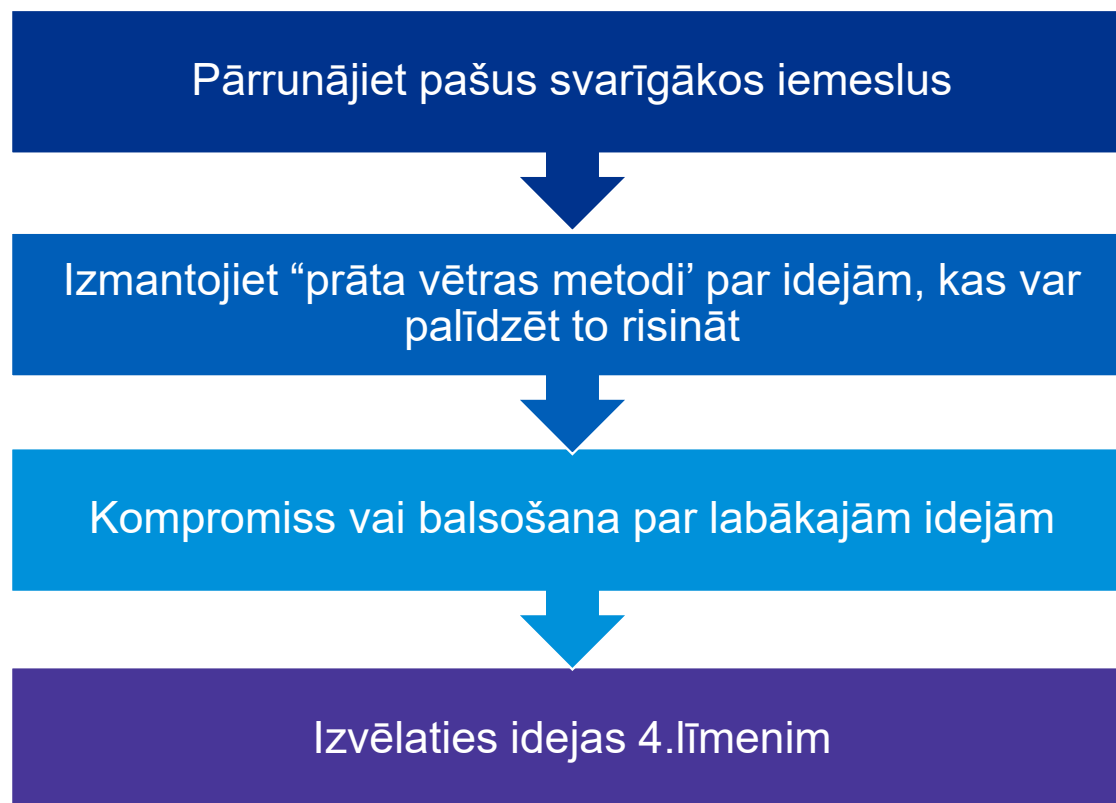
- Kas ir tās lietas, kas notiek apkārt mums, un ko mēs par tām zinām, kas ir saistītas ar izvirzīto centrālo jautājumu?
- Kādas ir tendences?
- Kas varētu notikt nākotnē – īpaši, ja nekādas konkrētas darbības netiks veiktas, lai situāciju mainītu?

Fiksējiet galvenos secinājumus uz līmlapiņām!

2. līmeņa jautājumi – kādēļ tas notiek?

3. līmeņa jautājumi – ko mēs varam darīt?

4. līmeņa jautājumi – kā mēs to varam realizēt?

Divas pieejas:

1) Plašs darba plāns, kas sastāv no resursiem, stratēģijas, rezultātiem un plāna punktiem.

2) “Darāmo darbu saraksts”

Resursi

- Ko mums vajag?
- Cilvēki
- Nauda
- Spējas
- Citi

Stratēģija

- Kā mēs panāksim to, ko mums vajag?
- Kā mēs vadīsim šo darbību un vajadzību ieviešanu?
- Kādi būs šķēršļi, ko varam jau iepriekš paredzēt?

Rezultāts

- Iedomājies veiksmi –kāda tā izskatīsies?
- Aprakstiet to
- Kā mēs zināsim, ka mēs esam sasnieguši iecerēto?

Plāns

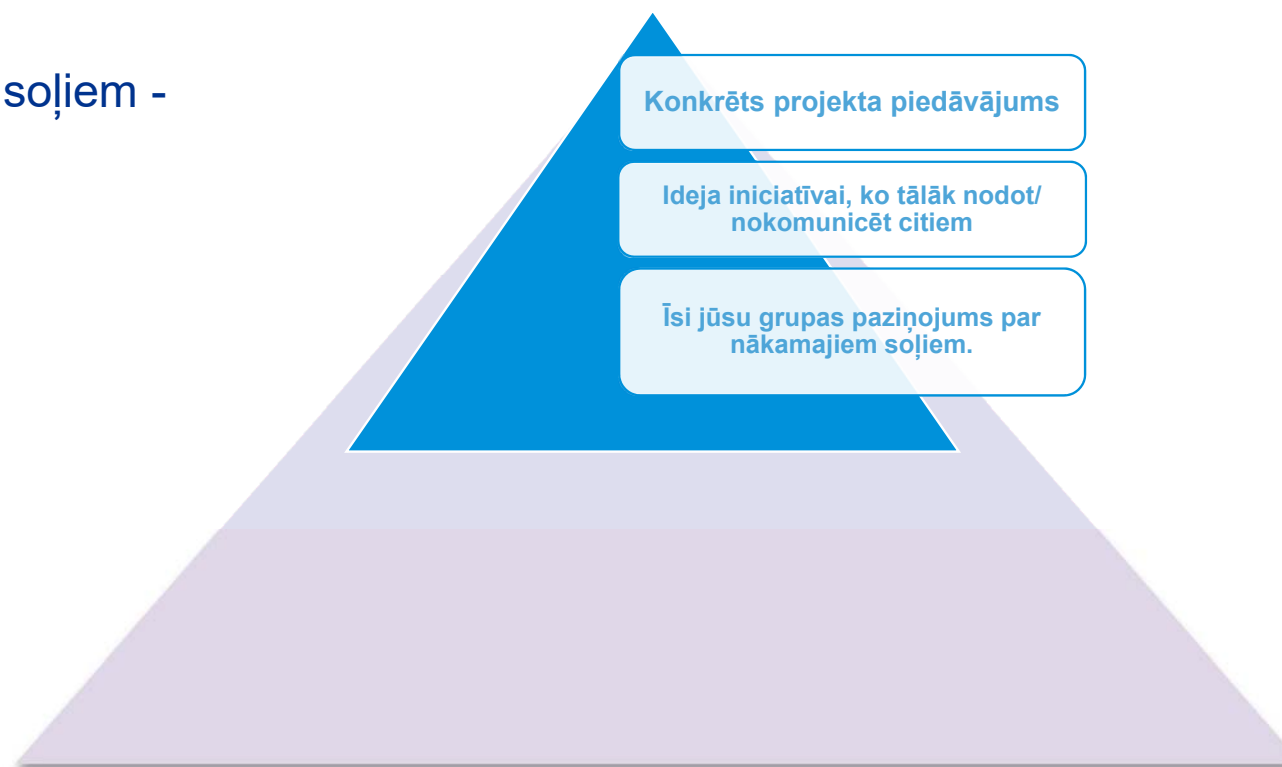
- Kādi ir soļi, lai mēs tur nokļūtu?
- Ko mēs darīsim kā pirmo uzdevumu?
- Kāds ir mūsu laika ietvars?

5. līmeņa jautājumi – vienošanās un darbība

Vienošanās par nākamajiem soļiem -
tam var būt dažādas formas.

Izvēlieties jums atbilstošāko.

Prezentācijai 5 minūtes!

Darīšanas fāze?

Kas būs pirmais uzdevums,
ko es paveikšu nākamo 72 h laikā?

Ilgtspējas horizontālās tēmas

KSA un ilgtspējas horizontālās tēmas

Cilvēktiesības/
Dažādības vadība

Ētika/
pretkorupcija

Sadarbība ar
valsti –
caurspīdība/
lobēšana

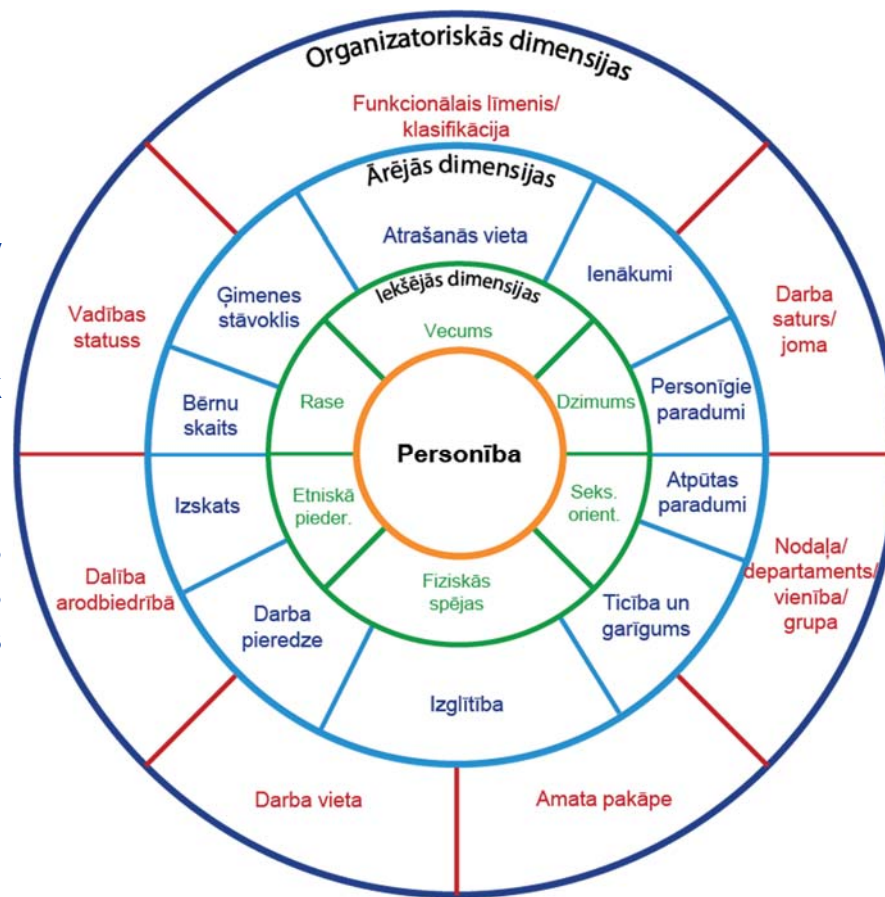
Dažādības aplis

Personība (iekšējais aplis)

Iedzimtās īpašības (iekšējā dimensija): tās ir lietas, kas nav atkarīgas no cilvēka gribas un nav viegli maināmas: vecums, dzimums, seksuālā orientācija, invaliditāte (veselības stāvoklis), rase/ etniskā piederība, reliģija. Tieši šīs īpašības visbiežāk tiek aizsargātas ar pret-diskriminācijas likumu palīdzību.

Iegūtās īpašības (ārējā dimensija): ietver lietas, ko cilvēks dzīves laikā var mainīt un papildināt, tādās kā ienākumi, izglītības līmenis, darba pieredze, ģeogrāfiskais izvietojums, ģimenes stāvoklis, u.c.

Darba vides ietekmes/ lomas (organizatoriskā dimensija): nosaka mūsu lomu un pozīciju darbavietā vai organizācijā: vadītājs, departaments, darba pienākumi, u.c.

Avots: http://www.vas.gov.lv/lv/box/files/par_mums_projektu/dvkursametodiskasvadlinijas.pdf

Avots: http://petijumi.mk.gov.lv/sites/default/files/file/MP_SIF_INF_Dazadibas_vadibas_situacijas_izpete_uznemumos.pdf

Avots: Gardenswartz and Rowe (2008)

Uzņēmumu labā prakse

Personālvadības kompass

Rimi

Kopš 2009. gada dažādības vadības prakse ir integrēta uzņēmumā, piemēram, pieņemt darbā cilvēkus ar īpašām vajadzībām.

2014. gadā 2,6% darbinieku ir ar īpašām vajadzībām, strādā veikalos, noliktavās, pārtikas jomā un birojā.

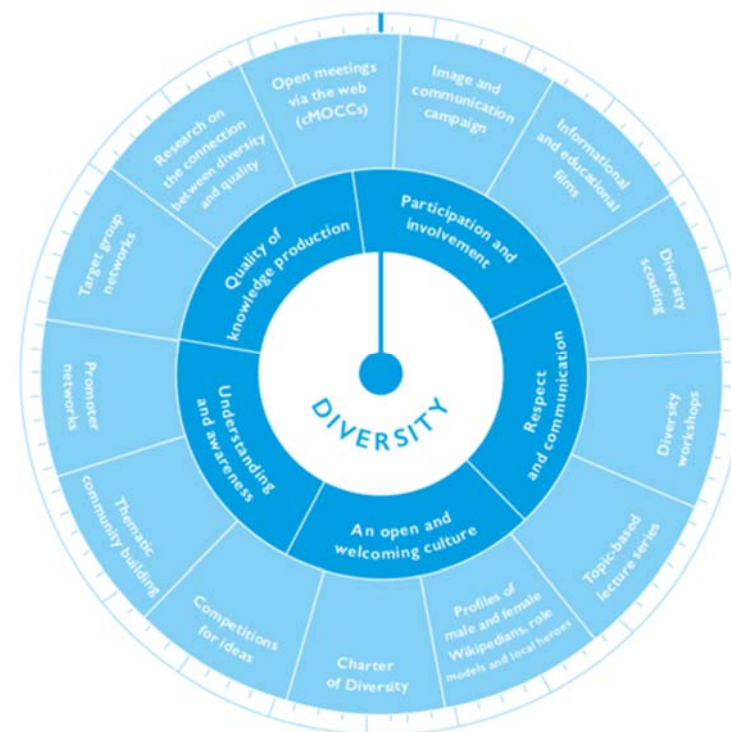
Darbinieki ir tik pat dažādi kā klienti.

Rezultāts: lojāli darbinieki, lielāka motivācija un ētiskāka uzvedība mazās komandās.

Citas grupas: vīrieši pie kasēm, jaunieši bez pieredzes u.c

Ekonomiskais motivators: cilvēku trūkums pirms krīzes, kasieru rotācija.

The Compass of Diversity

Avots:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Compass_of_diversity.png

Uzņēmumu labā prakse

Ieguvumi:

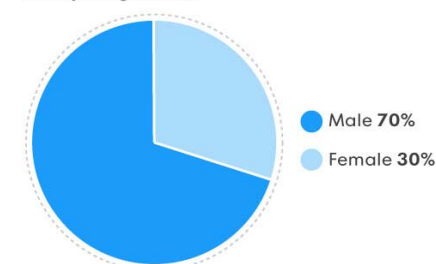
- Organizācijas vērtības tiek ieviestas praksē, tiek mainīta uzvedība;
- Reputācija;
- Palīdz piesaistīt un uzturēt ilgstošas attiecības ar talantīgiem profesionāļiem;
- Darbinieku motivācijas un produktivitātes palielināšana;
- Iekļaušana rada jaunas idejas un radošas pieejas.

Ziņošana par dažādību

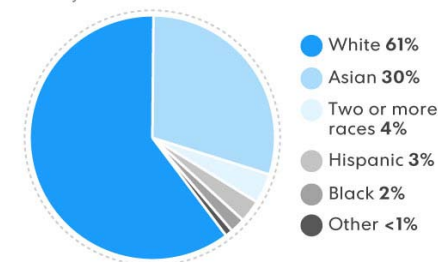
WORKFORCE BY GENDER AND ETHNICITY

Mostly male
January 2014 global staff

Mostly white
January 2014 U.S. staff

NOTE: Data may not total 100% because of rounding.
SOURCE: Google

USATODAY

Avots: <https://eu.usatoday.com/story/tech/2015/05/05/google-raises-stakes-diversity-spending/26868359/>

Dažādības vadība - darbinieki

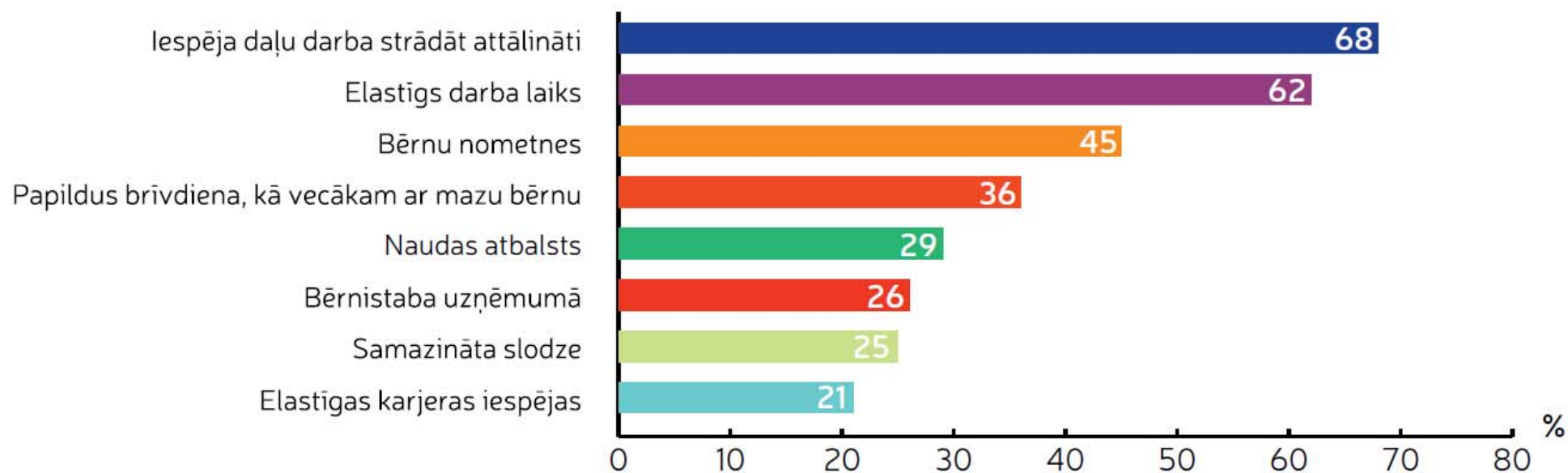
Darbinieku daudzveidība: pieņemt darbā un uzturēt attiecības ar dažādu sabiedrības grupu pārstāvju darbiniekiem, ar dažādām prasmēm un talantiem.

Darba vietas vides daudzveidība: radīt darba vidi, kurā cilvēki jūtas ievēroti un var izmantot visu profesionālo potenciālu.

Dažādības vadība - darbinieki

Darbinieku izmantotie pasākumi darba un privātās/ģimenes dzīves līdzsvarošanai

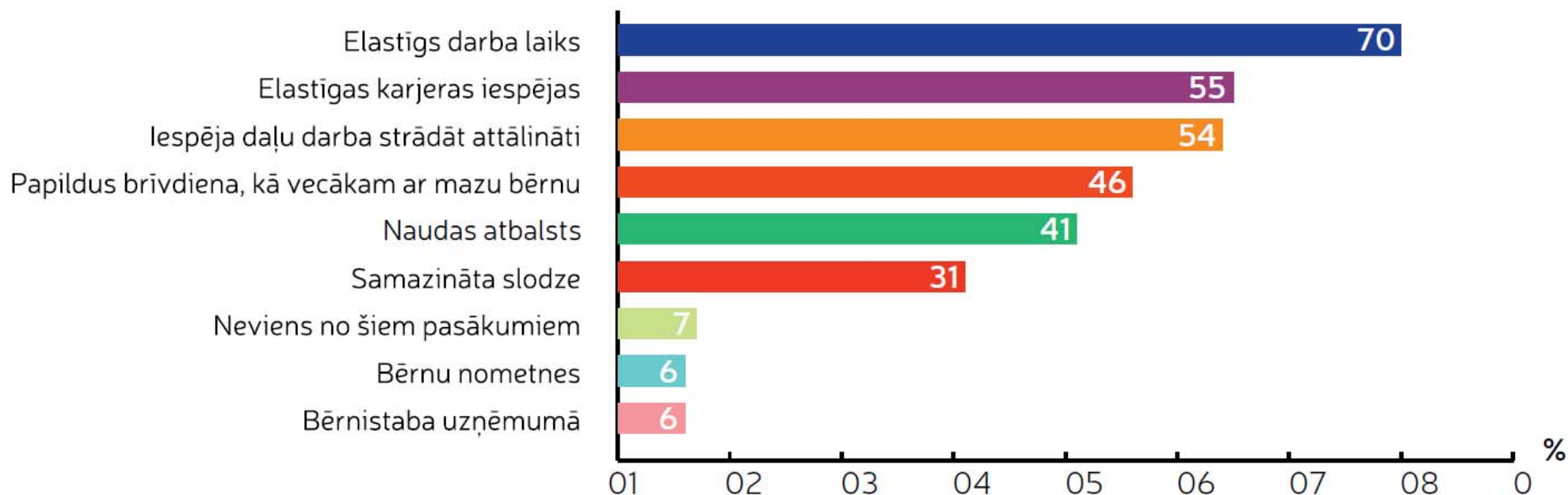

11. attēls: Vai Jūs esat izmantojis kādus no iepriekš minētajiem pasākumiem? (%)

Avots: http://petijumi.mk.gov.lv/sites/default/files/file/MP_SIF_INF_Dazadibas_vadibas_situacijas_izpete_uznemumos.pdf

Dažādības vadība - darbinieki

Pasākumi darba un privātās/ģimenes dzīves līdzsvarošanai

10. attēls: Kādus darba un privātās/ģimenes dzīves līdzsvarošanas pasākumus jums kā uzņēmuma darbiniekam ir iespējams izmantot? (%)

Piezīme: respondentiem bija iespēja izvēlēties vairākas atbildes

Avots: http://petijumi.mk.gov.lv/sites/default/files/file/MP_SIF_INF_Dazadibas_vadibas_situacijas_izpete_uznemumos.pdf

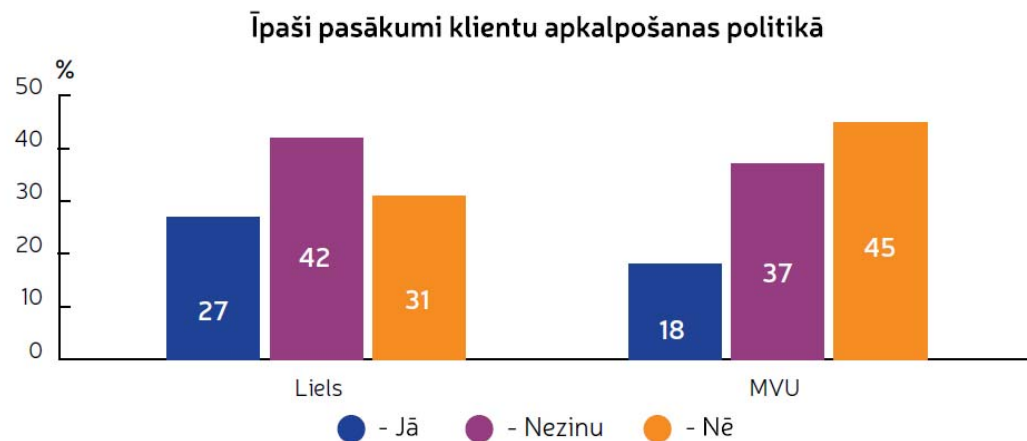

© 2018 KPMG Baltics SIA, Latvijā reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību un KPMG neatkarīgu dalībfirmu, kuras saistītas ar Šveicē reģistrēto KPMG International Cooperative (KPMG International), tīkla dalībfirmu. Visas tiesības aizsargātas

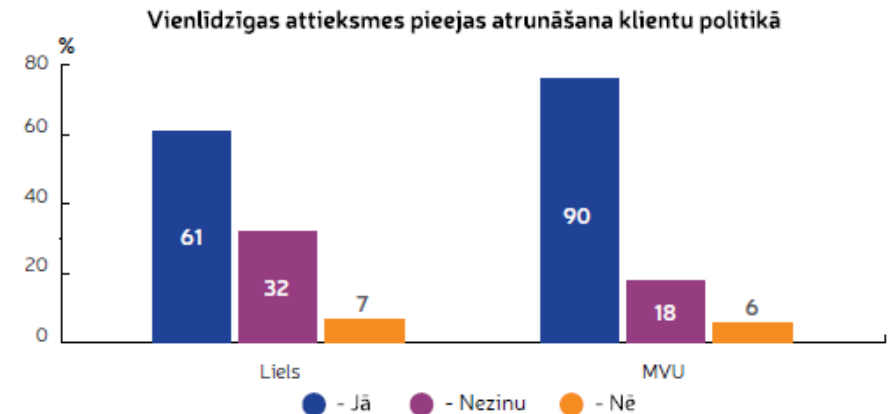
Dokumenta klasifikācija: konfidenciāls

Dažādības vadība - klienti

Klientu daudzveidība: identificēt un pieņemt dažādus klientus, izveidot pakalpojumus un produktu, kas atbalsta dažādas klientu vajadzības.

18. attēls: Vai klientu apkalpošanas politikā ir atrunāti īpaši pasākumi attiecībā uz dažādām klientu grupām?

17. attēls: Vai klientu apkalpošanas politikā iekļauta vienlīdzīgas attieksmes pieeja pret klientiem, neatkarīgi no viņu vecuma, dzimuma, tautības, dzimtās valodas vai kādiem citiem faktoriem?

Avots:

http://petijumi.mk.gov.lv/sites/default/files/file/MP_SIF_INF_Dazadibas_vadibas_situacijas_izpete_uznemumos.pdf

Darba vide un veselība

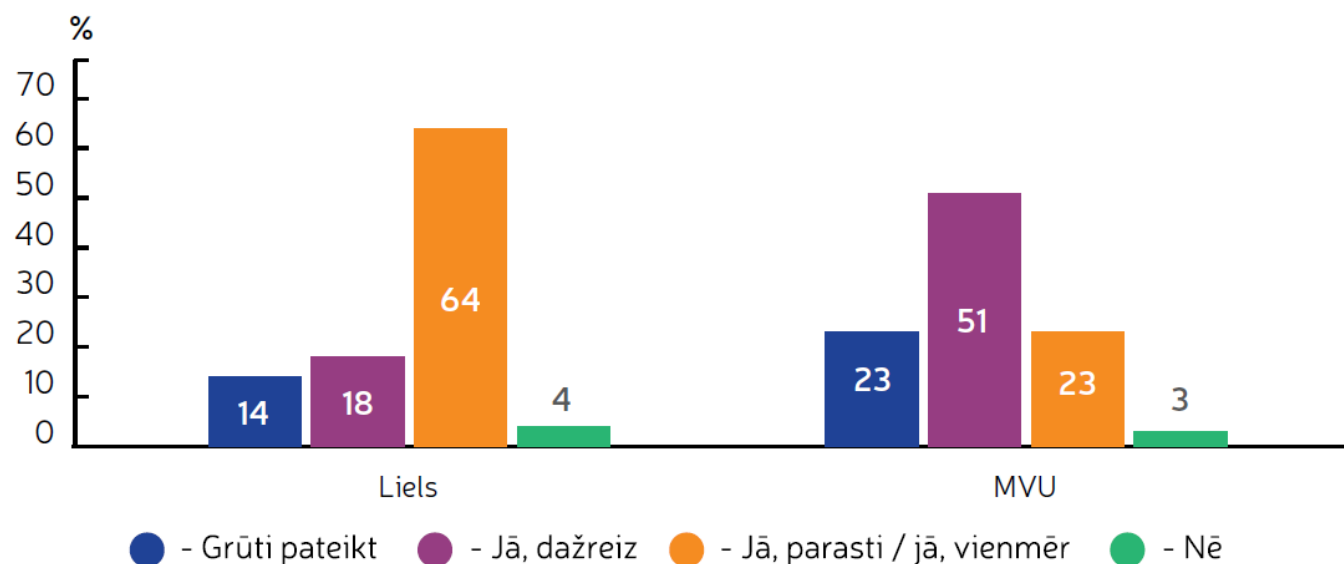
Būtisks elements dažādu sabiedrības grupu pārstāvju piesaistei ir iekļaujoša darba vide un tās piemērotība dažādu sabiedrības grupu vajadzībām, piemēram:

- prasība pielāgot darba vidi cilvēkiem ar invaliditāti
- grūtniecēm vai sievietēm pēcdzemdību periodā
- mācību atvaļinājums studējošiem darbiniekiem

Darba devēja izvēle: elastīgs darba laiks, iespēja veikt darbu attālināti vai elastīgas karjeras iespējas, veselības apdrošināšana un citi bonusi.

Avots: http://petijumi.mk.gov.lv/sites/default/files/file/MP_SIF_INF_Dazadibas_vadibas_situacijas_izpete_uznemumos.pdf

Lielle uzņēmumi ņem vērā individuālās intereses

9. attēls: Vai jūsu uzņēmumā darba organizēšanas procesā tiek ņemtas vērā darbinieku individuālās vajadzības? (%)

Avots: http://petijumi.mk.gov.lv/sites/default/files/file/MP_SIF_INF_Dazadibas_vadibas_situacijas_izpete_uznemumos.pdf

Cilvēktiesības (1)

Cilvēktiesības ir tiesību normas, kuras regulē attiecības starp valsti un iedzīvotājiem. Tās aizsargā cilvēkus no valsts institūciju vai amatpersonu veiktiem pārkāpumiem.

Tiesības uz dzīvību, brīvību un
personas neaizskaramību

Aizsardzība pret diskrimināciju
tautības, valodas, reliģijas, ādas
krāsas, politisko uzskatu, dzimuma,
vecuma, izcelsmes, veselības stāvokļa,
seksuālās orientācijas vai cita iemesla
dēļ.

Cilvēktiesības (2)

Aizsardzība pret iejaukšanos privātajā dzīvē

- Tiesības uz izglītību, darbu, veselības aprūpi, sociālo nodrošinājumu
- Tiesības paust savus uzskatus
- Tiesības iesaistīties partijās, interešu grupās
- Vienlīdzība likuma priekšā, tiesības uz atklātu, savlaicīgu un taisnīgu tiesu
- Pārvietošanās brīvība

Bērnu tiesības:

- Tiesības uz dzīvību un attīstību
- Tiesības uz pilnvērtīgiem dzīves apstākļiem
- Tiesības uz izglītību
- Sociālās tiesības u.c

Bizness un cilvēktiesības

Uzņēmumi atbild par tiesību ievērošanu – gan savā tiešajā pamatdarbībā, gan nodrošinot minimālos standartus savās darījumattiecībās ar piegādes ķēdes partneriem.

Risku izvērtēšana un padziļināta izpēte (angl. *Due dilligence*) ir viens no uzņēmumu darbības stūrakmeņiem – izvērtēt savu nākotnes un esošo ietekmi uz vidi, ekonomiku, sabiedrību, uzturēt procesus, kritērijus risku identificēšanai, kā arī līdzdarboties nozares standartu pilnveidošanā.

Šī nav tikai brīvprātīga rīcība likuma prasību ievērošanai, bet apzināta atbildības īstenošana savā ietekmes sfērā.

1. Organizatoriskā pārvaldība
2. Cilvēktiesības
3. Darba prakses (vide utt)
4. Vide
5. Godīga prakse
6. Patērētāju jautājumi
7. Kopienas iesaiste

Ētika un korupcija

Ētika/ korupcija - terminoloģija

Korupcija - Korupcija ir sabiedrības uzticētās varas ļaunprātīga izmantošana personīgo vai tuvu stāvošu cilvēku interešu labā (Delna);

Interesu konflikts - situācija, kurā organizācijas amatpersona, pildot amata pienākumus, pieņem lēmumus vai piedalās lēmumu pieņemšanā, vai veic citas ar amatu saistītas darbības, kas ietekmē vai var ietekmēt šīs amatpersonas, tās radnieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās intereses (Likums);

Tirgošanās ar ietekmi - krimināllikumā ir noteikta atbildība par tirgošanos ar ietekmi, kas izpaužas, kā „materiālu vērtību, mantiska vai citāda rakstura labumu piedāvāšana vai nodošana personiski vai ar starpnieku jebkurai personai, lai tā, izmantojot savu dienesta, profesionālo vai sociālo stāvokli, prettiesiski ietekmētu valsts amatpersonas darbību vai pamudinātu rīcību jebkuras personas interesēs”.

«Atvērto durvju princips» jeb revolving door principle – tā ir personāla pāreja no izpildvaras, regulatoriem un industrijām uz privātām vai publiskām lomām tajās pašās industrijās, attiecībā uz kurām tiek pieņemti lēmumi.

Lobēšana - Lobēšana ir jebkura tieša vai netieša komunikācija ar publiskās pārvaldes amatpersonām, politikas lēmumu pieņēmējiem, vai viņu pārstāvjiem ar mērķi ietekmēt publisko lēmumu pieņemšanu kādas organizētas grupas vārdā vai pārstāvniecībā. (Transparency International)

Ētikas kodekss – vērtību un rīcības principu kopums par ko ir vienojušās organizētas grupas.

Trauksmes cēlējs - publiskā un privātā sektorā nodarbinātie (gan valsts dienestā, gan darba tiesiskajās attiecībās), kā arī ārpus tradicionālās darba tiesiskām attiecībām esošie un citi indivīdi, kas ir tieši saistīti ar trauksmes celšanu

Avots: <http://federacija.lv/lv/etikas-kodekss>

Korupcijas un ēnu ekonomikas savstarpēja saikne

Korupcijas un ēnu ekonomikas savstarpēja saikne

Ēnu ekonomika

Korupcija

Korupcijas izplatību būtiski ietekmē arī Latvijā pastāvošā ēnu ekonomika, radot iespēju ar nelegālā ceļā iegūtu naudu veikt koruptīvus noziedzīgus nodarījumus. Zemu ienākumu rezultātā cilvēku vilinājums darboties ēnu ekonomikā pieaug.

Ēnu ekonomika

Korupcija

Valsts ieņēmumi

Pieaugot ēnu ekonomikai un nelegālās naudas apritei, mazinās valsts budžeta ieņēmumi un valstij ir grūtāk stabilizēt ekonomiku, kā rezultātā arī turpmāk cīņai pret ēnu ekonomiku valstī ir jābūt vienam no galvenajiem valdības uzdevumiem, efektīvi īstenojot ēnu ekonomikas apkarošanas plānu un veicinot godīgu konkurenci.

Ēnu ekonomika ir

Izvairšanās nodokļu nomaksas

- aploksņu algas, neregistrētā nodarbinātība, ienākumu neuzrādīšana (izvairšanās no PVN un UIN maksāšanas).

Organizēta "naudas atmazgāšana" - PVN shēmas, u.c.

Kontrabanda

- legālu (nenomaksājot nodokļus), nelegālu, zagtu un viltotu preču slēpta ieviešana valstī

Melnā ekonomika

- ieroču, narkotiku ražošana un tirdzniecība, cilvēku tirdzniecība, sutenerisms utt.

Avots: LDDK. Pret ēnu ekonomiku – par godīgu konkurenci. 2011

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

neatkarīgu dalībfirmu, kuras saistītas ar Šveicē reģistrēto KPMG International Cooperative (KPMG International), tīkla dalībfirmu. Viņas 2018 KPMG Baltics SIA, Latvijā reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību un KPMG neatkarīgu dalībfirmu, kuras saistītas ar Šveicē reģistrēto KPMG International Cooperative (KPMG International), tīkla dalībfirmu.

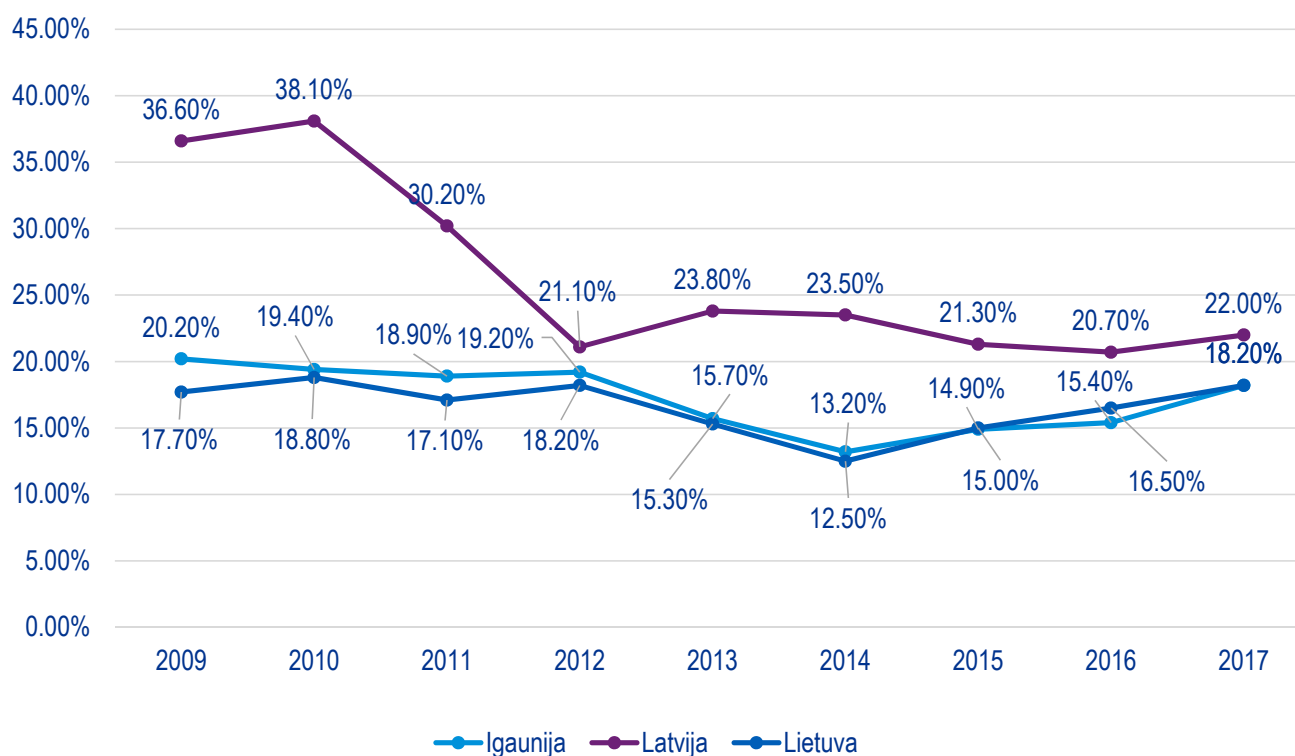
REGULĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Dokumenta klasifikācija: konfidenciāls

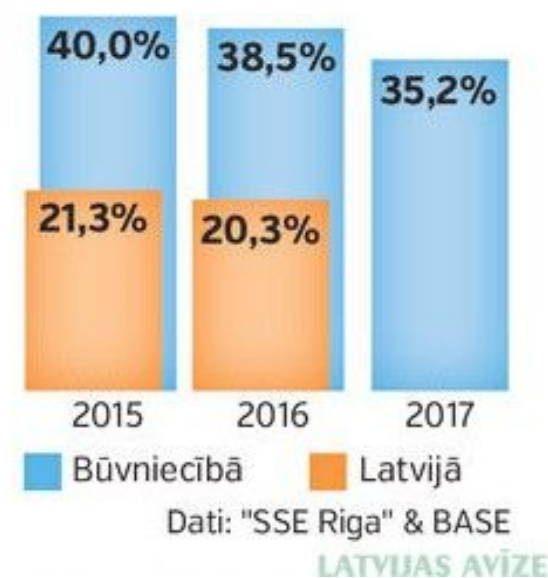
Korupcijas un ēnu ekonomikas savstarpēja saikne

Ēnu ekonomika

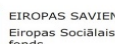
Ēnu ekonomikas indekss Baltijas valstīs 2009.-2017.gadā, % no IKP

Ēnu ekonomikas apjoms būvniecībā

Avots: SSE Riga Ilgtspējīga biznesa centrs, Ēnu ekonomikas indekss Baltijas valstīs 2009 - 2017

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Dokumenta klasifikācija: konfidenciāls

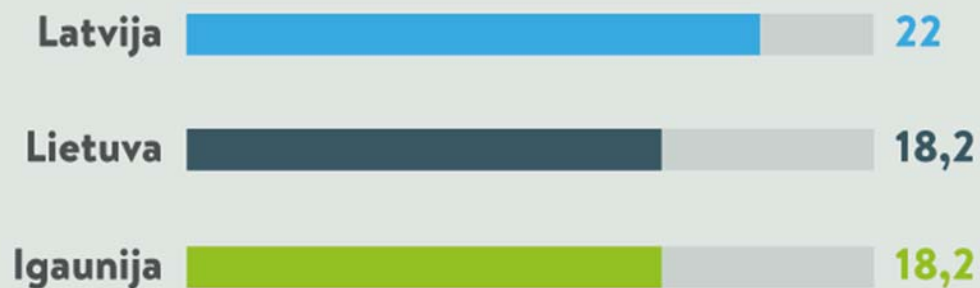
neatkarīgu dalībfirmu, kuras saistītas ar Šveicē reģistrēto KPMG International Cooperative (KPMG International), tīkla dalībfirmu. Viņas, 2018 KPMG Baltics SIA, Latvijā reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību un KPMG neatkarīgu dalībfirmu, kuras saistītas ar Šveicē reģistrēto KPMG International Cooperative (KPMG International), tīkla dalībfirmu.

2017..

Ēnu ekonomiku veidojošās komponentes 2017. gadā

Ēnu ekonomikas indekss (% no IKP) 2017. gadā

Avots: SSE Riga Ilgtspējīga biznesa centrs, Ēnu ekonomikas indekss Baltijas valstīs 2009 – 2016, 2017

© 2018 KPMG Baltics SIA, Latvijā reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību un KPMG neatkarīgu dalībfirmu, kuras saistītas ar Šveicē reģistrēto KPMG International Cooperative (KPMG International), tīkla dalībfirmu. Visas tiesības aizsargātas

Dokumenta klasifikācija: konfidenciāls

Publiskie iepirkumi

“**Kopējais iepirkumu apjoms laikā no 2015. līdz 2017. gadam ir pieaudzis no 2,310 miljardiem eiro līdz 2,595 miljardiem eiro.**”

Avots: <http://www.la.lv/latvijas-pasvaldibas-ir-puszas>

Saimnieciski izdevīgs iepirkums

Kopš 2016.gada:

Ar jaunā Publisko iepirkumu likuma pieņemšanu zemākā cena vairs nav galvenais kritērijs, pēc kura vērtēt iepirkuma pretendentu, savukārt mazie iepirkumi sākas no 10 000 eiro, nevis 4 000 eiro, kā tas bija iepriekš.

Būvnieku vadlīnijas: <http://www.latvijasbuvnieki.lv/position/vadlinijas-saimnieciski-izdevigaka-piedavajuma-noteiksanai/>

Lauku atbalsta dienests: http://www.lad.gov.lv/files/vadlinijas-saimnieciski_visizdevigaka_piedavajuma-kriteriji_20140721.pdf

Zaļais iepirkums

Kopš 2015.gada kopējais zaļā publiskā iepirkuma (ZPI) apjoms ir samazinājies no 375 miljoniem līdz 330 miljoniem. Kopējais ZPI īpatsvars ir piedzīvojis lejupslīdi, bet zemākais punkts sasniegts pērn (2017) – tikai 12,71%. Pašvaldību veiktie ZPI saskaņā ar Publisko iepirkumu likuma prasībām pērn veidoja 53,2% (141,8 milj. eiro) pret visu kopējo ZPI iepirkumu apjomu, kas veikti šā likuma ietvaros.

Visekoloģiskākie ir pārtika un papīrs!

Avots: <http://www.la.lv/latvijas-pasvaldibas-ir-puszas>

Latvijas TOP 10 pašvaldības ZPI īstenošanā

Nr.	Novads	ZPI īpatsvars	ZPI finansiālā izteiksmē, EUR	Reģions
1	Garkalnes	89,92%	7 667 928	Rīgas
2	Burtnieku	78,03%	1 815 664	Vidzemes
3	Babītes	75,05%	4 778 380	Rīgas
4	Aizkraukles	70,56%	220 286	Zemgales
5	Daugavpils pilsēta	66,62%	20 073 039	Latgales
6	Jūrmalas pilsēta	63,37%	12 818 938	Rīgas
7	Rucavas	53,13%	126 874	Kurzemes
8	Ropažu	48,09%	292 104	Rīgas
9	Dagdas	38,55%	245 859	Latgales
10	Rēzeknes pilsēta	36,93%	14 542 072	Latgales

Avots: Iepirkumu uzraudzības biroja datu masīvs par iepirkumiem, kas veikti Publisko iepirkumu likuma ietvaros 2017. gadā, autores apkopojums

Valsts kases saimnieciski izdevīgākā piedāvājuma kritēriji

Komisija izvēlas saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu atbilstoši šādiem piedāvājumu vērtēšanas kritērijiem (vērtēšanas kritēriju punktus nesummē, ja pretendenta vairāki auditori atbilst vienam vērtēšanas kritērijam): Piedāvājumu vērtēšana notiek proporcionāli pēc punktu metodes. Uzvarētājs saņem maksimālo punktu skaitu – 100 punktus. Gala vērtējumu aprēķina, ņemot vērā piedāvāto cenu un kvalitatīvo kritēriju vērtējumā iegūto punktu kopsummu, pēc šādas formulas:

$$V = P_c + P_q,$$

kur

V Pretendenta piedāvājuma gala vērtējums

P_c Punktu skaits 1.kritērijā (tiks aprēķināts pēc formulas $P_c = (C_{\min}/C) \times 50$)

$C_{\min}$ Zemākā piedāvātā cena no visiem piedāvājumiem

C Pretendenta piedāvātā cena

P_q Punktu skaits 2.kritērijā (tiks aprēķināts pēc formulas $P_q = (Q/Q_{\max}) \times 50$)

$Q_{\max}$ Maksimālie saņemtie punkti par kvalitātes kritērijiem

Q Pretendenta saņemtie punkti par kvalitātes kritērijiem

Vērtēšanas kritērijs	Maksimālais punktu skaits
1. Piedāvājuma cena	50 punkti
1. Pretendenta kvalitātes kritēriji	50 punkti
KOPĀ:	100 punkti

www.kase.gov.lv/valsts-kase/publiskie-iepirkumi/valsts-kases-integretas-vadibas-sistemas-iso-9001-iso-27001

© 2018 KPMG Baltics SIA, Latvijā reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību un KPMG neatkarīgu dalībfirmu, kuras saistītas ar Šveicē reģistrēto KPMG International Cooperative (KPMG International), tīkla dalībfirmu. Visas tiesības aizsargātas

Padziļinātas pārbaudes - potenciālā risku identificēšana un darbības to novēršanai

Izstrādāt KSA politiku

Kartēt piegādes ķēdi

Veikt riska novērtējumu

Prioritizēt sadarbības partnerus

Sadarboties ar piegādes ķēdes partneriem, lai mazinātu riskus

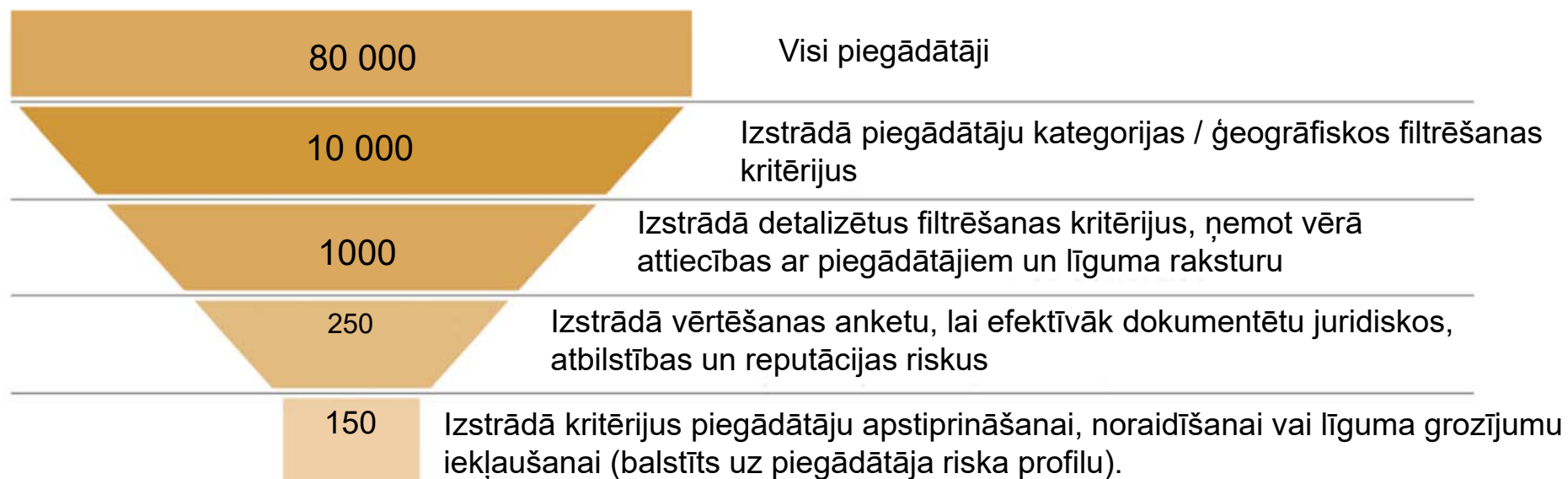
Integrēt CSR biznesa procesos un uzraudzīt progresu

Komunicēt politiku un progresu

Kā piegādes ķēdē izvērtēt riskus?

PIEGĀDES ĶĒDES IZVĒRTĒŠANAS AKTIVITĀTES

FILTRĒŠANAS KRITĒRIJU PIEMĒRS

Apstiprināts

Apstiprināts ar
ierobežojumiem

Noraidīts

Avots: <https://iaonline.theiia.org/evaluating-third-party-due-diligence>

© 2018 KPMG Baltics SIA, Latvijā reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību un KPMG neatkarīgu dalībfirmu, kuras saistītas ar Šveicē reģistrēto KPMG International Cooperative (KPMG International), tīkla dalībfirmu. Visas tiesības aizsargātas

Dokumenta klasifikācija: konfidenciāls

Sarkanie karogi piegādātāja izvēlē (1)

Ja organizācija piesaista konsultantus, aģentus vai vidutājus, uzmanība ir jāpievērš:

- Sakariem ar publiskā sektora pārstāvjiem;
- Vai ir rekomendācijas no valdības;
- Trūkst atbilstoša pieredze, kompetence;
- Neskaidrs par to, kurš kontrolē izpildīto darbu;
- Nav fiziskas vai tiešsaistes informācijas par organizāciju;
- Trūkst pamatotu izdevumu dokumentācija;
- Nav parakstīts līgums vai parakstītajam līgumam nav ekonomiska pamata;
- Neregulāras līguma parakstīšanas aktivitātes, ko nav iespējams pamatot.

Avots: <https://www.slideshare.net/Ethisphere/best-practices-in-anticorruption-due-diligence>

Sarkanie karogi piegādātāja izvēlē (2)

- Pārāk augsts piedāvājums vai atlaide
- Neregulāri un neplānoti bonusi
- Dāvanas un izklaides piedāvājumi/ norise
- Politiski un sociālā labuma ziedojumi
- Prakses vai stipendijas radiniekiem, kuri ir publiskas amatpersonas;
- Ieguldījumi rezerves fondos.

Avots: <https://www.slideshare.net/Ethisphere/best-practices-in-anticorruption-due-diligence>

Nodarbināto kompetence un korekta rīcība pretkorupcijas jomā

Lobēšanas jēdziens (1 no 4)

Lobēšanas jēdziens nav noteikts normatīvajos aktos

Lobēšana ir apzināta privātpersonas interesēs veikta saziņa ar publiskās varas institūcijas pārstāvi nolūkā ietekmēt publiskās varas institūcijas pārstāvja rīcību dokumentu un to projektu ierosināšanas, izstrādes, saskaņošanas, pieņemšanas vai izsludināšanas procesā.

Lobēšana nav publiskās varas institūciju pārstāvju savstarpējā komunikācija amata pienākumu izpildes ietvaros

Lobētājs
fiziska persona, kas veic lobēšanu savās vai citu
privātpersonu interesēs par atlīdzību vai bez tās

- Savas personiskās intereses
- Organizācijas (biedrība, nodibinājums) intereses (kā biedrs vai darbinieks)
- Uzņēmuma intereses (kā īpašnieks vai darbinieks)
- Lobēšanas pakalpojumu sniedzējs kā pārstāvis (privātpersona vai juridiska persona)

Lobēšanas jēdziens (2 no 4)

Principi,
kas jāievēro
saskarsmē ar
lobētāju:

Vienlīdzība – iespēja piedalīties visām ieinteresētajām pusēm

Atklātība – informācija par visiem lobētājiem un konsultācijām netiek slēpta

Nepieņemt dāvanas, viesmīlības piedāvājumus un citus labumus no lobētāja

Nedrīkst radīt iespaidu vai faktisku iespēju, ka lobētajam ir ekskluzīva piekļuve kādam lēmuma pieņemējam

Lobēšanas
jautājumi ir
aktuāli daudzviet

Daļa valstu lobēšanu regulē ar speciālu likumu un obligātu lobiju reģistru, piemēram, Francija, Īrija, Lietuva, Kanāda, ASV, Polija

Citviet notiek diskusijas par regulējuma nepieciešamību, piemēram, Igaunija, Norvēģija

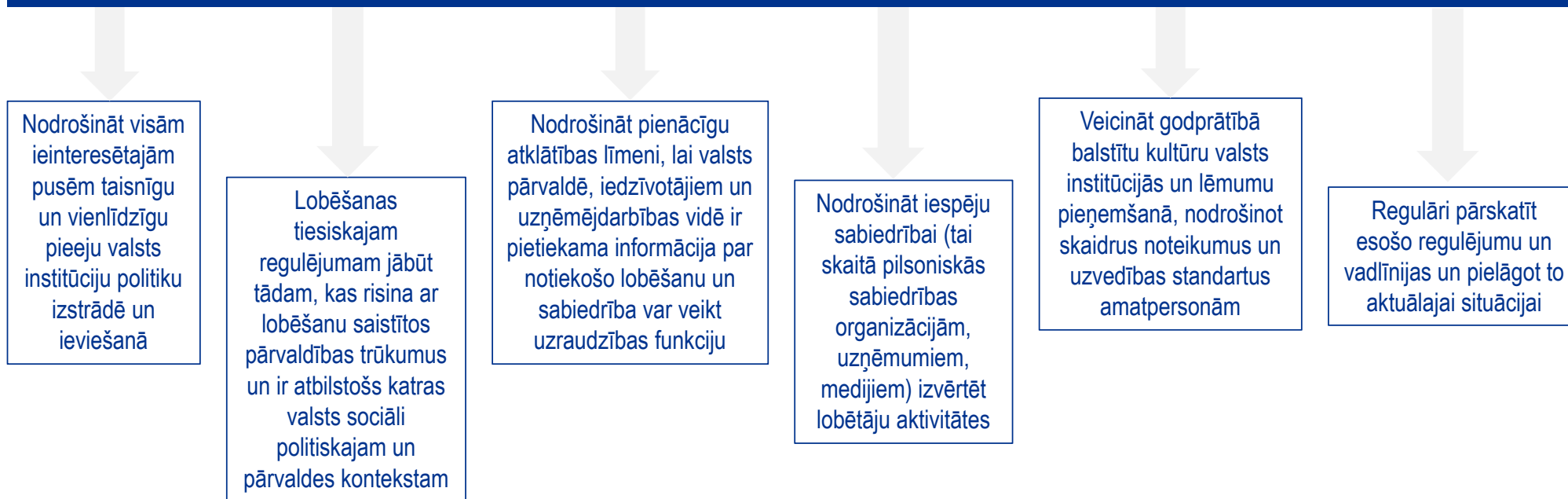
Vairākās ES valstīs ir brīvprātīgi lobētāju reģistri – Vācija, Horvātija, Itālija, Rumānija

Lobēšana var būt noderīgs process, kas palielina normatīvo aktu kvalitāti – ja šajā procesā tiek ievēroti demokrātijas un tiesiskuma principi

Avots Eiropas Parlaments, Transparency register: who is lobbying the EU?, 2018

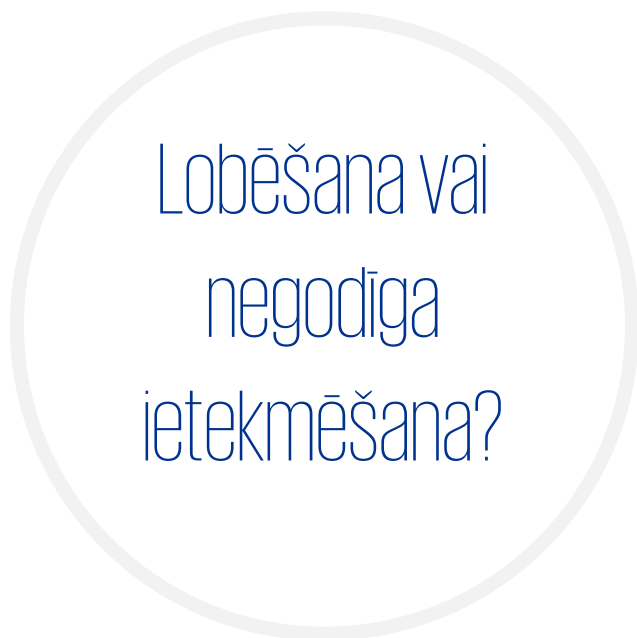
Lobēšanas jēdziens (3 no 4)

OECD padomes rekomendācija par lobēšanas atklātuma un godprātības principiem cita starpā nosaka šādas prasības:

Avots: OECD, Recommendation of the Council on Principles for Transparency and Integrity in Lobbying, 2010

Lobēšanas jēdziens (4 no 4)

Maksājumi (kukuļošana, dāvanas un citi labumi)

Ziedojumi politiskai partijai – konkrētam mērķim vai
konkrēta lēmuma pieņemšanai

Tirgošanās ar ietekmi

Nodarbināto kompetence un korekta rīcība pretkorupcijas jomā

Lobēšana un sabiedrības līdzdalība valsts pārvaldes darbā (1 no 2)

Noteikta normatīvajā regulējumā

Sabiedrības līdzdalība ir būtiska kvalitatīvai valsts politikas un normatīvo aktu izstrādei un ieviešanai

Piemēram: likums Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā

Paredzēti dažādi veidi, kā formālas (biedrības, darba devēju organizācijas, u.c.) un neformālas (interesu, iniciatīvu grupas) grupas un privātpersonas piedalās procesos:

- Darba grupas, sabiedriskās un publiskās apspriešanas
- Diskusiju grupas, forumi, aptaujas
- Atzinumi, iebildumi, priekšlikumi

Sabiedriskā apspriede ir sanāksme, kurā piedalās un savus iebildumus un priekšlikumus sniedz sabiedrības pārstāvji

Publiskā apspriešana ir noteikts laikposms, kurā sabiedrības pārstāvji sniedz savus iebildumus un priekšlikumus vai piedalās citās institūcijas organizētās sabiedrības līdzdalības aktivitātēs (piemēram, sabiedriskajās apspriedēs un sabiedriskās domas aptaujās).

Ikvienam ir tiesības izteikt savu viedokli un sniegt ierosinājumus valsts pārvaldes iestādēm

Nodarbināto kompetence un korekta rīcība pretkorupcijas jomā

Lobēšana un sabiedrības līdzdalība valsts pārvaldes darbā (2 no 2)

Nevalstisko organizāciju (NVO) un Ministru kabineta sadarbības memorands

Mērķis: sekmēt efektīvas un sabiedrības interesēm atbilstošas valsts pārvaldes darbību, nodrošinot pilsoniskās sabiedrības iesaisti lēmumu pieņemšanas procesos

Šobrīd – parakstījušas 424 organizācijas

NVO iesaiste daudzos jautājumos ir obligāta, piemēram, valsts budžeta sagatavošanas procesā (Nacionālās trīspusējās sadarbības padomes ietvaros - Latvijas Darba devēju konfederācija un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība), ES fondu plānošanā (Uzraudzības komitejas ietvaros), reformu plānu un plānošanas dokumentu izstrādē (nozaru pamatnostādnes, plāni u.c.)

Efektīvāka interešu aizstāvība tiek īstenota caur nevalstiskajām organizācijām:

- Nozares organizācijas (lauksaimnieku organizācijas, darba devēju organizācijas rūpniecības uzņēmumu apvienības...)
- Nozares profesionāļu apvienības (skolotāji, ārsti, būvinženieri...)
- Interešu grupas (vides aktivisti, kopienas iedzīvotāji, jaunieši, mazākumtautību grupas...)
- Citi

Nodarbināto kompetence un korekta rīcība pretkorupcijas jomā

Lobēšana un sabiedrības līdzdalība praksē (1 no 5)

Atklātuma svarīgums

- Informācija par sabiedrības līdzdalību – likumprojekta/ MK noteikumu projekta anotācijā
- Informācija iestādes mājas lapā
- Informācija pēc būtības, nevis «ķeksīša pēc»
- Sabiedrības, nevis šauru interešu grupu intereses
- Mazā Latvija jeb «visi viens otru pazīst» – personisko kontaktu un attiecību nozīme

Praksē:

- Saeimas deputāti iesniedz «savus» ierosinājumus likumprojektiem, neatklājot to patiesos autorus
- Iestāde iesniedz noteiktas organizācijas komentārus kā savu viedokli – «copy/paste», bez pamatotas analīzes

Skatāko gadījumu piemēri:

- Elektroenerģijas obligātā iepirkuma sistēma (OIK)
- Atkritumu apsaimniekošanas sistēma, atkritumu pārstrāde un depozīta sistēma
- Regulējums būvniecības jomā (Zolitūde)

Avots LA, Mēģina nobremzēt depozīta sistēmas ieviešanu Latvijā, 2018; KNAB, Atšķirība starp lobēšanu un korupciju, 2018

Nodarbināto kompetence un korekta rīcība pretkorupcijas jomā

Lobēšana un sabiedrības līdzdalība praksē (2 no 5)

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas mājas lapā ir ievietota informācija par lobētājiem – kas, kad, ar ko un par ko ir ticis, kontaktējies

Avots: VARAM, informācija par lobījumiem, 2018

© 2018 KPMG Baltics SIA, Latvijā reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību un KPMG neatkarīgu dalībfirmu, kuras saistītas ar Šveicē reģistrēto KPMG International Cooperative (KPMG International), tīkla dalībfirmu. Visas tiesības aizsargātas

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija				
Sabiedrības līdzdalība ➔ Informācija par lobījumiem				
Par lobētāju sniedzamie dati				
Lobēšanas datums	Lobētājs (fiziskas personas vārds, uzvārds, juridiskās personas, ko lobētājs pārstāv, nosaukums)	Lēmuma sagatavošanas process, saistībā ar kuru lobēšana ir notikusi ¹	Komunikācijas veids ar lobētāju	Amatpersona ar kuras starpniecību notikusi lobēšana
Regulāri	Gints Kauniste	Ministru kabineta noteikumu projekta "Ķemeru nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" sagatavošana	vēstules, tikšanās, sanāksmes	Dabas aizsardzības departaments
Regulāri	Latvijas Kokkopju un arboristu biedrība	Normatīvo aktu regulējums dabas aizsardzības jomā	vēstules, tikšanās, sanāksmes	Dabas aizsardzības departaments
Regulāri	"CCDU Limited" -	Būvniecība Jūrmalā (mikroliedumu un ĪADT noteikumi)	vēstules, tikšanās, sanāksmes	Dabas aizsardzības departaments
Regulāri	SIA "Lauris Restaurant Service"	Būvniecība Jūrmalā	vēstules, tikšanās,	Dabas aizsardzības

Dokumenta klasifikācija: konfidencialis

Nodarbināto kompetence un korekta rīcība pretkorupcijas jomā

Lobēšana un sabiedrības līdzdalība praksē (3 no 5)

Veselības ministrijas mājas lapā ir ievietota viegli atrodama informācija par aktuālajām sabiedriskajām apspriešanām un iespējām paust savu viedokli

Jūs atrodaties šeit: Aktualitātes > Sabiedrības līdzdalība > Sabiedriskā apspriede

Sabiedriskā apspriede

 Drukāt

13.03.2018

Veselības ministrijas rīkotās sabiedriskās apspriedes 2018.gadā:

09.03.2018. Veselības ministrijā **5.aprīlī** plkst.15.00 309.telpā (3.stāvā) notiks sabiedriskā apspriede par likumprojektu "Grozījumi likumā "Par narkotisko un psihotropo vielu un zāļu likumīgās aprites kārtību"" - [*docx](#). Likumprojekta sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija) - [*docx](#).

Kontaktpersona: Veselības ministrijas Farmācijas departamenta vecākais eksperts Edgars Strautiņš, tālrunis 67 876 190, e-pasts: Edgars.Strautins@vm.gov.lv. Pieteikumi dalībai sabiedriskajā apspriedē, kā arī priekšlikumi par likumprojektu iesūtāmi līdz šā gada 4.aprīlim plkst. 15:00 uz e-pastu Edgars.Strautins@vm.gov.lv

07.03.2018. Veselības ministrijā **21.martā** plkst.12.00 (3.stāva 309.telpā) notiks sabiedriskā apspriede par Ministru kabineta noteikumu projektu "Noteikumi par veselības aprūpes pakalpojumiem reto slimību jomā" - [*docx](#). Sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumu (anotācija) - [*docx](#). Pielikums - [*docx](#).

Kontaktpersona: Veselības aprūpes departamenta Veselības aprūpes organizācijas nodaļas vecākais eksperts Alvis Bless, tālrunis 67876122, e-pasts: Alvis.Bless@vm.gov.lv. Pieteikumi dalībai sabiedriskajā apspriedē, kā arī priekšlikumi noteikumu projektam iesūtāmi līdz šā gada 20.martam plkst. 15:00 uz e-pastu Alvis.Bless@vm.gov.lv

06.03.2018. Veselības ministrijā **23.martā** plkst.15.00 (3.stāva 309.telpā) notiks sabiedriskā apspriede par Ministru kabineta noteikumu projektu "Noteikumi par oficiālās statistikas veidlapām veselības aprūpes jomā un to aizpildīšanas un iesniegšanas kārtību" - [*docx](#). Sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumu (anotācija) - [*docx](#). Pielikumi: [nr.1](#); [nr.2](#); [nr.3](#); [nr.4](#); [nr.5](#); [nr.6](#); [nr.7](#); [nr.8](#); [nr.9](#); [nr.10](#); [nr.11](#); [nr.12](#); [nr.13](#); [nr.14](#); [nr.15](#); [nr.16](#).

Kontaktpersona: Sabiedrības veselības departamenta Vides veselības nodaļas vecākā referente Dace Būmane - tālrunis: 67876148, e-pasts: dace.bumane@vm.gov.lv

Pieteikumi dalībai sabiedriskajā apspriedē, kā arī priekšlikumi Ministru kabineta noteikumu projektam iesūtāmi līdz

Avots VM, informācija par lobījumiem, 2018

© 2018 KPMG Baltics SIA, Latvijā reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību un KPMG neatkarīgu dalībfirmu, kuras saistītas ar Šveicē reģistrēto KPMG International Cooperative (KPMG International), tīkla dalībfirmu. Visas tiesības aizsargātas

Dokumenta klasifikācija: konfidenciāls

Nodarbināto kompetence un korekta rīcība pretkorupcijas jomā

Lobēšana un sabiedrības līdzdalība praksē (4 no 5)

Veselības ministrijas mājas lapā ir ievietota arī informācija par lobētājiem.

Vai ir ievietota informācija par visiem notikušajiem gadījumiem?

Jūs atrodaties šeit: Aktualitātes > Sabiedrības līdzdalība > Informācija par lobētājiem

Informācija par lobētājiem

Drukāt

12.07.2017

Kārtība, kādā Veselības ministrija komunicē ar lobētājiem - [skatīt šeit](#).

12.10.2017. Veselības ministrijā notika tikšanās ar "Merck Sharp & Dohme". Informācija par lobētājiem - [*pdf](#).

12.07.2017. Veselības ministrijā notika tikšanās ar SIA "Lautus". Informācija par tikšanos ar lobētāju - [*pdf](#).

05.06.2017. Veselības ministrijā notika tikšanās ar SIA "Glaxo SmithKline Latvia" pārstāvjiem par projektu "90-90-90-Latvijas versija". Informācija par tikšanos ar lobētāju - [*pdf](#).

18.10.2016. Veselības ministrijā notika tikšanās ar Latvijas Alus darītāju savienības pārstāvi par likumprojektu "Grozījumi Alkoholisko dzērienu aprites likumā" (Nr.606/Lp12). Informācija par tikšanos ar lobētāju - [*pdf](#).

30.06.2016. Veselības ministrijā notika tikšanās ar Latvijas Alus darītāju savienības un SIA "CIDO Grupa" pārstāvjiem par likumprojektu "Grozījumi Alkoholisko dzērienu aprites likumā" (Nr. 606/Lp12). Informācija par tikšanos ar lobētāju - [*pdf](#).

15.07.2016. Veselības ministrijā pēc SIA "RASTA1" lūguma tika organizēta tikšanās ar SIA "RASTA1" pārstāvjiem, Veselības inspekciju un Veselību ministriju, kurā tika pārrunāti jautājumi attiecībā uz Tabakas izstrādājumu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču un to šķidrumu aprites likumā noteikto tabakas izstrādājumu iepakojuma noformējuma prasību īstenošanu.

04.06.2015. Veselības ministrija tikās ar Latvijas Tirdzniecības asociācijas pārstāvjiem Nori Krūzīti un Lāsmu Pevko, kuri

Avots VM, informācija par lobējiem, 2018

© 2018 KPMG Baltics SIA, Latvijā reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību un KPMG neatkarīgu dalībfirmu, kuras saistītas ar Šveicē reģistrēto KPMG International Cooperative (KPMG International), tīkla dalībfirmu. Visas tiesības aizsargātas

Dokumenta klasifikācija: konfidenciāls

Nodarbināto kompetence un korekta rīcība pretkorupcijas jomā

Lobēšana un sabiedrības līdzdalība praksē (5 no 5)

Piemēri

- Manabalss.lv – savācot 10 000 parakstus internetā, sabiedrības iniciatīva nonāk izskatīšanā Saeimas dienas kārtībā
- Uzņēmēju organizāciju atbalsts un spiediens palielināt dabaszinātnes un inženierzinātnes studējošo skaitu
- 2017: Vides un dzīvnieku tiesību organizācijas – aizliegums cirkā izmantot savvaļas dzīvniekus
- 2018: Sieviešu tiesību aizstāvība – gan Stambulas konvencija, gan «olšūnu likums»

Lobēšana ir ļoti attīstīta ASV

Diemžēl arī liela naudas nozīme un skandāli, piemēram:

- Tabakas ražotāji (ietekme uz veselību)
- Naftas un gāzes aizstāvji (ASV izstājas no ANO klimata sarunām)
- Autoražotāju lobijs (videi nedraudzīgs transports, motora tilpums)

Arī Eiropas Savienībā aktuāla lobēšanas ietekme negatīvā gaismā, piemēram, saistībā ar Volkswagen CO2 emisiju skandālu

Lobēšana: Kā atpazīt neētisku lobēšanu?

Interesu
pārstāvniecība

Komunikācija jeb
informācijas
nodošana

Argumentācijas
izstrāde

Ekspertīzes vai
konsultāciju
pārdošana

Lēmumu
pieņemšanas
panākšana
(bīstams)

Starpniecība
resursu pārdalē
(bīstams)

Avots: <http://delna.lv/lv/2015/02/17/lobesanas-atklatiba-mazinas-korupciju/>

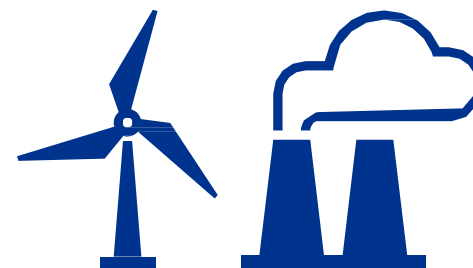
Lobēšanas jomas

Stingri regulētas
(banku sektors, azartspēles,
alkohols)

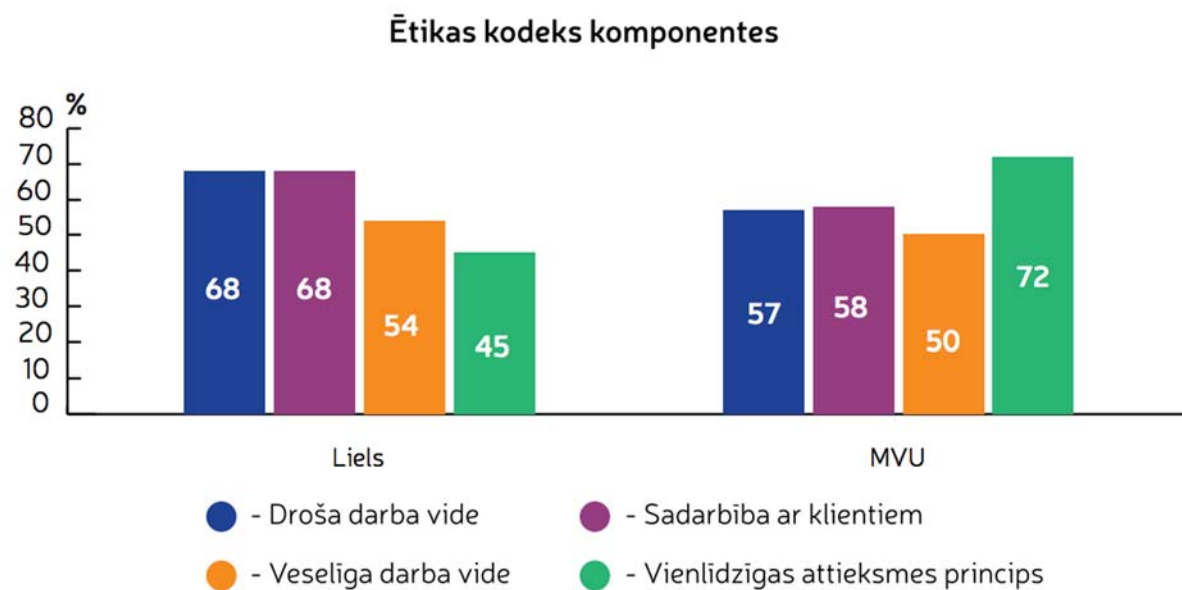
**Publiskā sektora
budžeta investīcijas**
publiskie iepirkumi
(infrastruktūra)

Augsta ekonomiskā ietekme
(enerģētika, IT, būvniecība, vides
aizsardzība, atkritumu
apsaimniekošana, veselības aprūpe,
lauksaimniecība)

Avots: <http://delna.lv/lv/2015/02/17/lobesanas-atklataba-mazinas-korupciju/>

Ētikas kodeksi privātajā sektorā

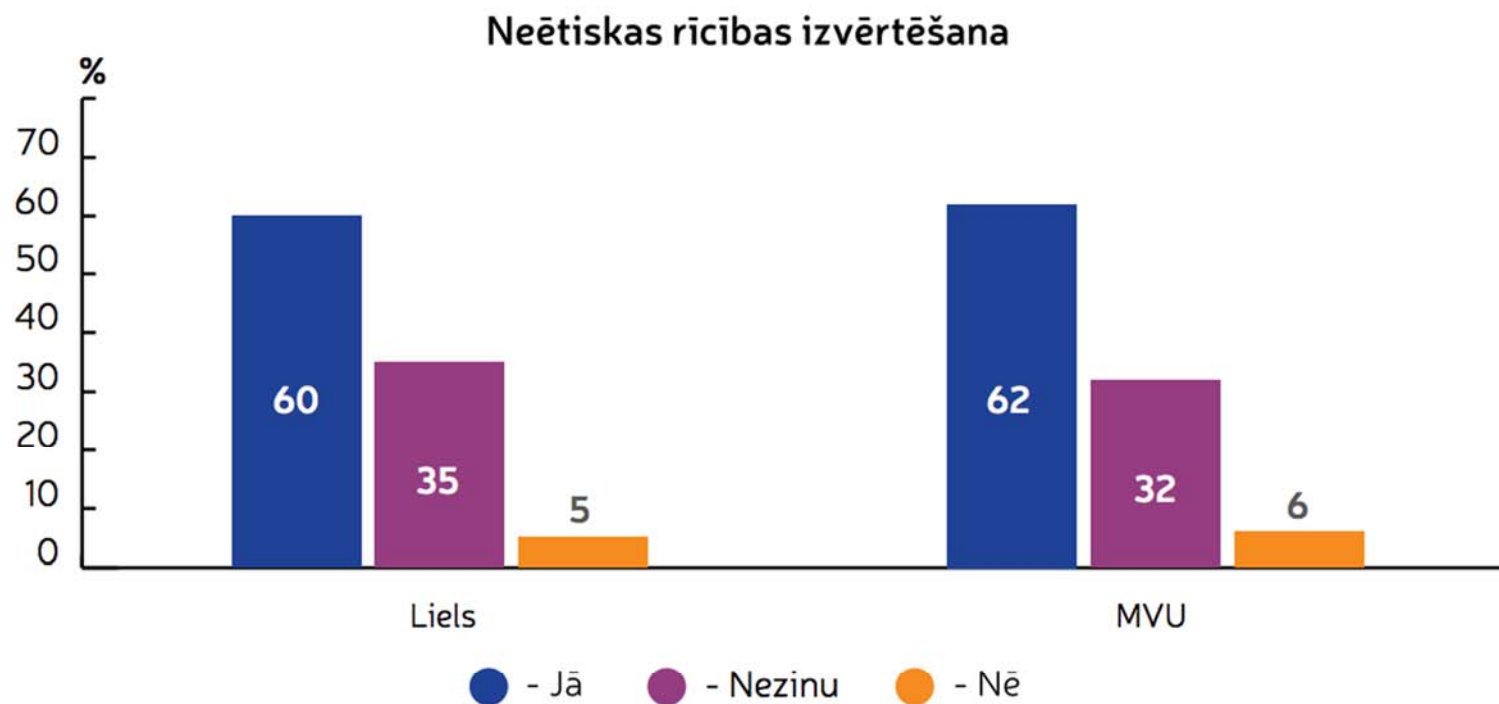

3. attēls: Jautājumi, kas tiek iekļauti ētikas kodeksā (%)

Avots: Autoru veidots, izmantojot darbinieku aptaujā iegūtos datus

Avots: http://petijumi.mk.gov.lv/sites/default/files/file/MP_SIF_INF_Dazadibas_vadibas_situacijas_izpete_uznemumos.pdf

Ētikas pārkāpumi un atbildība

4. attēls: Vai jūsu uzņēmumā darbinieka neētiska rīcība (atbilstoši ētikas kodeksā definētajai) tiek izvērtēta un darbiniekiem iestājas atbildība par to? (%)

Avots: Autoru veidots, izmantojot darbinieku aptaujā iegūtos datus

Uzdevums

Lūdzu, norādiet, vai un kur Jūsu organizācijā ir rakstiski formulēti šie principi (t.sk. politikas, vadlīnijas, noteikumi u.c.):

Princips	Veids
1 - Produktu/ pakalpojumu kvalitātes principi	
2 - Klientu apkalpošanas principi	
3 - Privātuma aizsardzības principi	
4 - Dažādības vadības principi	
5 - Iepirkumu principi	
6 - Korupcijas novēršanas principi	
7 - Mārketinga principi	
8 - Konkurences un godīgas komercprakses ievērošanas principi	

Atzīmējiet veidu

- a) Ir rakstiski formulēts uzņēmuma interneta vietnē
- b) Ir rakstiski formulēts uzņēmuma iekštīklā (intranetā)
- c) Ir rakstiski formulēts, bet nav ievietots uzņēmuma interneta vietnē vai uzņēmuma iekštīklā (intranetā)
- d) Nav, taču mēs esam apņēmušies rakstiski formulēt šī gada laikā
- e) Nav rakstiski formulēts

2. diena

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija, mērķi un riski

Kā mērīt ekonomikas izaugsmi?

Tradicionālais veids

- IKP uz vienu iedzīvotāju, IKP pieaugums
- Imports/ eksports
- Bezdarbs u.c. makroekonomiskie rādītāji
- "Doing business" indekss
- Korupcijas uztveršanas indekss
- Globālās Konkurētspējas indekss
- Investīciju apmēri

Alternatīvie ziņojumi

- Laimes indekss

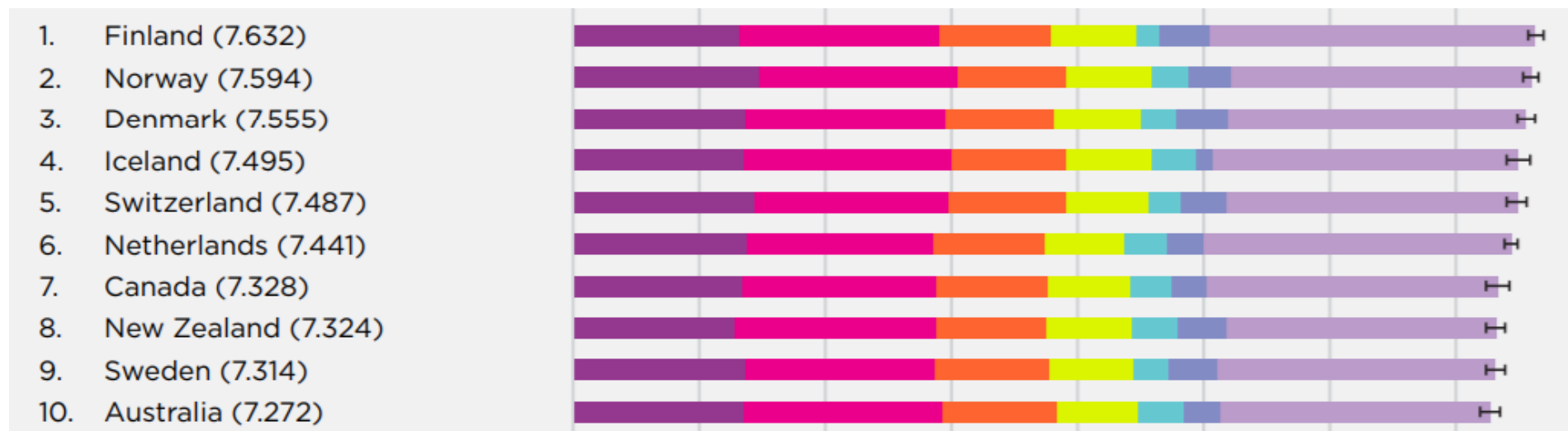
Latvijas pievienotā vērtība

Tīrs gaiss, pastaigas mežā, sēņu lasīšana, dzīves stils (pilsēta + lauki) – neapzinātais resurss, kam nav piešķirta vērtība, bet kuru uzskatām pašu par sevi saprotamu.

Laimes indekss

ANO pasaules laimes indeksā Latvija ieņem 54. vietu 155 valstu konkurencē (par 14 vietām augstāk nekā 2016. gadā)

Stratēģiskie dokumenti, kas saistoši Latvijai

Latvija 2030 Prioritātes (1)

Inovātīva un efektīva ekonomika

caur masveida jaunrades un inovāciju veicināšanu un atjaunojamo enerģijas resursu izmantošanu.

Kultūras telpas attīstība,

ieskaitot radošo industriju

Ieguldījumus cilvēkkapitālā,

veicinot līdzdalību darba tirgū un produktivitātes kāpumu, mazinot depopulāciju, radot vidi cilvēkresursu kvalitātei un pieejamībai caur izglītību, elastību nodarbinātībā, nabadzības novēršanu

Paradigmas maiņa izglītībā,

lai izveidotu vienu no labākajām izglītības sistēmām ES un nodrošinātu kvalitatīvu un pieejamu izglītību mūža garumā.

Latvija 2030 Prioritātes (2)

Latvijas Nacionālajā attīstības plānā (NAP) 2014-2020 tiek iezīmēti būtiskie Latvijas attīstības virzieni ekonomiskā izrāviena nodrošināšanai, kas atbalsta ilgtspējīgas attīstības pieeju - "Tautas saimniecības izaugsme", "Cilvēka drošumspēja" un "Izaugsmi atbalstošas teritorijas". Visas trīs prioritātes atbalsta viena otru, un, tikai realizējot tās savstarpējā saitē, ir iespējama iecerētā attīstība un tās izriet no Latvija 2030 ilgtspējīgas attīstības stratēģijas.

Daba kā nākotnes kapitāls,

integrējot ilgtspējīgu pieeju dabas resursu izmantošanā un attiecīga dzīvesveida veicināšanā

Telpiskās attīstības perspektīva

Inovātīva pārvaldība un sabiedrības līdzdalība

Uzņēmumu perspektīva - Latvijas KSA platformas pētījums

4.1. Kultūras telpas saglabāšana, mijiedarbība un bagātināšana

Radošas sabiedrības veidošana, piederības izjūtas Latvijas kultūrā

TIKS PRECIZĒTS
FORMATĒJUMS

Uzņēmumu iespējas	Valsts perspektīva
Apzināt kultūras/radošo uzņēmumu vajadzības; pilnveidot uzņēmējdarbības vidi, kas veicina radošumu (ne tikai tehnoloģiskās inovācijas); eksporta veicināšanas pasākumi.	Attīstības virzieni: Kultūras saglabāšana, mijiedarbība un bagātināšana; veicinot filmu produkciju un oriģināldarbu izdošanu. Radošas sabiedrības veidošana.

4.2. Cilvēk kapitāla bāzes vērtība un produktivitāte

Uzņēmumu iespējas	Valsts perspektīva
Saredzētu produktivitātes un darbinieku iesaistes iespējas, apzinoties vajadzības un radot darba vidi, kas veicina līdzsvarotu darba un privāto dzīvi, darbinieku dažādības izpausmes un radošumu, dažādības integrēšanu darbinieku atlases un attīstības programmās. Veselības pakalpojumu sektora vajadzības rada iespējas jaunu uzņēmējdarbības formu radīšanai, kā arī pilnveidot pakalpojumu loku nodrošinot veselības aprūpes pieejamību un pakalpojumu kvalitāti. Daži no konstatētajiem ierobežojumi izglītības pieejamībā: izmaksas un darba/mācību apvienošana, darba un ģimenes dzīves līdzsvarošana paver iespējas gan valstij, gan darba devējiem strādāt uz modeļiem, kas nodrošina izglītības izmaksu savietojamību, elastīgu darba laika nosacījumu iespējamību un citus uzņēmēju un izglītojamo/izglītības iestāžu sadarbības modeļus cilvēku izglītības pieejamības nodrošināšanai.	Valsts politikas rīcības Nodarbinātības darbaspēka līdzdalības pārvērtēšana Cilvēk kapitāla attīstība produktivitātes kāpinājums; Veselības un sociālo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība un depopulācijas risku mazināšana. Iespēju vienlīdzība un vidusslāņa veidošanās: Kvalitatīvas izglītības un bērnu aprūpes pieejamība un resursu pieejamība, darba tirgus pieejamība un diskriminācijas mazināšana.

TIKS PRECIZĒTS
FORMATĒJUMS

**TIKS PRECIZĒTS
FORMATĒJUMS**

4.3. Paradigmas maiņa izglītībā veicinot mūžizglītību un Latvijas līderi ES pieaugušo izglītības un izmantošanas jomā.

Uzņēmumu iespējas	Valsts perspektīva
Uzņēmumu iespējas produktu radīšanā, pakalpojumu kvalitātes uzlabošanā, sociālo problēmu risināšanā.	Latvija 2030 - Izglītības pieejamība un pārmaiņas izglītības procesa organizācijā; Skola kā sociālā tīklojuma centrs; Kontekstuāla izglītība un skolotāja profesijas maiņa; E-skola un informācijas tehnoloģiju izmantošana; Izglītošanās mūža garumā – no pirmsskolas līdz pieaugušo tālākizglītībai

4.4. Inovatīva un efektīva ekonomika

Uzņēmumu iespējas	Valsts perspektīva
Dažādības un uz cilvēku centrēta dizaina pieeju izmantošana var uzlabot esošos uzņēmuma produktus, kā arī veicināt jaunradi. Vides aspektu izvērtēšana uzņēmumu darbībā un produktu jaunradē, kas vērsta uz enerģētisko drošību un neatkarību.	Masveida jaunrade un inovācija: uz lietotāju virzītu inovāciju attīstību, atvērtu inovāciju praksi un uzņēmējdarbību, kā arī plašas jaunrades kultūras vides nodrošināšanu. Atjaunojama un droša enerģija: Enerģētiskā drošība un neatkarība; Atjaunojamo energoresursu izmantošana un inovācija; Energoefektivitātes pasākumi; Energoefektivitāte un videi draudzīga transporta politika

TIKS PRECIZĒTS
FORMATĒJUMS

**TIKS PRECIZĒTS
FORMATĒJUMS**

4.5. Dabas kā nākotnes kapitāls

Uzņēmumu iespējas	Valsts perspektīva
Apvienojot ar izglītības un inovācijas mērķu identificētajām iespējām, vides ietekmes izvērtēšana uzņēmumu esošajā darbībā, kā arī principu pielietošana produktu un pakalpojumu pilnveidē paver iespējas atbildīgai uzņēmējdarbībai.	Attīstības virzieni: Ilgtspējīga apsaimniekošana, dabas kapitāla pārvaldība, Tirgus instrumentu izveide; Dabas aktīvu kapitalizēšana; Ilgtspējīga dzīvesveida veicināšana.
Atsevišķas eksporta nozares arī ir saistītas ar tiešu ilgtspējīga dzīvesveida veicināšanu (pārtika, sadzīves produkti, būvmateriāli, kokapstrādes produkti u.c.), un valstij jāveicina konkurētspējīgu uzņēmējdarbība eksporta jomās.	

**TIKS PRECIZĒTS
FORMATĒJUMS**

4.6. Telpiskās attīstības perspektīva

Uzņēmumu iespējas	Valsts perspektīva
Riska nozares, kas rada piesārņojumu Baltijas jūrā: lauksaimniecība, municipālo notekūdeņu pārvaldība, kuģniecība, rūpniecība. Nozaru pašregulēšanas instrumenti var veicināt ilgtermiņa nozares attīstību samazinot izdevumus un vides piesārņojuma izmaksas, radot pozitīvu vidi un sociālo kapitālu.	Attīstības virzieni: Sasniedzamības uzlabošana caur Transporta infrastruktūras plānošana un sabiedriskais transports; Transporta infrastruktūras attīstība; Komunikāciju tīkla attīstība Apdzīvojums: Attīstības centru izaugsme; Pilsētu un lauku mijiedarbība; Attīstības centru funkcionālais tīkls Nacionālo interešu telpas: Lauku attīstības telpa; Baltijas jūras piekraste; Rīgas metropoles areāls; Austrumu
	pierobeža Izcili dabas, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju areāli

**TIKS PRECIZĒTS
FORMATĒJUMS**

4.7. Inovatīva pārvaldība un sabiedrības līdzdalība

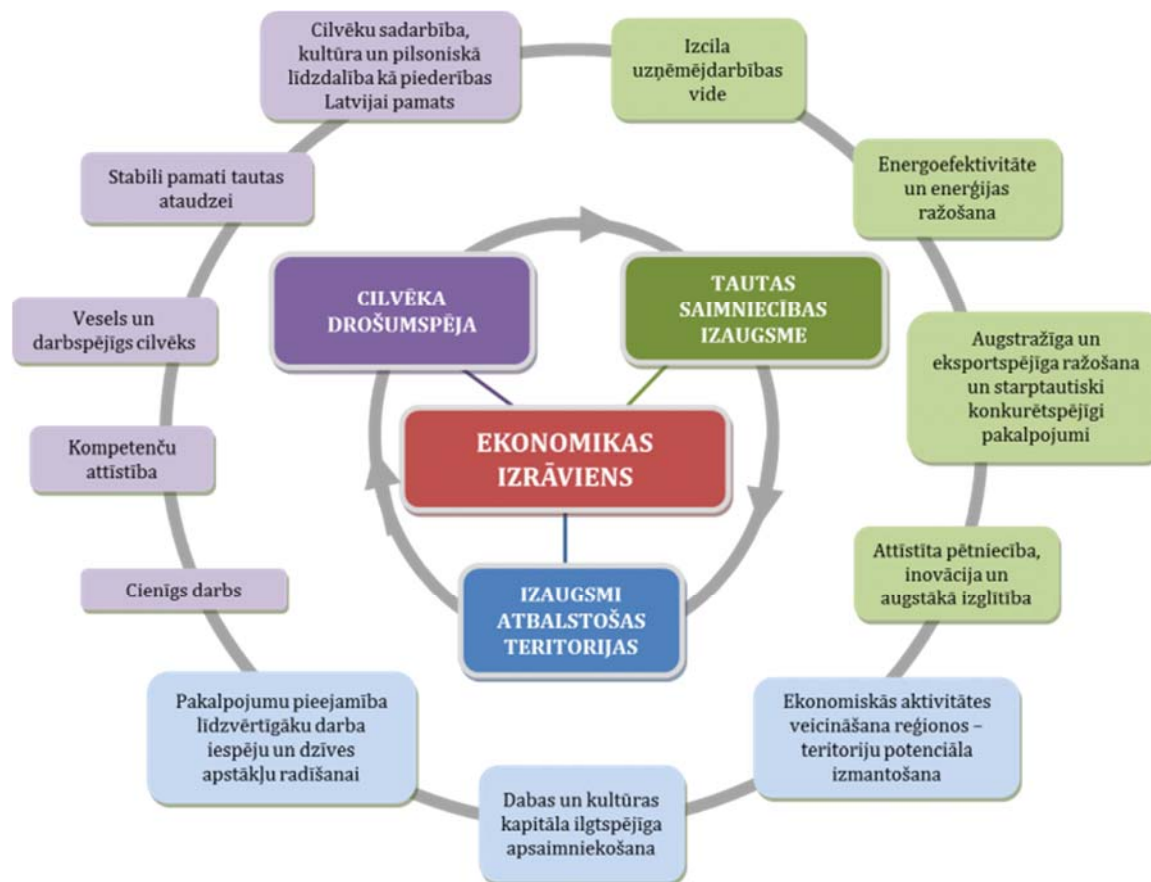
Uzņēmumu iespējas	Valsts perspektīva
Uzņēmumu pārvaldības uzlabošana un nefinanšu ziņošana; pretkorupcijas programmu ieviešana un komunikācija ar ieinteresētajām pusēm ir tie korporatīvās atbildības aspekti, kas var radīt iespējas uzņēmumu darbības uzlabošanai. Vienlaikus, uzņēmējiem jāsaprot, ka daļu pārvaldības risku varēs atrisināt tikai veicinot aktīvu pilsonisko līdzdalību, iesaistoties pārmaiņu darbā.	Sociālā kapitāla vērtības pieaugums atbalstot rīcību - Sabiedrības līdzdalībai politikas veidošanā; Pilsoniskā izglītība un sociālā integrācija; E-pārvaldība un sabiedriskā inovācija

Latvijas Nacionālajā attīstības plānā (NAP) 2014-2020

Tiek iezīmēti būtiskie Latvijas attīstības virzieni ekonomiskā izrāviena nodrošināšanai, kas atbalsta ilgtspējīgas attīstības pieeju - "Tautas saimniecības izaugsme", "Cilvēka drošumspēja" un "Izaugsmi atbalstošas teritorijas".

Visas trīs prioritātes atbalsta viena otru, un, tikai realizējot tās savstarpējā sasaitē, ir iespējama iecerētā attīstība, un tās izriet no Latvija 2030 ilgtspējīgas attīstības stratēģijas.

Avots: Latvijas Nacionālajā attīstības plānā (NAP) 2014-2020

Ilgspējīgas uzņēmējdarbības attīstības potenciāls

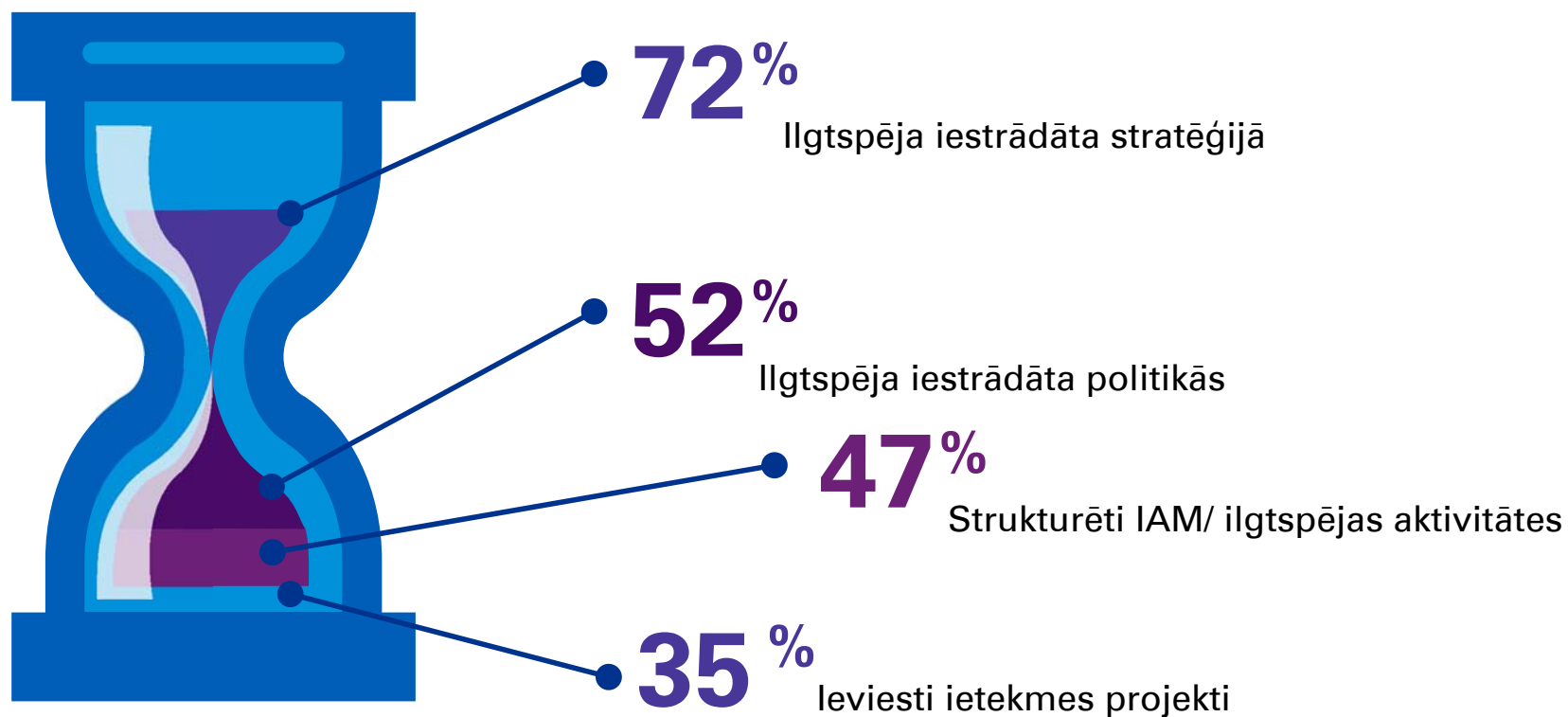
Pētījums: Eiropas nozaru (biznesa) ilgtspējas stratēģijas

Eiropas nozaru organizācijas un Ilgtspējas attīstības mērķi (IAM) – galvenie secinājumi

1. Ilgtspēja ir iekļauta dažādu nozaru asociāciju darbībā, bet to brieduma līmenis ir atšķirīgs. Rezultāti liecina, ka pastāv vilcināšanās palīdzēt nozaru asociāciju biedriem apzināties ietekmi.
2. Nozares saskata daudzus riskus, gan iespējas, kas saistītas ar 17 IAM un 198 nodefinētajiem sasniedzamajiem mērķiem;
3. Pastāv atšķirības starp vadības/ pārvaldības institūciju redzējumu un faktisko operatīvo darbību, jo īpaši jomās, kas vērstas uz ietekmes vadību;
4. Identificētas četras galvenās jomas, kurās nozaru organizācijas var uzlabot savu sniegumu, lai novērstu minēto atšķirību un uzlabotu saikni ar IAM mērķiem.

Avots: <https://www.csreurope.org/collaboration-impact-maturity-and-integration-sustainability-european-sector-associations#.W7J6DxMzYWo>

Eiropas nozaru ilgtspējas stratēģijas (3)

Eiropas nozaru ilgtspējas stratēģijas (4)

Atšķirības starp pārvaldību un operatīvo darbību

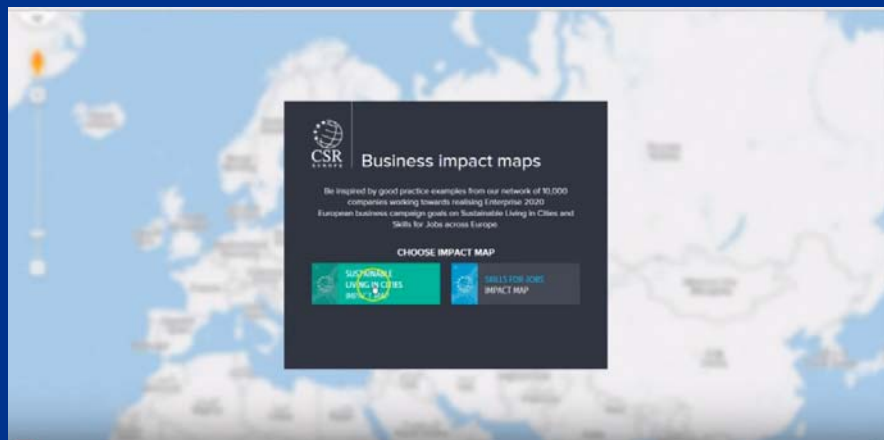
Eiropas nozaru ilgtspējas stratēģijas (5)

Četras galvenās jomas, lai novērstu atšķirības starp redzējumu un reālo ietekmi

1. **Izglītības uzlabošana** - pašlaik tikai 31% asociāciju piedāvā apmācības par ilgtspējību un / vai IAM
2. **Komunikācija** - 51% no asociācijām IAM sasaistītu informāciju tikai savā komunikācijā ietver vai nu tikai 10% no kopējās komunikācijas gadījumiem vai neietvert nemaz.
3. **Palielināt sadarbību** – tikai 33% bija iesaistījušies daudznozaru ietekmes orientētos projektos, kas ir skaidri saistīti ar vienu vai vairākiem IAM
4. **Dalīties zināšanās** - 69% organizē pasākumus, lai apmainītos ar labo praksi un attīstītu mācīšanos par to, kā realizēt IAM mērķus, bet nav resursu, spēju un informācijas to pielietot..

Ietekmes projektu piemēri – CSR Europe

VIDEO

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=qfi0nPac04M>

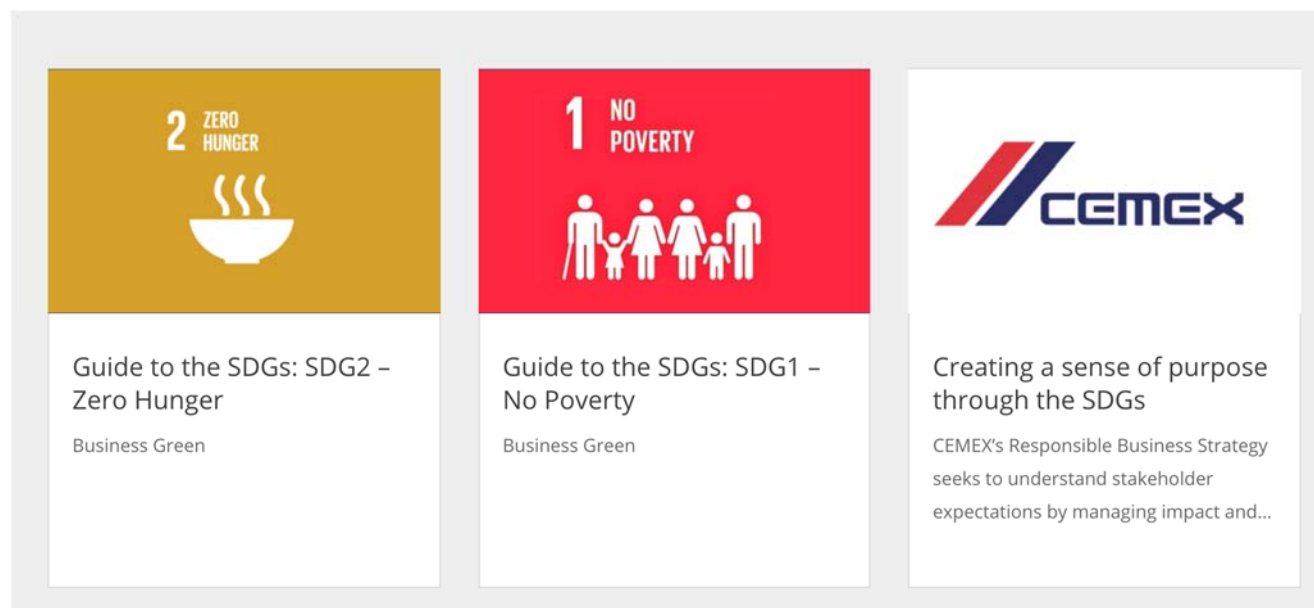
Avots: <https://www.csreurope.org/business-impact-maps-1>, <https://business-impact-map.csreurope.org/about>

© 2018 KPMG Baltics SIA, Latvijā reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību un KPMG neatkarīgu dalībfirmu, kuras saistītas ar Šveicē reģistrēto KPMG International Cooperative (KPMG International), tīkla dalībfirmu. Visas tiesības aizsargātas

Dokumenta klasifikācija: konfidenciāls

Uzņēmumu ietekmes projektu komunikācija

Pasaules Biznesa ilgtspējas
attīstības padome –
World Business Council for
Sustainable Development

Avots: <https://sdghub.com/business-action/>

Eiropas nozaru ilgtspējas stratēģijas (6)

I E T E I K U M I

(1) Izstrādāt spēcīgu sociālo dialogu

(2) Nozīmīgāko uzņēmumu vadītājiem noteikt vīziju un cīnīties pret citiem

(3) Uzsākt starpnozaru sadarbību

(4) Sekmēt politiku virzīt nozares darbību

Attiecas
uz

Politikas
veidotāji

Bizness

Nozaru
asociācijas

Biznesa rīcība attiecībā uz IAMs

Prioritizēšana

37%

izvēlas IAM prioritātes

25%

piemin, bet neprioritizē

38%

nepiemin IAM vispār

TOP 3 prioritātes IAM

Vismazāk aktuālās TOP 3 prioritātes

Avots: Setting the scene: business response to the SDGs

Eiropas biznesa redzējums par atbildību un ekonomikas izaicinājumiem – CSR Europe

- **Dalīšanās ar vērtībām;**
 - **Sociālās inovācijas;**
 - **Korporatīvā pārvaldība un atklātība;**
 - **Cilvēktiesības**
-
- **Kopīgā vērtība - Dialogs**
 - **No 2019. gada būs jauna ES Eiropas biznesa stratēģija**

Avots: https://www.csreurope.org/sites/default/files/publications/Memorandum_to_the_European_Commission.pdf

© 2018 KPMG Baltics SIA, Latvijā reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību un KPMG neatkarīgu dalībfirmu, kuras saistītas ar Šveicē reģistrēto KPMG International Cooperative (KPMG International), tīkla dalībfirmu. Visas tiesības aizsargātas.

Dokumenta klasifikācija: konfidenciāls

Meksikas atbildīga biznesa dienas kārtība

ĒTĪKA

popularizēt atklātību, vērtības nodošana piegādes ķēdē

DZĪVES KVALITĀTE DARBA VIDĒ

atbilstošs darbs, samazināt nevienlīdzību

SABIEDRĪBA

iekļaušana, labklājība

VIDE

efektivitāte, samazināt vides negatīvo ietekmi

Avots: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.476.2203&rep=rep1&type=pdf>

Japānas atbildīga biznesa dienas kārtība

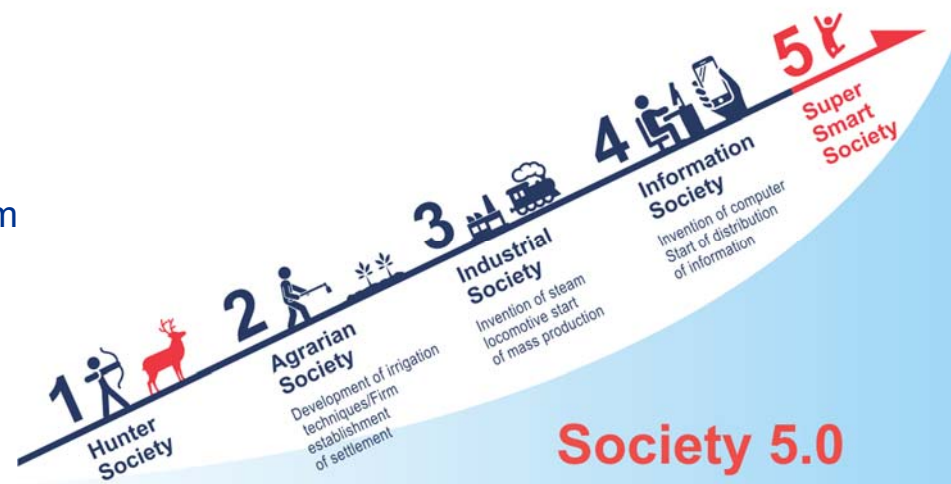
Japānas biznesa konfederācija (Keidanren)

“Mums nav citu variantu, kā arī mēs nevaram skatīties atpakaļ vai pagriezt laiku atpakaļ. Mums ir jāveido stratēģija, kas vērsta uz progresu, savādāk mēs saviem bērniem nevarēsim atstāt ilgtspējīgu sabiedrību, ar kuru lepoties. Tikai solidāri un ar reālām darbībām, kas vērstas uz IAM mērķu sasniegšanu, varam panākt, ka esam gatavi jaunajai ekonomikas ērai un transformācijai līdz 2030.gadam.

Inovācijas un radošums būs galvenie virzītājspēki, lai šo transformāciju veiktu.

Tehnoloģiju straujas attīstības laikmetā akcents ir «super gudrs cilvēks» un viņa vajadzībām.

Japāna saskarās ar demogrāfijas problēmām, klimata pārmaiņām, u.c.

Avots: http://www.keidanren.or.jp/en/policy/2018/059_casestudy.pdf, http://www.keidanren.or.jp/en/policy/2018/059_leaflet.pdf

Kīnas atbildīga biznesa dienas kārtība

“Ilgtspējas līderības platforma” (2018 – 2019)

Avots: <http://en.csr-china.net>

Avots: <http://images.mofcom.gov.cn/csr2/201709/20170907172245216.pdf>

Avots: <http://csr2.mofcom.gov.cn/article/policies/national/fmprc/201709/20170902640409.shtml>

© 2018 KPMG Baltics SIA, Latvijā reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību un KPMG neatkarīgu dalībfirmu, kuras saistītas ar Šveicē reģistrēto KPMG International Cooperative (KPMG International), tīkla dalībfirmu. Visas tiesības aizsargātas.

Dokumenta klasifikācija: konfidenciāls

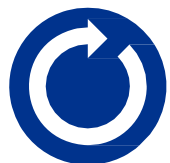
Valsts kapitālsabiedrību vadlīniju piemērs (Ķīna)

Fokuss uz ilgtspējīgu attīstību
palielināt ekonomisko, vides un sociālo vērtību

Savienot korporatīvo sociālo atbildību ar korporatīvo reformu un attīstību

Integrēt KSA biznesa procesos
Integrēt KSA korporatīvajās stratēģijās, bagātināt un uzlabot dažādas iekšējās procedūras un vadības sistēmās ar KSA principiem

Vadlīnijas valsts kapitālsabiedrībām:

<http://csr2.mofcom.gov.cn/article/policies/national/sasac/201709/20170902653924.shtml>

KSA un vadības sistēmas –hierarhiskā pieeja

Uzņēmums var pieņemt lēmumu, ko tas vēlas vadīt – kādu KSA daļu uzņēmums grib vadīt, uzlabot utt.

Lēmumu var pieņemt, balstoties uzņēmuma darbības jomu, tā ietekmei uz sociālo, ekonomisko un vides aspektiem.

Ietekme ir vienlīdzīga ar atbildību. Ietekme šajā gadījumā ir tā, kas attiecas uz gaidām no dažādām ietekmes pusēm.

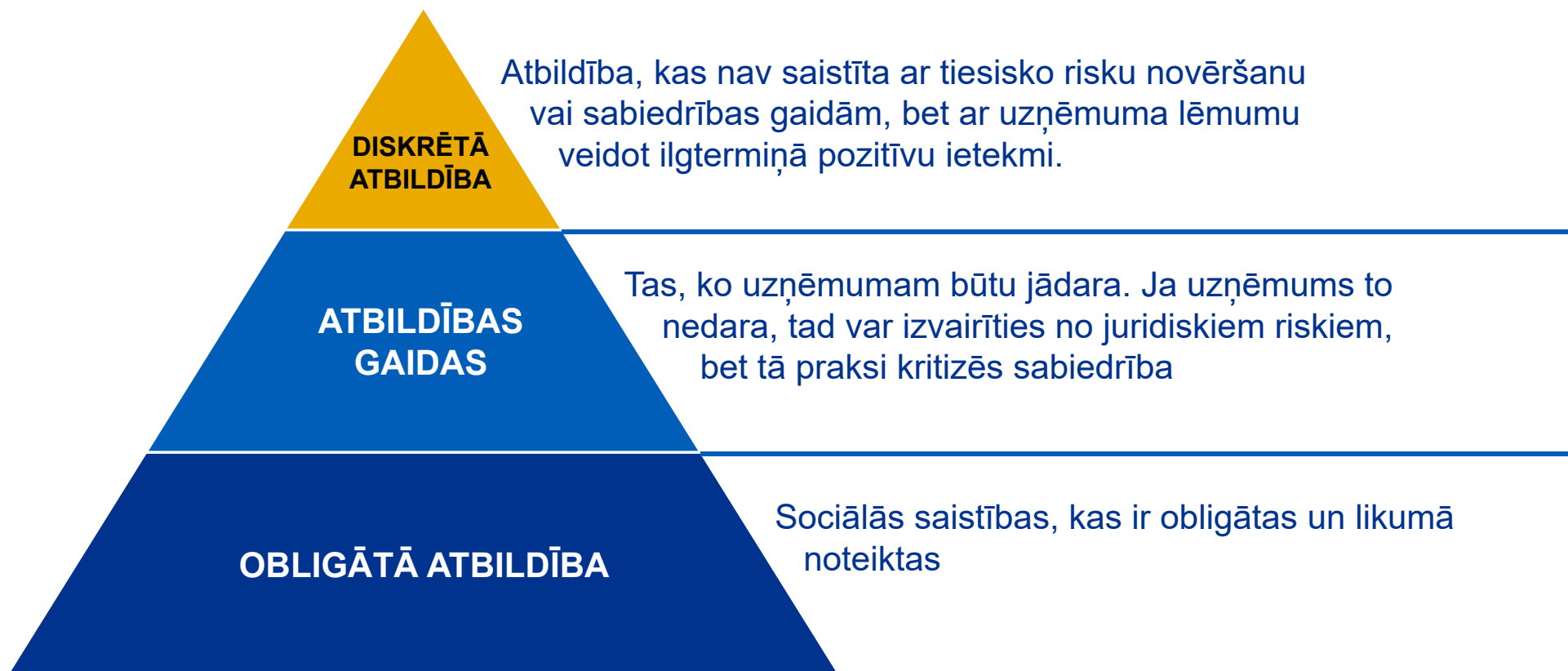
Ietekmes ir hierarhiskas:

1. Viss, kas attiecas uz likumu un normatīvo regulējumu;
2. Otrā līmeņa ietekme ir viss, kas saistīts ar morāli vai ētiku;
3. Vispārējās sabiedrības gaidas – apvienot gan likuma, ētikas + sociālā progresa gaidu piepildīšana.

Avots: <http://en.csr-china.net/a/knowledge/CSRResearch/2018/0509/343.html>

KSA un vadības sistēmas -hierarhiskā pieeja

Ietekmes trīs līmeņos ir ietverti nākamie 3 līmeņi sociālajai atbildībai:

Jaunākās tendences – business un ilgtspēja 2018

1 Nestabilitāte ir biznesa “jaunā norma”

2 Ilgtspēja veido biznesa jauno seju

3 Ārkārtēju laika apstākļu izraisīti ilgstoši zaudējumi un bojājumi

4 Cilvēki vs mašīnas

5 Ķīna un globālās ekonomikas pārmaiņas uz austrumiem

6 Plastmasas ēras beigas

7 Pavērsiena gads atklātības jomā

8 Dzīve pēc oglēm jeb enerģētikas sektora revolūcija

Avots: <https://www.cisl.cam.ac.uk/research/centre-for-sustainable-finance>

Avots: <https://www.cisl.cam.ac.uk/resources/sustainability-leadership/8-business-and-sustainability-trends-that-will-define-2018>

Darāmais Latvijā

Ilgtspējīga/atbildīga biznesa nacionālā stratēģija - pamatelementi

Jāvienojas par terminoloģiju

Latvijā valsts KSA definē ES sākotnējās stratēģijas ietvaros - „uzņēmēju atbildība par savu ietekmi uz sabiedrību. Uzņēmumi var kļūt sociāli atbildīgi, sekojot likumam, kā arī integrējot sociālos, vides, ētikas, patērētāju un cilvēktiesību jautājumus savā uzņēmuma stratēģijā un uzņēmējdarbībā. Jēdziena attīstība tomēr prasa pārskatīt tā saturu un plānotajā Stratēģijā noformulēt jēdzienu, kas vadītu visas saistītās politikas jomas pilnveidot vidi tā, lai veicinātu Ilgtspējas un atbildības jēdziena integrēšanu uzņēmumu DNS.

KSA jēdziena izpratnes attīstības rezultāta esam nonākuši pie ilgtspējīgas attīstības un korporatīvās atbildības integrēšanās, jo kā konstatēja arī ES KSA Forumā, izvērtējot KSA Stratēģiju, uzņēmuma sociālajai, ekonomiskai un vides ietekmei jābūt integrētai uzņēmuma pamatdarbībā.

Lomas: privātais un publiskais sektors

Turklāt, attīstoties cilvēktiesību un biznesa specifiskajam regulējumam, tiek noteikti skaidri principi valsts un uzņēmēju atbildības īstenošanai:

- Valsts ir atbildīga par tiesību aizsardzību, nodrošinot normatīvo regulējumu, tiesību aizsardzības institūcijas, nosakot minimālās prasības uzņēmējiem tiesību īstenošana, un attiecīgi – arī ietekmes uz vidi, ekonomiku, sabiedrību izvērtēšanā;
- Uzņēmumi atbild par tiesību ievērošanu – gan savā tiešajā pamatdarbībā, gan nodrošinot minimālos standartus savās darījumattiecībās ar piegādes ķēdes partneriem; risku izvērtēšana ir viens no uzņēmumu darbības stūrakmeņiem – izvērtēt savu nākotnes un esošo ietekmi uz vidi, ekonomiku, sabiedrību un nodrošināt savā darbā procedūras (laba pārvaldība), kritērijus (rādītāju noteikšana, ētikas kodeksi) risku identificēšanai, kā arī līdzdarboties nozares standartu pilnveidošanā. Šī nav tikai brīvprātīga rīcība likuma pildīšanai, bet apzināta savas atbildības īstenošana savā ietekmes sfērā.

Stratēģijas principi (1) - KSA Latvija priekšlikumi

Šādai stratēģijai būtu jāietver vismaz 4 savstarpēji saistīti principi, kas padara uzņēmējdarbību Latvijā ilgtspējīgu, nodrošinot uzņēmējdarbības vides pozitīvo pienesumu ekonomikas, vides un sabiedrības attīstībā:

Vērtības radīšana: ekonomiskā attīstība, kas balstīta pievienotās vērtības (ar pozitīvu ietekmi uz vidi, ekonomiku, sabiedrību) radīšanā caur iekļaujošu uzņēmējdarbības vidi, atbildīgām investīcijām, atbildīgu produktu un pakalpojumu;

Labā pārvaldība: veicinot efektīvu institucionālo pārvaldību caur līderību, caurspīdīgumu, ētikas principu ievērošanu. 2015.gadā uzsāktais korporatīvās pārvaldības uzlabošanas process valsts kapitālsabiedrībās ir daļa no šī principa īstenošanas; Ja uzņēmumu institucionālā sistēma nebūs efektīva;

Ietekme uz sabiedrību: iesaistot ieinteresētās puses un veicinot piegādes ķēžu integritāti, iekšējo uzņēmuma procesu sakārtotību attiecībā pret darbiniekiem;

Vides pārvaldība: veicinot ilgtspējīgu ekosistēmu veidošanu gan aprites ekonomikas principu integrēšanā, gan uzņēmumu plašākas ekosistēmas aizsargāšanā. No uzņēmumu perspektīvas, tas nozīmē uzsvaru uz ekosistēmu aizsargāšanu un uzņēmuma inovācijām, nevis tikai uz esošā resursu patēriņa un kaitējuma mazināšanu.

Avots: «Korporatīvā ilgtspēja un atbildība Latvijā. KSA Latvija priekšlikumi Latvijas Nacionālās korporatīvās ilgtspējas un atbildības stratēģijai”, 2016

Stratēģijas principi (2) - KSA Latvija priekšlikumi

Par pamatu tiek ņemta integrētā Korporatīvās ilgtspējas un attīstības pieeja, apvienojot ilgtspējīgas attīstības principus – pozitīva ietekme uz vidi, sabiedrību, ekonomiku – un atbildīgās uzņēmējdarbības principus, kā to definējis W.Visser (2011) The Age of Responsibility: CSR 2.0 and the New DNA of Business.

Integrējot dzīves cikla un aprites ekonomikas, cradle to cradle, cilvēktiesību aizsardzības principus Korporatīvās ilgtspējas un atbildības stratēģijā, Latvija pilnveidotu uzņēmējdarbības vidi un iespējas, kas savukārt veicinātu Latvijas ekonomisko, sociālo un vides attīstību ilgtermiņā.

Avots: «Korporatīvā ilgtspēja un atbildība Latvijā. KSA Latvija priekšlikumi Latvijas Nacionālās korporatīvās ilgtspējas un atbildības stratēģijai», 2016

Atbildīga biznesa vai ilgtspējas stratēģijā iekļaujamās nozares:

Veikt nepieciešamo stratēģijas sagatavošanas izpēti par nozaru politikas atbilstību KIA principiem. Ņemot vērā Latvija 2030 mērķus un faktisko situāciju, īpaši jāizvērtē sekojošas nozares:

- Finanšu sektors
- Veselības aprūpes sektors
- Izglītība: izglītības pakalpojumi un pieejamība, kā arī zinātne un inovācijas;
- Pārtikas ražošanas nozare
- Koksne un tās izstrādājumi
- Mehānismu un elektroiekārtu ražošana
- Tekstila un tā izstrādājumu ražošana
- Būvmateriālu ražošana

un horizontālās darbības jomas: cilvēkkapitāla vadība, uzņēmumu pārvaldība

Kādas būtu Jūsu
rekomendācijas?

Rekomendācijas - kā veidot korporatīvai atbildībai un ilgtspējai (KIA) atbalstošu uzņēmējdarbības vidi (1)

1. Administratīvo mehānismu izvērtēšana, vienkāršošana un e-resursu izmantošanas pilnveidošana;
2. Atbalsta mehānismu veidošana augstas ilgtspējības pievienotās vērtības nozarē;
3. Piegādes ķēdes procesu izvērtēšanas rīku pieejamība un atpazīstamība;
4. Valsts ziņojumi par nozaru riskiem un attīstību;
5. Nodrošināt atbildīgu investīciju klimatu, radot pozitīvu ārvalstu kapitāla piesaisti;
6. Uzņēmumu vērtēšana, labās prakses atzīšana un veicināšana (piemēram, Ilgtspējas indekss, balvas uzņēmumiem, „baltie saraksti”);
7. Korupcijas novēršanas un uzņēmējdarbības politikas sasaiste.
8. Integrēt KIA principus valsts institūciju darbībā:
 - Integrēt valsts pārvaldes sistēmā KIA principus par efektīvu un caurspīdīgu pārvaldību, ilgtspējīgu un videi draudzīgu rīcību, uz sabiedrību/klientu vērstu pakalpojumu nodrošināšanu, un KIA atbildības pret cilvēku (darbinieku) principu integrēšanu valsts institūcijās;
 - Integrēt KIA principus valsts un uzņēmēju sadarbības procesos.
9. Integrēt KIA principus valsts un pašvaldību iepirkumu procedūrās;
10. Izglītot ieinteresētās puses par KIA principiem;

Rekomendācijas - kā veidot korporatīvai atbildībai un ilgtspējai (KIA) atbalstošu uzņēmējdarbības vidi (2)

11. Kompetenču attīstība - KIA un izglītība

- Integrēt KIA principus visos izglītības posmos – gan izglītības nodrošināšanā, gan izglītojot par Korporatīvo ilgtspēju un atbildību.
- Atbalstīt izglītības un zinātnes institūciju sadarbību ilgtspējīgu un atbildīgu produktu un pakalpojumu radīšanā
- Atbalstīt un pilnveidot informāciju par KIA principiem

12. Nefinanšu mērķu integrēšana un ziņošana

- Valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību pārvaldības veicināšana
- Riska nozaru iekļaušana obligāto ziņotāju lokā

13. Identificēto riska nozaru riska novēršanas un preventīvu pasākumu plānošana

14. Stratēģijas īstenošanas uzraudzības procesa noteikšana, balstoties uz atvērtības un līdzdalības principiem. Balstoties uz Lietuvas pieredzi, piedāvājam pārņemt Stratēģijas īstenošanas uzraudzības rādītājus:

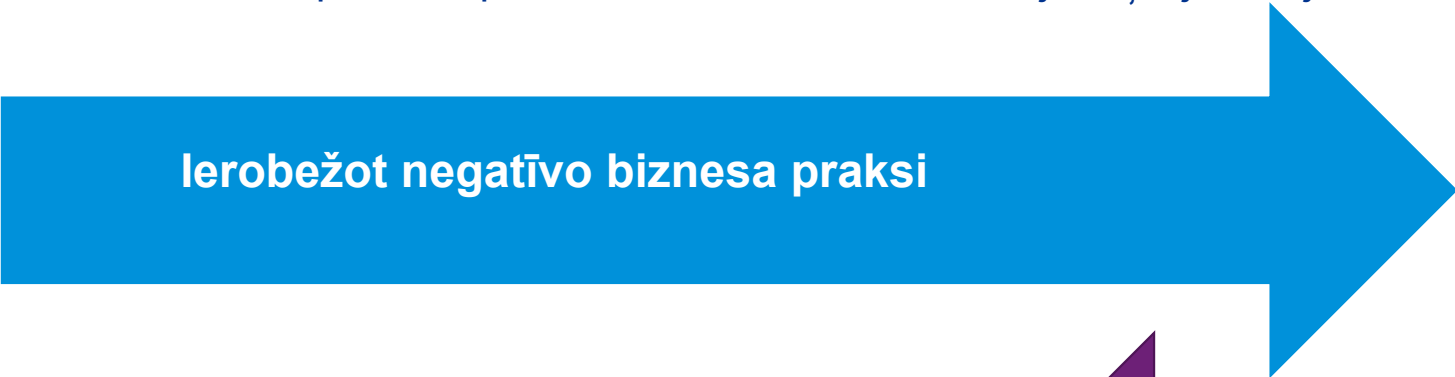
KIA - Izmērāmi rādītāji

Kategorija	Rādītāji
Pārvaldība un politikas veidošana	1. Nacionālās KIA Stratēģijas sagatavošan, ietverot uzņēmējdarbības un cilvēktiesību rīcības plānu
	2. koordinējošās institūcijas nozīmēšana un aktīva tās darbība
	3... <i>papildināt nozaru dialoga ietvaros</i>
Komunikācija un ieinteresēto pušu iesaiste	4. % aktīvo ANO Globālā līguma dalībnieku pret visiem dalībniekiem;
	5. uzņēmēju nozaru pārstāvniecību iesaistīšana politikas veidošanas procesos
	6. % visu reģistrēto uzņēmumu (vai pēc nozarēm), kas iesniedz nefinanšu ziņojumus
	7. piaugošs apbalvojumu saņemošo uzņēmēju skaits
	8. <i>papildināt nozaru dialoga ietvaros</i>
NVO	9. % augstskolu, kas integrē mācību procesā KIA priekšmetus.
	10. ar KIA saistīto publikāciju medijos skaits katru gadu

Jautājums... - diskusija

Kādi ir šķēršļi, lai valsts varētu realizēt KIA ierosinājumus?

Kādos politikas plānošanas dokumentos būtu jāiekļauj risinājumi, lai būtu atbildīga biznesa politika?

Ierobežot negatīvo biznesa praksi

Atvērt tirgu pozitīvām ekonomikas pārmaiņām

Uzdevums

Ilgtspējīgas uzņēmējdarbības attīstības potenciāls

Ekonomisko iespēju atklāšana un izmantošana nozaru transformācijā, attīstot ekoloģiski un sociāli ilgtspējīgus risinājumus.

Nozaru dialogi – Nīderlandes piemērs

MVO Nederland – 2300 uzņēmumi

14 koalīcijas

Principi:

- CILVĒKI, PLANĒTA UN PEĻŅA
- CAURSPĪDĪBA UN DIALOGS AR IEINTERESĒTĀM PUSĒM
- Pieaug starptautiskais regulējums par KSA – jānodrošina atbilstība (compliance)
- Piegādes ķēžu sadarbība un nozaru līmeņu sadarbība – lai radītu kopīgi inovācijas/risinājumus ilgtspējas izaicinājumiem.

Avots: MVO Nederland

© 2018 KPMG Baltics SIA, Latvijā reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību un KPMG neatkarīgu dalībfirmu, kuras saistītas ar Šveicē reģistrēto KPMG International Cooperative (KPMG International), tīkla dalībfirmu. Visas tiesības aizsargātas

Dokumenta klasifikācija: konfidenciāls

Nozaru analīze no ilgtspējas viedokļa (piemērs no Nīderlandes)

Definētas nozares (Nīderlandē 13)

Definēti galvenie KSA riski

Vienoššanās par darba kārtību – kas ir jāmaina vai jāasniedz, lai mazinātu riskus

Vienoššanās ar dažādām ietekmes/ interešu pusēm – līguma parakstīšana

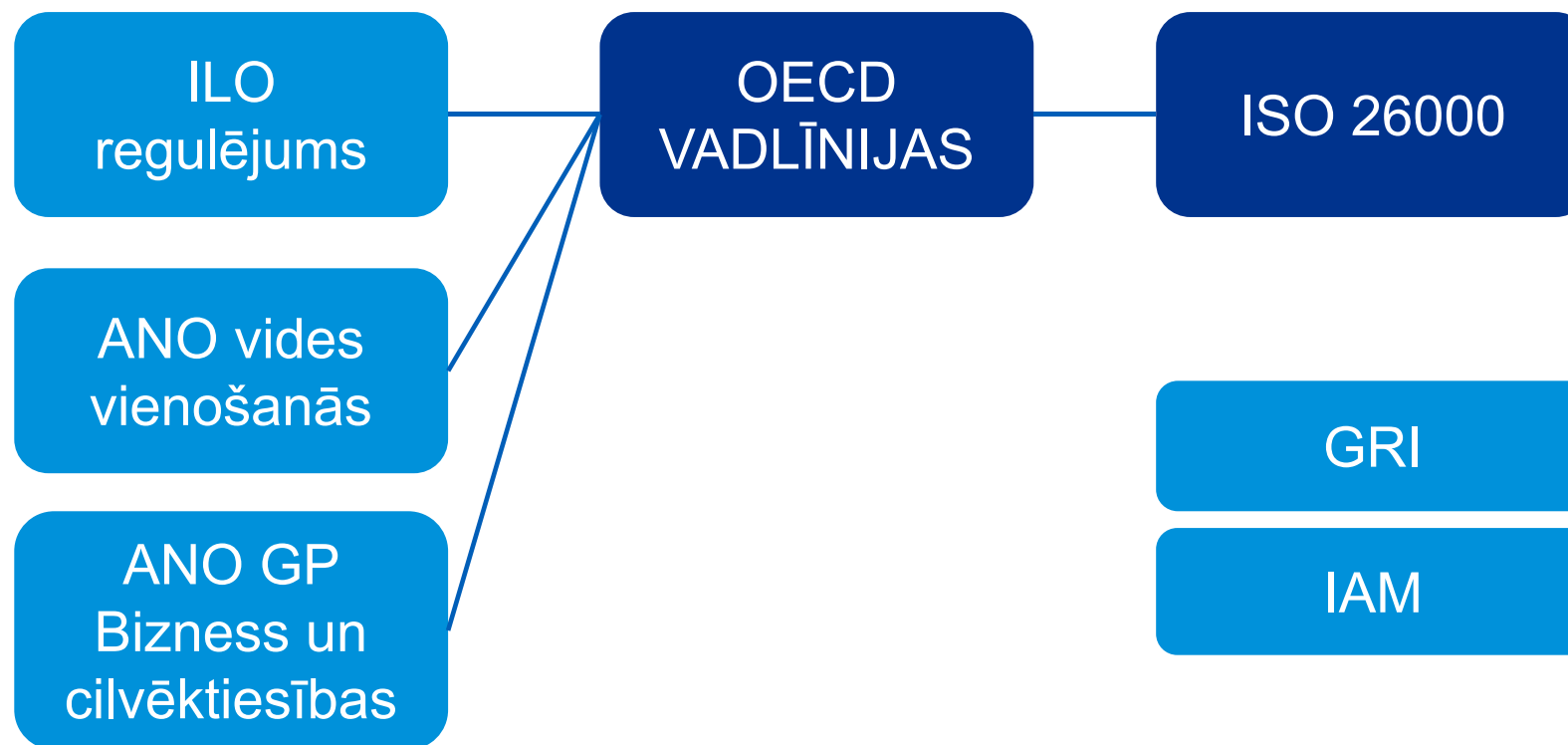
Avots: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2014/09/01/mvo-sector-risico-analyse>

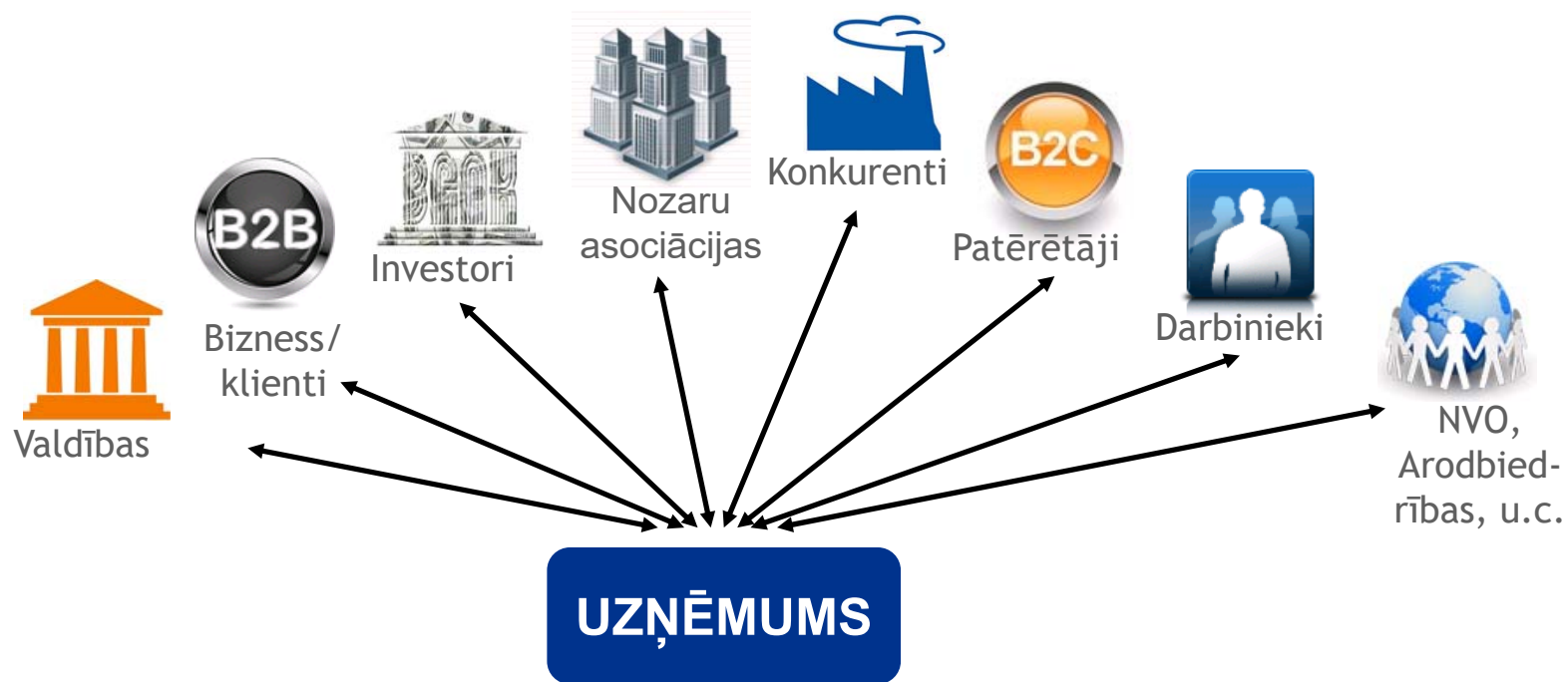
© 2018 KPMG Baltics SIA, Latvijā reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību un KPMG neatkarīgu dalībfirmu, kuras saistītas ar Šveicē reģistrēto KPMG International Cooperative (KPMG International), tīkla dalībfirmu. Visas tiesības aizsargātas

Dokumenta klasifikācija: konfidenciāls

Starptautiskais normatīvais regulējums KSA

Piegādes ķēžu prasības

Nozaru līgums ar ietekmes pusēm paredz:

- **Ietekmes pušu dialogu;**
- **Līdzvērtīgu pārstāvniecību – publiskais sektors/ bizness/ NVO/ arodbiedrības**
- **Risku prioritizēšanu;**
- **Iejaukšanās līmeņa analīzi;**
- **Izveidot vai pilnveidot pastāvošās vai jaunas nacionālās vai starptautiskās iniciatīvas;**
- **Vienošānās par strukturālām izmaiņām;**
- **Kompensācijas mehānismu pieejamība;**
- **Progress caurspīdības nodrošināšana.**

Ko darīt nozaru asociācijām vai kā sadarboties ar nozaru asociācijām?

Vēl:

Kartēt biedrus, kuri ir pionieri, adaptētāji, lēni atbalstītāji, tie, kas pievienosies pēdējie;
Izveidojiet vadlīnijas un instrumentus, kas derīgi katrai no biedru grupām.

Ko var un ko nevar izdarīt nozares?

Globāla sadarbība:

- Nabadzība
- Jaunatnes nodarbinātība
- Klimata pārmaiņas
- Resursu nodrošināšana

Nozares var ietekmēt pašas:

- Darba apstākļi
- CO2 izmeši
- Resursu nodrošināšana

Organizācijas «Zaļā brīvība» iniciatīvas – godīga tirdzniecība

Praktiski godīgā tirdzniecība nozīmē to, ka visi tirdzniecības procesā iesaistītie pilda šādus galvenos kritērijus:

- Ražotājiem tiek nodrošināta godīga cena par viņu saražoto. Samaksa nodrošina atalgojumu, kas sedz ražošanas izmaksas un nodrošina iztikas minimumu.
- Ilgtermiņa sadarbība. Tā ļauj ražotājiem finansēt vietējo kopienu neatkarīgu attīstību.
- Labi darba apstākļi ar atbilstošiem veselības un drošības pasākumiem visiem strādniekiem.
- Demokrātiski darba procesi raksturo ražotāju pašu veidotas un pārvaldītas organizācijas.
- Cieņa un cilvēktiesību, sevišķi sieviešu, bērnu un cilvēku ar invaliditāti tiesību ievērošana.
- Ražošana saudzē vidi.

Kā pazīt Godīgās tirdzniecības produktus?

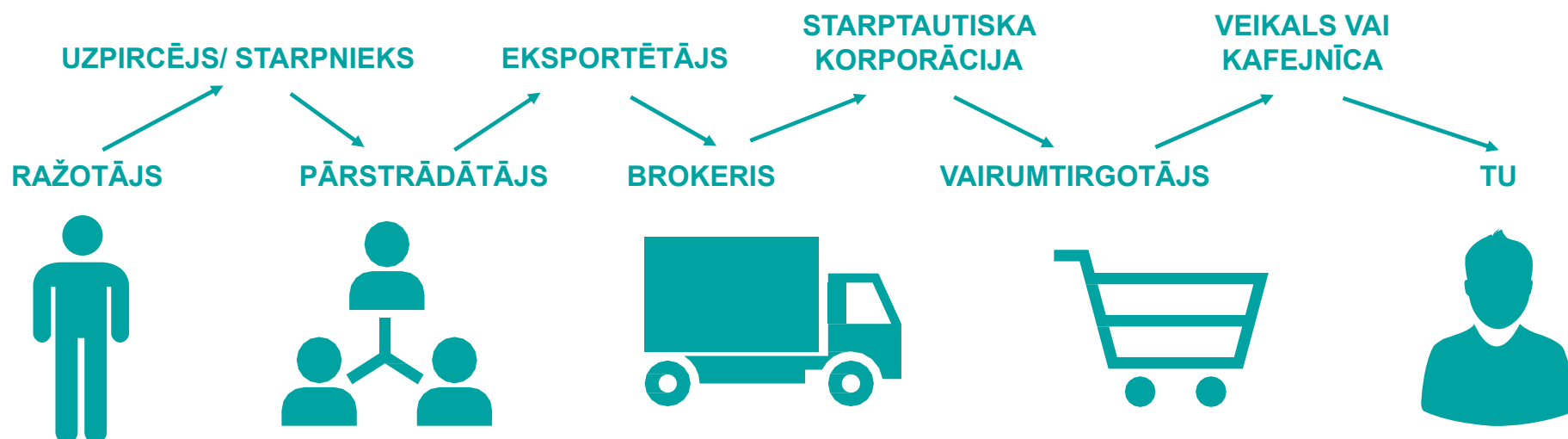

Populārākie **Godīgās tirdzniecības marķējumi** - Latvijā šobrīd pieejami produkti ar Fairtrade un Fair for life zīmēm.

Avots: <http://www.zalabriviba.lv/godiga-tirdznieciba/kas-ir-godiga-tirdznieciba/>

Konvenciālā vs godīgas tirdzniecības piegādes ķēde

KONVENCIONĀLĀ PIEGĀDES ĶĒDE

GODĪGĀS TIRDZNIECĪBAS PIEGĀDES ĶĒDE

Avots: <http://www.zalabriviba.lv/dzivesveids/infografika-kas-ir-godiga-tirdznieciba/>

Zaļā brīvība iniciatīva - tekstils

Avots: <http://www.zalabriviba.lv>

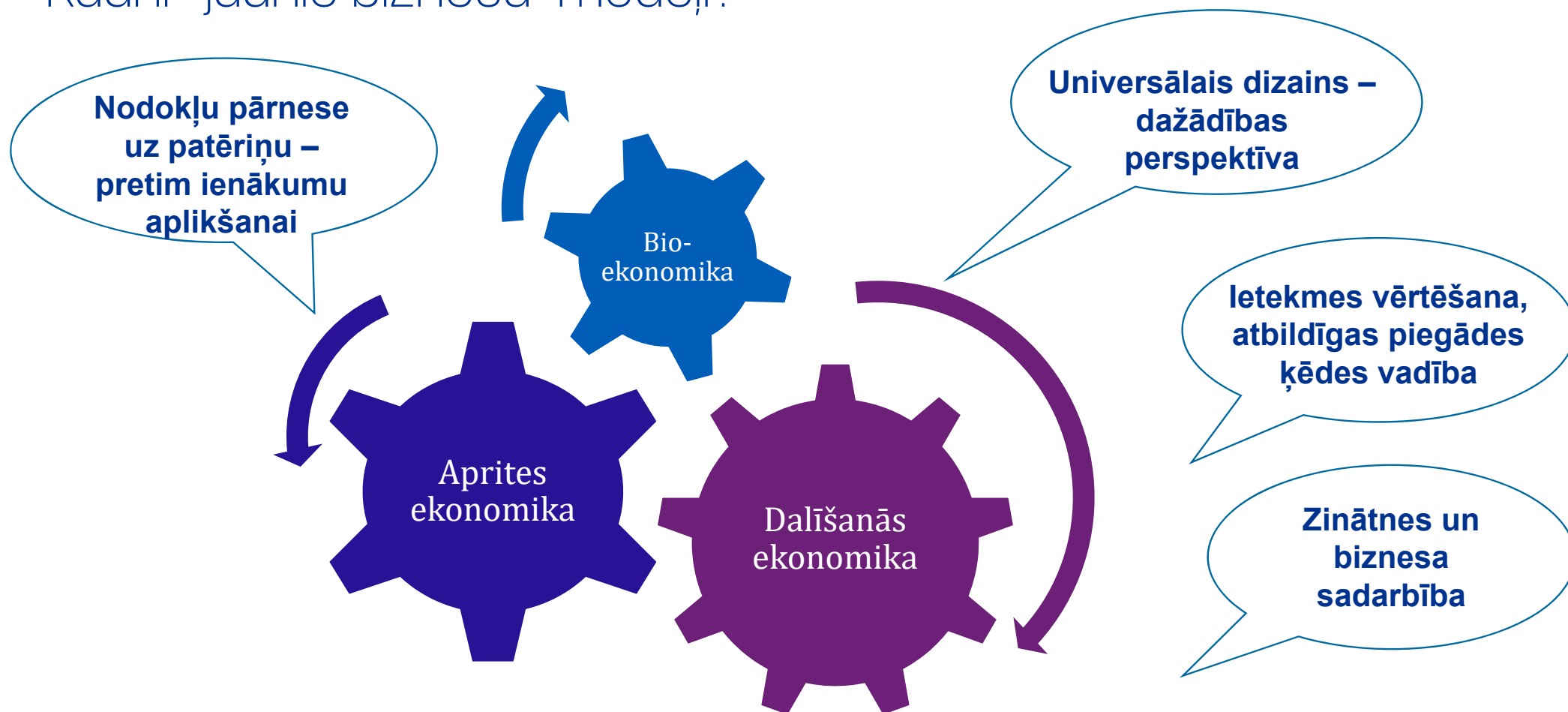
Uzņēmējdarbības risinājumi ilgtspējīgas tautsaimniecības attīstības kontekstā

Uzdevums grupās

1. Katra grupa izvēlas nozari
2. Definē nozares izaicinājumus
3. Definē ietekmes puses, kas būtu ieinteresētas norādīt uz problēmām, kuras var piedāvāt risinājumus un ietekmes puses, kuras “tur resursus”
4. Formulē nozares un to ietekmes pušu sadarbības mērķus
5. Atbild uz jautājumu, kāda loma būtu valstij, lai palīdzētu nozarei risināt problēmu/ izaicinājumu?
6. Atbild uz jautājumu , cik ilgā laikā šo izaicinājumu var atrisināt?
7. Atbild uz jautājumu, cik daudz naudas tas varētu prasīt?

Kādi ir "jaunie biznesa" modeļi?

Bioekonomika

- Bioekonomikas nozares ir lauksaimniecība, zivsaimniecība, pārtikas rūpniecība, mežsaimniecība, kokrūpniecība, celulozes un papīra rūpniecība, kā arī atsevišķi ķīmiskās rūpniecības, biotehnoloģiju un enerģētikas nozaru sektori.
- Bioprodukti ir produkti, kas pilnībā vai daļēji iegūti no bioloģiskas izcelsmes materiāliem, izņemot materiālus, kas atrodas ģeoloģiskos veidojumos un/vai ir fosilizējušies.
- Bioekonomikas balsts ir dzīvības, agronomijas, ekoloģijas, pārtikas, inženierzinātnes un sociālās zinātnes, kā arī horizontālās tehnoloģijas - biotehnoloģijas, nanotehnoloģijas, informācijas un komunikācijas tehnoloģijas, ciktāl tās saistītas ar bioproduktu izpēti, jaunu produktu vai tehnoloģiju radīšanu un izmantošanu.

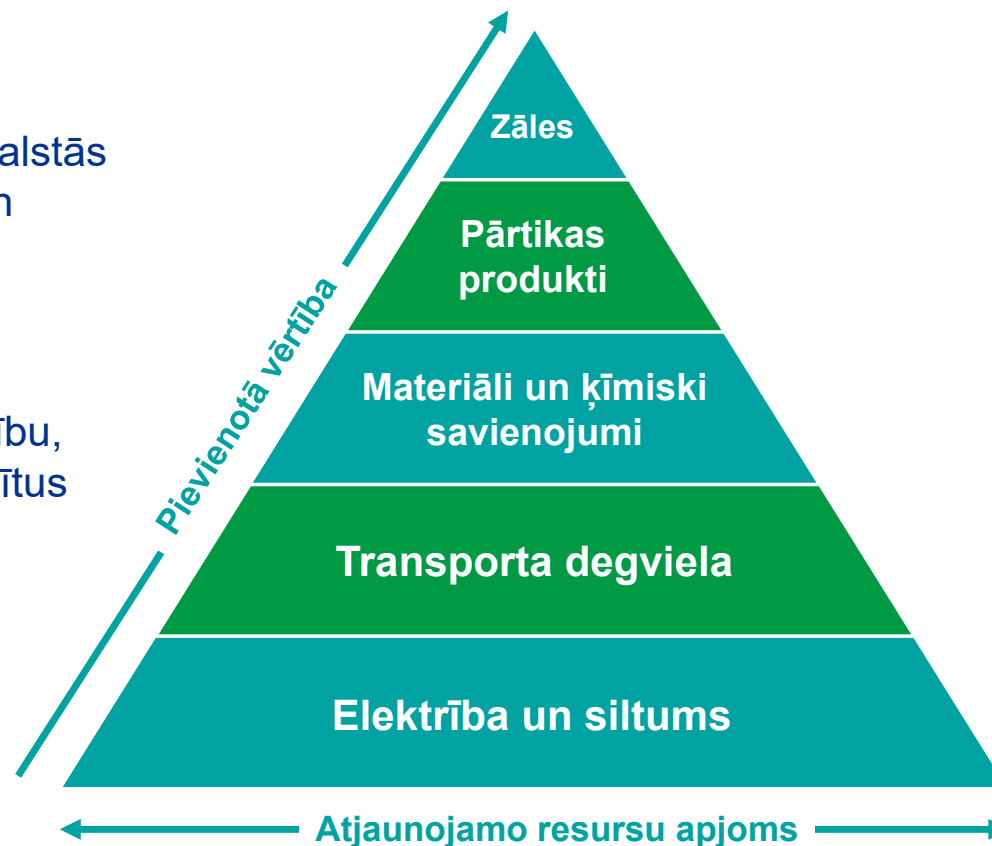

Avots: http://www.lza.lv/images/stories/nodalas/Prezentacija_LZA_EKuc_sutits.pdf

Ko ar bioekonomiku saprot Latvijā?

Bioekonomika ir tautsaimniecības daļa, kas balstās bioresursu izmantošanā, lai saražotu pārtiku un barību, enerģiju, preces un pakalpojumus.

Bioekonomika ietver gan bioresursu primāru ražošanu, gan to pārstrādi, ražojot pārtiku, barību, enerģiju un citas preces, gan bioresursos balstītus pakalpojumus.

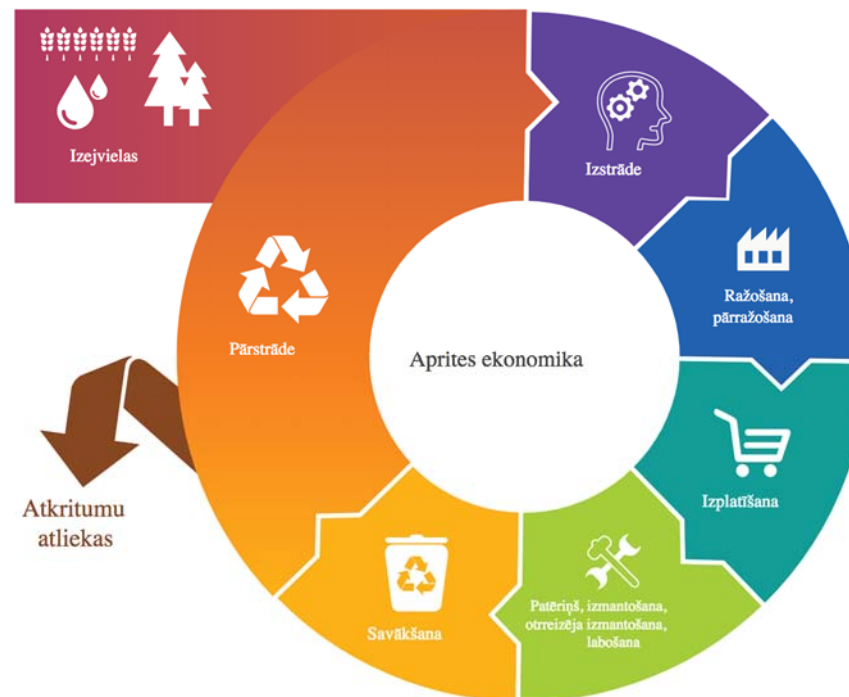
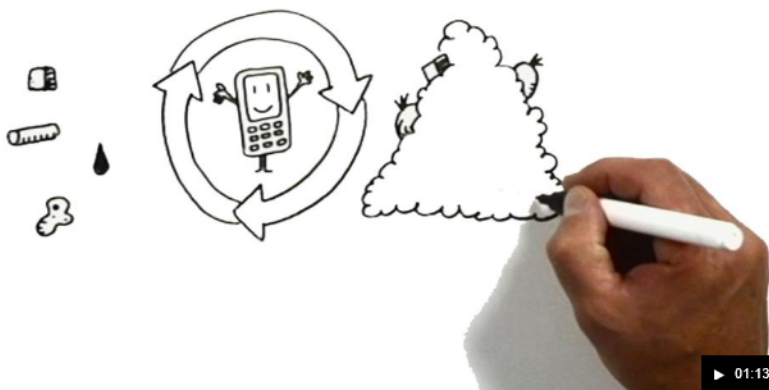

Avots: <http://www.llu.lv/lv/kas-ir-bioekonomika>

Avots: http://www.llu.lv/sites/default/files/2018-07/Latvian-Bioeconomy-Strategy-Summary-WEB_0.pdf, http://www.lza.lv/images/stories/nodalas/Prezentacija_LZA_EKuc_sutits.pdf

Aprites ekonomika

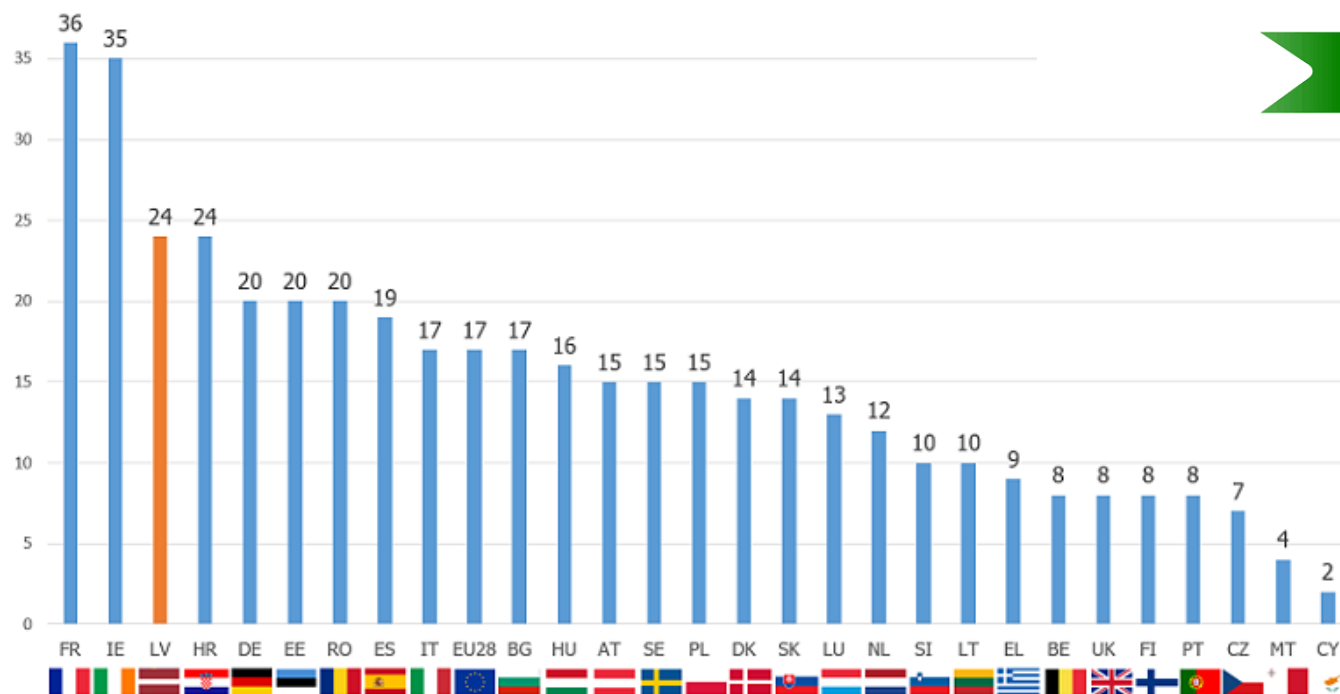
▶ Remontē, atkārtoti izmanto un pārstrādā!

Avots: <http://www.europarl.europa.eu/news/v/headlines/economy/20151201STO05603/aprites-ekonomika-ep-diskute-par-komisijas-priekslikumiem>

Dalīšanās ekonomika

Iedzīvotāju daļa, kas kādreiz izmantojuši dalīšanās ekonomikas pakalpojumus (% no iedzīvotāju skaita)

MORE TH>N®

mīntos

UBER

airbnb

taxify

B Barking

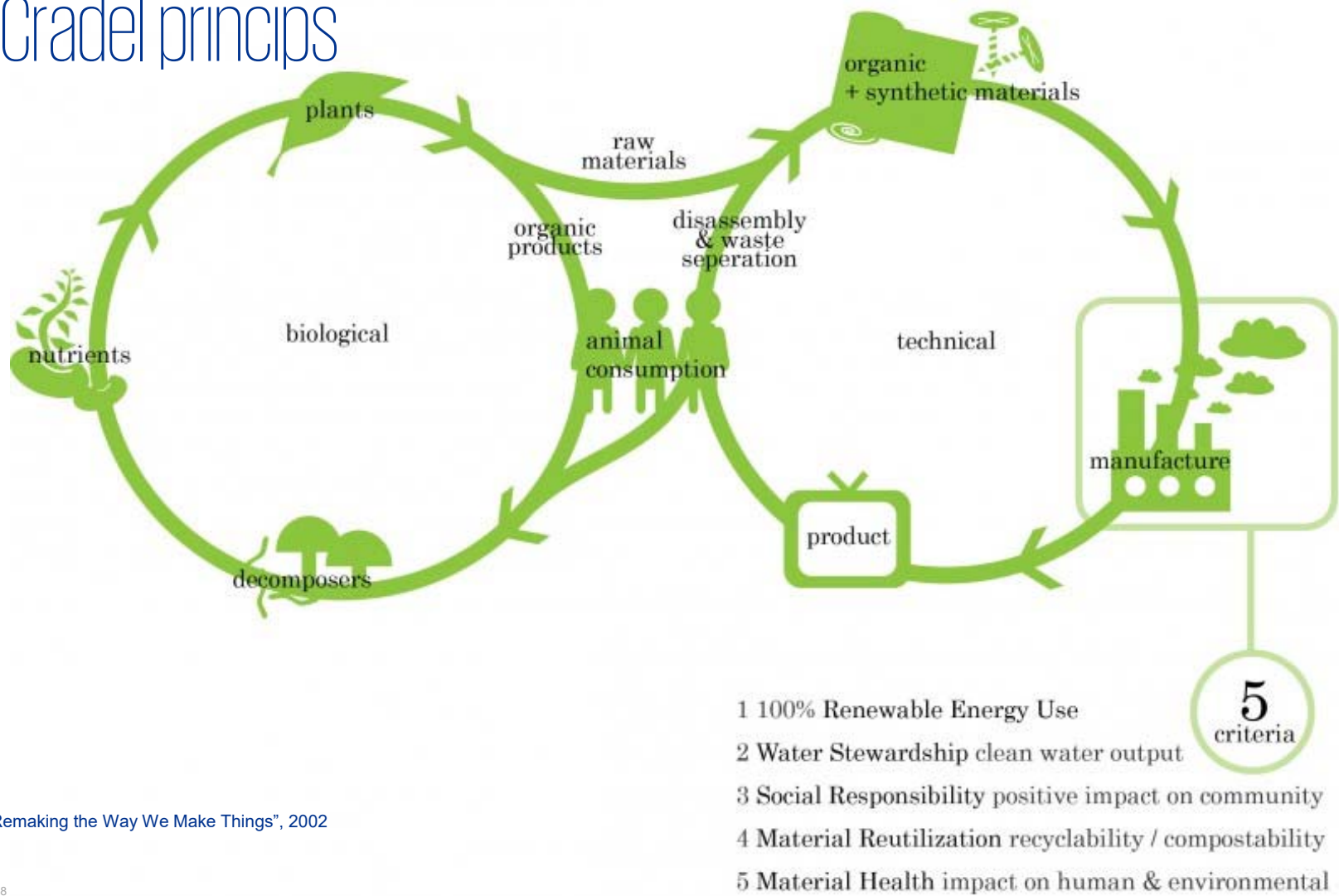
Avots: Eiropas Komisija

Dalīšanās ekonomikas makroekonomiskā ietekme

Dalīšanās ekonomikas attīstība ir likusi to savā makroekonomiskajā analīzē iekļaut arī tradicionālajiem ekonomistiem. Jau pie pašreizējiem dalīšanās ekonomikas izaugsmes tempiem parādās iezīmes, kā tā ietekmē makroekonomikas rādītājus, piemēram:

- IKP izaugsme
- Nodarbinātība
- Inflācija
- Fiskālā politika

Cradel to Cradel princips

Avots: "Cradle to Cradle, Remaking the Way We Make Things", 2002

MVU novērtēšanas instruments zaļajai ekonomika

CSR Latvia sadarbībā ar KPMG un MVO Nederland ir sarūpējusi iespēju - platforma MVU novērtēšanai, vai uzņēmums atbilst aprites ekonomikas principiem, vai ir potenciāls iesaistīties ilgtspējīga biznesa modeļa izveidē.

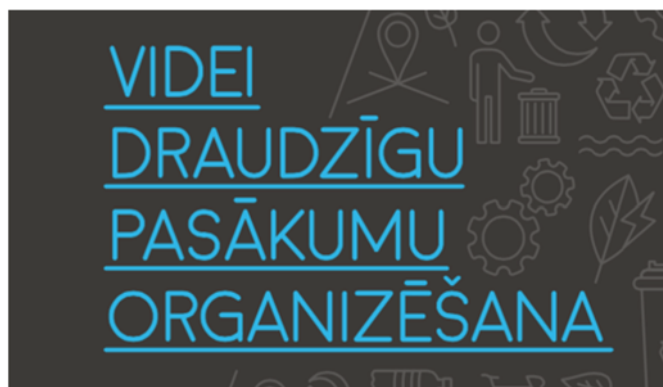
<https://www.circle-economy.com/tool/circleassessment/#.W5mHQ5MzbVo>

7 galvenie elementi aprites ekonomikai

Avots: <https://www.circle-economy.com>

Patērētāju komunikācija

ZAĻS NORĀDES BIROJAM

Lielu daļu dienas mēs pavadām birojā, kas ir mūsu ikdienas dzīves un arī darba telpa. Lai veidotu videi draudzīgu biroja vidi, nozīmīga ir ikviena darbinieka iesaiste. Kopā darītiem darbiem ir lielāka ietekme, kopā ir vieglāk rast iedvesmu jaunām iniciatīvām, turklāt zaļa darbavieta var mudināt uz zaļu rīcību arī ārpus biroja, citās ikdienas gaitās.

"homo ecos" aicina pārdomāti organizēt darbu birojā, lai tādā veidā samazinātu patēriņu un

Sociālā uzņēmējdarbība

Sociālā uzņēmējdarbība nozīmē ražot preces vai sniegt pakalpojumus ar mērķi risināt kādu sociālo problēmu vai radīt labumu sabiedrībai, nevis gūt maksimālu peļņu uzņēmuma īpašniekiem.

Sociālo uzņēmējdarbību definēt nav viegli – ne Eiropā, ne pasaulē nepastāv vienotas definīcijas vai vienotas izpratnes par sociālās uzņēmējdarbības precīzām robežām, bet divi galvenie kritēriji tomēr ir un paliek:

- 1) uzņēmējdarbība un
- 2) ar sociālu mērķi.

Sociālās uzņēmējdarbības likums: <https://sua.lv/2018/08/01/sociala-uznemuma-likums-2/>

Sociālā uzņēmējdarbība Latvijā

Latvijā «sociālais uzņēmums ir sabiedrība ar ierobežotu atbildību (SIA), kas veic labvēlīgu sociālo ietekmi radošu saimniecisko darbību (piemēram, sociālo pakalpojumu sniegšana, iekļaujošas pilsoniskas sabiedrības veidošana, izglītības veicināšana, atbalsts zinātnei, vides aizsardzība un saglabāšana, dzīvnieku aizsardzība vai kultūras daudzveidības nodrošināšana)», un izpildot likumā noteiktos kritērijus un nosacījumus, ir ieguvusi sociālā uzņēmuma statusu.

Sociālā uzņēmuma statusu var iegūt:

Jau esoši SIA, kas pielāgojuši savu darbību likuma nosacījumiem

Jaundibināti SIA, kas dibināti tieši ar mērķi jau uzreiz kļūt par sociālajiem uzņēmumiem

Avots: Sociālā uzņēmuma likums, <https://sua.lv/2018/09/18/kas-ir-sociala-uznemejdarbiba/>

Kas NAV sociālā uzņēmējdarbība?

- Sociālā uzņēmējdarbība NAV tradicionālo uzņēmumu sociālā korporatīvās atbildības aktivitātes. Piemēram, bankas Īstenota izglītības programma nav sociālā uzņēmējdarbība, ja vien, protams, tā netiek Īstenota un veikta atsevišķa, nodalīta, finansiāli un saturiski neatkarīga uzņēmuma veidā.
- Sociālā uzņēmējdarbība NAV labdarība, kad kaut kas tiek kādam atdots vai dots bez maksas, par brīvu. To, protams, var darīt, ja tam pamatā ir ilgtspējīgs biznesa modelis, kura ietvaros tiek ģenerēti ienākumi, kas pilnībā vai daļēji sedz labdarības aktivitātes.
- Sociālā uzņēmējdarbība NAV valsts un pašvaldības sociālās palīdzības aktivitātes.

Latvijas Sociālās uzņēmējdarbības asociācija

LSUA ir biedru organizācija ar mērķi veicināt sociālās uzņēmējdarbības attīstību Latvijā. Apvienojam līdzīgi domājošas organizācijas, uzņēmumus un cilvēkus, kuri tic, ka sociālajai uzņēmējdarbībai Latvijā ir milzīgs potenciāls un paši ir gatavi arī piedalīties šīs nozares veidošanā un stiprināšanā.

LSUA dibināta 2015. gada rudenī, un tās pieci dibinātāji ir [Fonds atvērtai sabiedrībai DOTS](#), [Sabiedrisko pētījumu centrs PROVIDUS](#), [Latvijas Samariešu apvienība](#), [labdarības veikalu tīkls “Otra elpa”](#), [sociālās uzņēmējdarbības akselerators “New Door”](#).

**SOCIĀLĀS
UZŅĒMĒJDARBĪBAS
FORUMS
2018**

Kā sociālās inovācijas atšķiras no sociālās uzņēmējdarbības?

Sociālā uzņēmējdarbība

Mērķis ir uzlabot pasauli, tajā pašā laikā sociālās pārmaiņas var notikt ārpus to darbības lauka.

VS

Sociālā inovācija

Uzmanības centrā ir idejas un risinājumi, kas rada sociālo vērtību – tā pat to radīšanas procesā ir iesaistītas ne tikai indivīdi vai organizācijas, bet sabiedrības kopums. Sociālās inovācijas pārsvarā ir starpnozaru.

Definīcijas

Sociālā inovācija - jauns risinājums, kas ir daudz efektīvāks, ekonomiskāks, ilgtspējīgāks nekā esošais risinājums, kas novērš sociālas problēmas. Risinājums galvenokārt attiecas uz sabiedrības kopumu, nevis uz kādu noteiktu indivīdu.

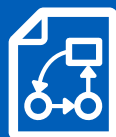
Sociālā uzņēmējdarbība ir process, kurā komersants ražo preces vai sniedz pakalpojumus, lai risinātu sociālo problēmu iepretim mērķim gūt finansiālu labumu uzņēmuma īpašniekiem.

Avots: Stanford Business Graduate School: <https://www.gsb.stanford.edu/faculty-research/centers-initiatives/csi/defining-social-innovation>

Sociālo inovāciju virzītāji

**Vietas/ platformas, kur
apmainīties ar idejām un
vērtībām**

**Pārmaiņas lomās un attiecībās
starp iesaistītajām pusēm**

**Privātā kapitāla integrācija ar publiskā
sektora un sabiedrības atbalstu**

Pašas sarežģītākās problēmas sabiedrībā nav iespējams atrisināt uzņēmumam vienam pašam, neiesaistot NVO, sabiedrību vai privāto sektoru.

Sociālo inovāciju ieguvumi

RISINA VIDES UN SOCIĀLĀS PROBLĒMAS

- Izstrādājot iepriekš nebijušus produktus
- Aizsniedzot iepriekš neuzrunātas auditorijas
- Apsteidzot konkurentus ar papildus spar
- Ar jaunām zināšanām un inovācijām sasniedz 50-80% izaugsmi

UZŅĒMUMI IEGŪST JAUNUS SPĒKUS, IZMANTOJOT SOCIĀLO INOVĀCIJU

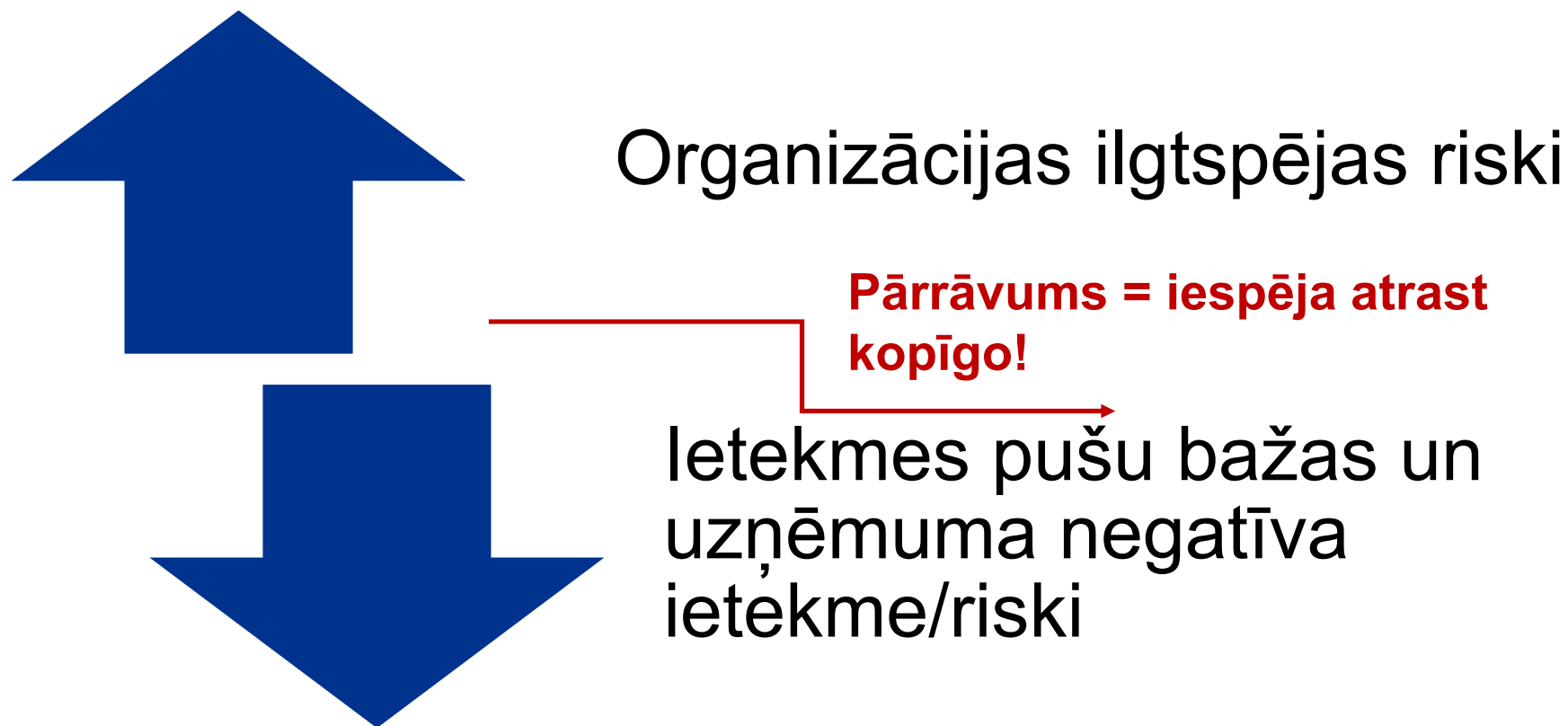
- Mazina riskus
- Iegūst priekšrocības konkurences cīņā
- Rada stabilu sabiedrību, vidi
- Pilnveido attiecības ar īpašniekiem
- Palielina darbības efektivitāti
- Stiprina reputāciju un ticamību

Sociālās inovācijas spēks

Lai pilnvērtīgi izmantotu sociālās inovācijas spēku, uzņēmumam nepieciešams:

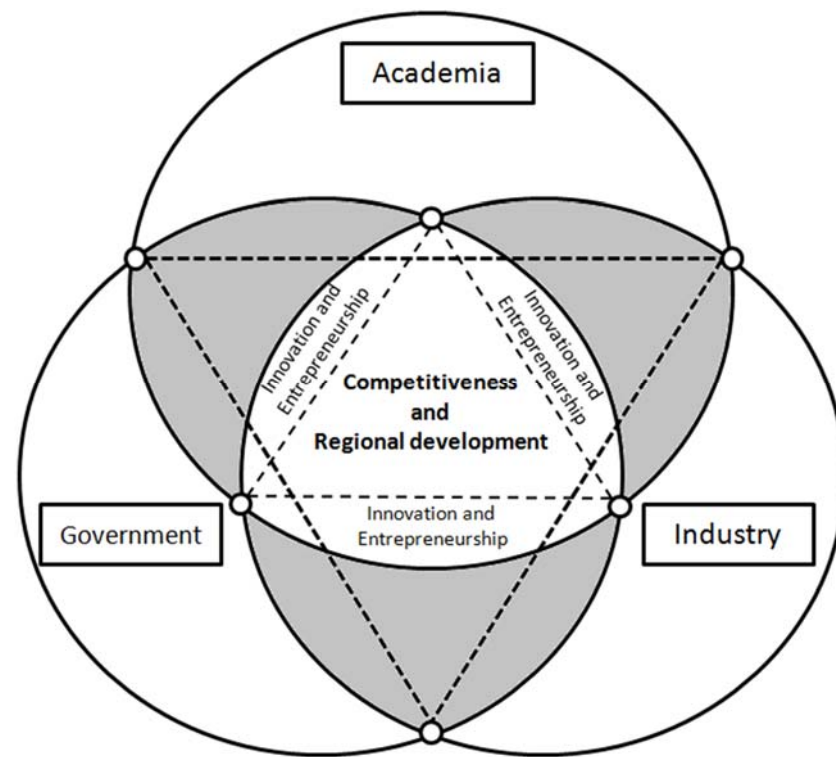

Iespēja sadarbībai – esošie uzņēmumi

Triple Helix III sastāv no trim elementiem

1. izcila nozīme universitātē inovācijās, vienlaikus ar rūpniecību un valdību zināšanu sabiedrībā;
2. Kustība uz sadarbības attiecībām starp trim galvenajām institucionālajām jomām, kurās inovāciju politika arvien vairāk ir mijiedarbības rezultāts, nevis valdības recepte.
3. Katra institucionālā sfēra arī "uzņem citu lomu", pilda jaunas lomas, kā arī to tradicionālo funkciju.

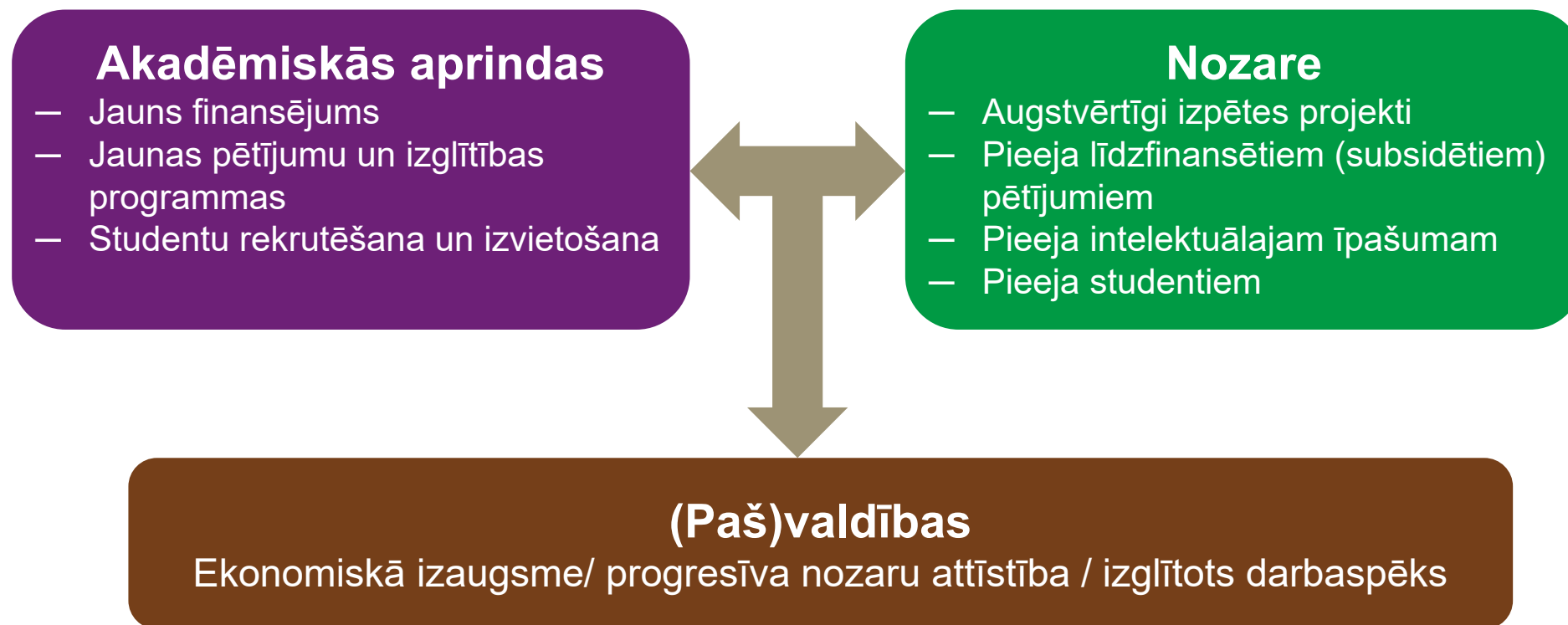

Avots: https://www.researchgate.net/figure/Proposed-new-conceptual-model-Triple-Helix-Triangulation_fig3_234203424

Avots: https://triplehelix.stanford.edu/images/Triple_Helix_Systems.pdf

Avots: http://www.scienceportal.org.by/upload/2015/June/Inconet%20EaP%20-%20Presentation/4%20Spinoglio_Triple%20Helix.pdf

Pušu ieguvumi

Avots: http://www.scienceportal.org.by/upload/2015/June/Inconet%20EaP%20-%20Presentation/4%20Spinoglio_Triple%20Helix.pdf

Valsts administrācijas
skola

Paldies par Jūsu uzmanību!

Kontaktinformācija:

Anda Drožina, KPMG Baltics SIA, tel. +371 26186170, e-pasts: adrozina@kpmg.com

Agnese Alksne, CSR Latvia, tel. +371 29443666, e-pasts: agnese@ksalatvija.lv

Mācības finansētas Eiropas Sociālā fonda projekta Nr. 3.4.2.0/15/I/001 "Valsts pārvaldes cilvēkresursu profesionālā pilnveide labāka regulējuma izstrādē mazo un vidējo komersantu atbalsta jomā" ietvaros

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

© 2018 KPMG Baltics SIA, Latvijā reģistrēta saistītības pieder autoram.

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

(PMG International), tīkla dalībfirmas. Visas

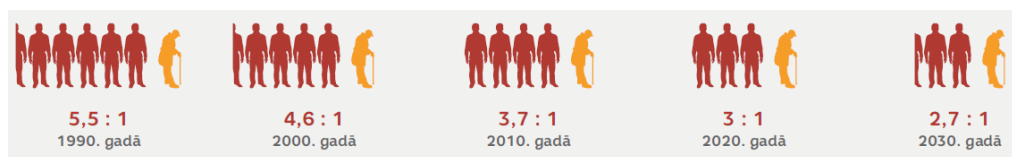

Palīgmateriāls problēmas definēšanai

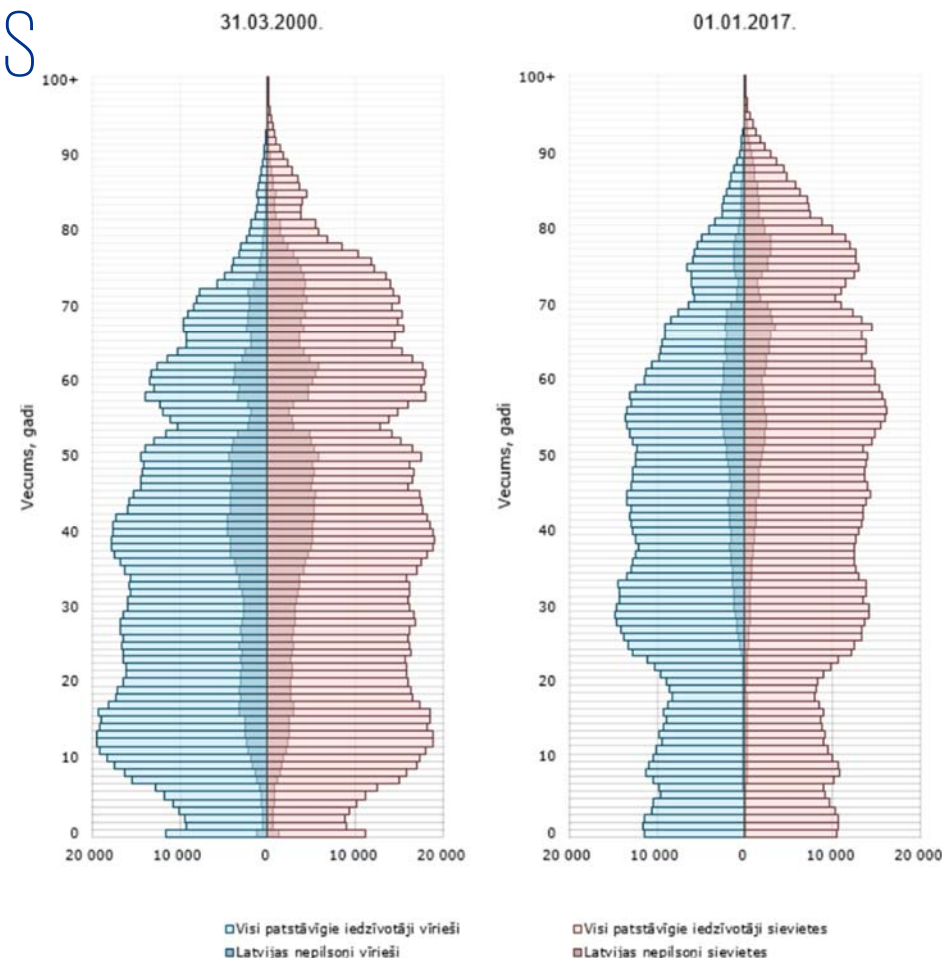
Demogrāfija/ sabiedrības novecošanās

Atbilstoši PB aprēķiniem, balstoties uz CSP un ANO ledzīvotāju nodaļas datiem, tiek prognozēts, ka līdz 2030. gadam darbaspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvars samazināsies gandrīz par 7 procentpunktiem, savukārt darbaspējas iedzīvotāju, kuru vecums ir virs 50 gadiem, īpatsvars pieaugs līdz 33,6%. Līdz ar to, samazinoties gados jaunu darba ņēmēju skaitam, darba ņēmēji vecumā virs 64 gadiem būtu jāuztver kā nozīmīgs darbaspēka resurss.

Vecumatkarības rādītājs Latvijā no 1990. līdz 2030. gadam (darbspējīgo iedzīvotāju skaits uz vienu pensionāru)

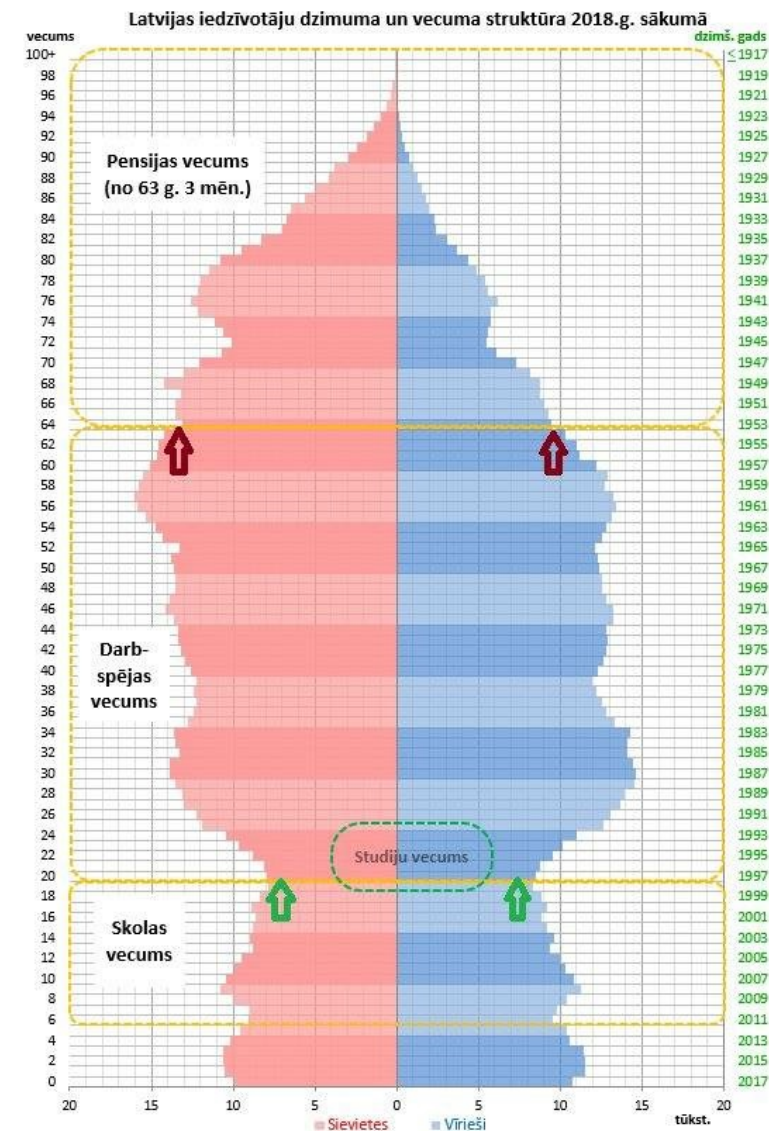
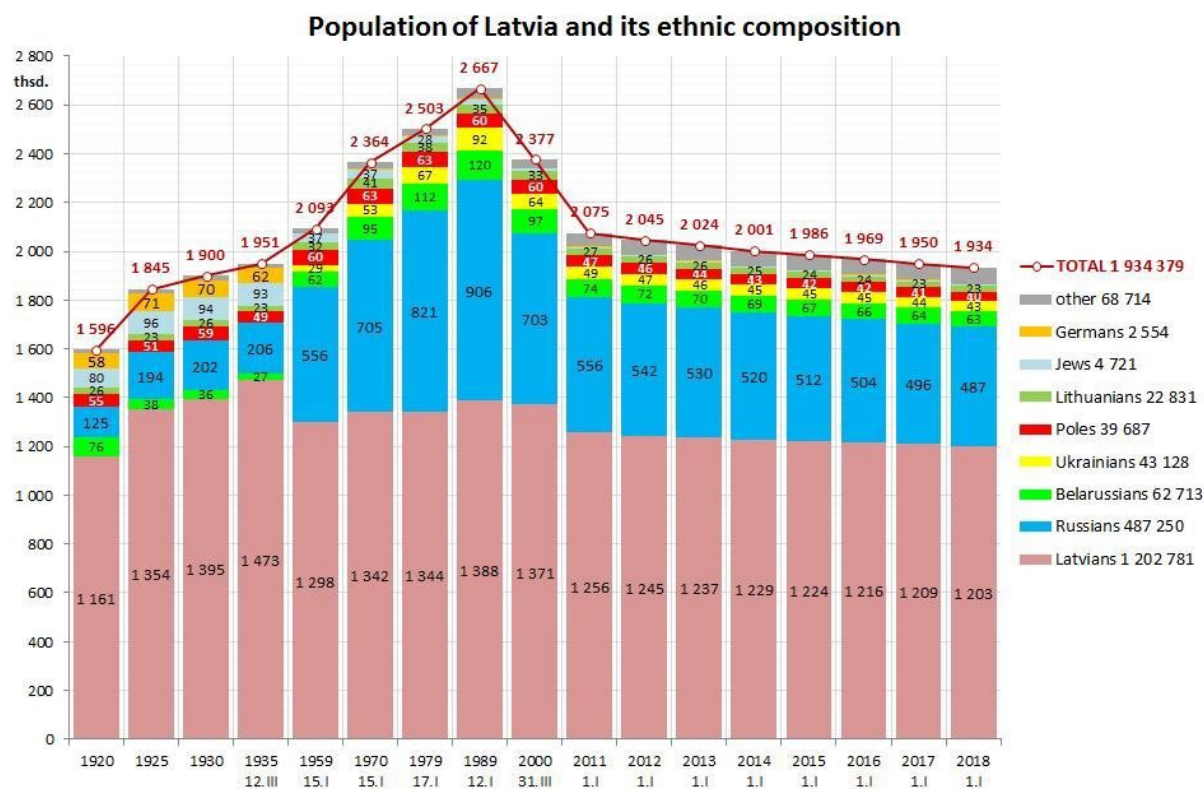
Avots: Latvijas demogrāfiskais portrets šodien ...un rīt (http://certusdomnica.lv/wp-content/uploads/2017/05/Certus_LatvijasDemografiskaisPortrets_2017_LV-1.pdf)

<http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/2011-gada-un-2000-gada-tautasskaitisanas-datu-salidzinajums-37241.html>

Demogrāfija/ sabiedrības novecošanās

CSP dati

© 2018 KPMG Baltics SIA, Latvijā reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību un KPMG neatkarīgu dalībfirmu, kuras saistītas ar Šveicē reģistrēto KPMG International Cooperative (KPMG International), tīkla dalībfirmu. Visas tiesības pieder autoram.

Dokumenta klasifikācija: publisks

Demogrāfija

- Demogrāfisko situāciju būtiski ietekmē zema dzimstība.
- 2012. gada ES dalībvalstu vidējais dzimstības līmenis bija 1,58, kamēr Latvijā šis rādītājs bija 1,44 (Eurostat).
- Turklāt, neskatoties uz pozitīvajām tendencēm pēdējos gados, 2013.gadā Latvijas dzimstības līmenim pieaugot līdz 1,52, šāds pieaugums nenodrošina paaudžu nomaiņu.
- Kā liecina PB aktīvās novecošanās pētījums, Latvijā ir maz ģimenes bez bērniem – tikai 16% sieviešu vecumā 39-45 gadi nav bērnu. Līdz ar to zemais dzimstības līmenis galvenokārt ir saistīts ar to, ka sievietes neizšķiras par otro bērnu. Šī lēmuma pamatā ir ekonomiskā nestabilitāte, nepastāvīgs darbs un nestabili ienākumi.

Avots: http://www.lm.gov.lv/upload/lmdokumentuprojekti/1/lmzino_080416_aktnovec.pdf

Sabiedrības novecošanās

Avots: Konceptuāls ziņojums “Aktīvās novecošanās stratēģija ilgākam un labākam darba mūžam Latvijā”

Aktīvās novecošanās stratēģijas izstrādē tika izvirzīti šādi rīcības virzieni:

- Nodarbinātība – gados vecāku iedzīvotāju iekļaujošs darba tirgus.
- Izglītība – izglītoti un kompetenti gados vecākie darbinieki atbilstoši mainīgajiem darba tirgus apstākļiem.
- Veselība un aktīvs dzīvesveids – veselīgi un fiziski aktīvi gados vecākie iedzīvotāji, kas pēc iespējas ilgāk turpina aktīvu un neatkarīgu dzīvi.
- Sociālā drošība – sociāli aizsargāti gados vecākie iedzīvotāji

Mērķa grupa ir gados vecākie iedzīvotāji vecumā 50 gadi un vairāk (turpmāk – gados vecākie iedzīvotāji), īpaši līdz pensionēšanās vecuma sasniegšanai

http://www.lm.gov.lv/upload/lmdokumentuprojekti/1/lmzino_080416_aktnovec.pdf

Izaicinājumi

Nodarbinātības jomā gados vecākos iedzīvotājus Latvijā raksturo samērā augsta līdzdalība darba tirgū, bet galvenais izaicinājums ir bezdarbs un īpaši ilgstošais bezdarbs, ko ietekmē tādi faktori kā zemāka mobilitāte gan attiecībā uz darbavietas maiņu, gan atgriešanos darba tirgū, stereotipi no darba devēju puses, izglītības un veselības aspekti, kā arī aprūpes pienākumi.

Šodien: Nabadzības risks ir pirms pensijas vecumā, pensijas vecumā ir labāk situācija

Nākotnē: Pensiju nepieejamība pietiekamā apjomā nepalīdzēs nabadzības risku mazināšanai pirms pensijas un pensijas vecumā.

Valsts loma, lai mazinātu riskus, jāmaina:

- Infrastruktūra (mobilitāte)
- Veselības aprūpe
- Izglītības sistēma

Avots: http://www.lm.gov.lv/upload/lmdokumentuprojekti/1/lmzino_080416_aktnovvec.pdf

Ja neko nemainīsim...

Citāts no stratēģijas: «Ņemot vērā aktīvās novecošanās situāciju ietekmējošo faktoru savstarpējo saistību, nepieciešams savstarpēji koordinēts risinājums situācijas uzlabošanai, kas vērsts uz pilnvērtīgu esošā darbaspēka potenciāla izmantošanu, vēršot uzmanību gan uz galvenajiem šķēršļiem un izaicinājumiem, gan iespējām situācijas uzlabošanai. Balstoties uz šādu pieeju, ir izstrādāta aktīvās novecošanās stratēģija. Savukārt turpinot pašreizējo politiku iespējama identificēto problēmu pastiprināšanās. Aktīvās novecošanās stratēģiju plānots īstenot ESF darbības programmas «Izaugsme un nodarbinātība» 7.3.2.SAM “Paildzināt gados vecāku nodarbināto darbaspēju saglabāšanu un nodarbinātību” ietvaros (turpmāk – 7.3.2.SAM).»

Avots: http://www.lm.gov.lv/upload/lmdokumentuprojekti/1/lmzino_080416_aktnovvec.pdf

Emigrācija

Vienlaikus sabiedrības novecošanos un iedzīvotāju skaita samazināšanos ietekmējusi arī gados jaunāko un vidēja vecuma iedzīvotāju emigrācija, kas pastiprinājās pēc pievienošanās ES un ekonomiskās krīzes laikā.

Reģionālā līmenī, atbilstoši PB aktīvās novecošanās pētījumam, zemāks ienākumu līmenis un darba vietu trūkums ekonomiski sliktāk attīstītos reģionos veicina emigrāciju un, tā kā parasti izceļo gados jauni iedzīvotāji, tas noved pie straujas sabiedrības novecošanās.

Kopš 2000. gada no Latvijas aizbraukuši 270 tūkst. cilvēku, ja tā turpināsies pēc gadiem desmit Latvijā būs palikuši tikai 1,6 miljoni

(ik gadu izbrauc 20 000 cilvēku jeb tikpat, cik dzīvo Cēsīs.)

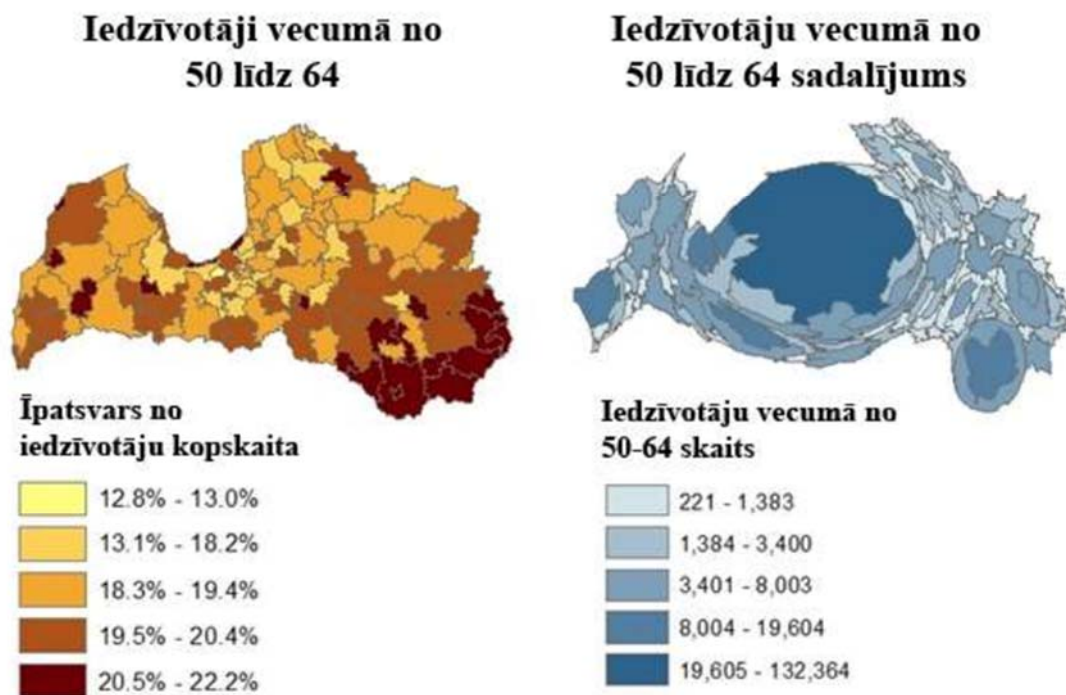
Avots:

<https://www.diena.lv/raksts/latvija/zinas/ja-latviesi-turpinas-emigret-pec-desmit-gadiem-latvija-bus-vien-16-miljoni-iedzivotaju-14181722>

Avots: http://www.lm.gov.lv/upload/lmdokumentuprojekti/1/lmzino_080416_aktnovvec.pdf

Kur dzīvo visvecākie iedzīvotāji?

Attēls Nr.3: Iedzīvotāju vecumā no 50 līdz 64 gadiem skaits un īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā

Avots: PB aktīvās novecošanās pētījums (CSP tautas skaitīšanas dati par 2011. gadu)

Kādus rādītājus ir būtiski uzlabot?

ANO Eiropas Ekonomisko komisiju, izstrādāja aktīvās novecošanās indeksu³ (turpmāk – ANI), kas ir instruments iedzīvotāju vecumā 55 gadi un vairāk neizmantotā aktīvās novecošanās potenciāla novērtēšanai. Indeksu veido 22 indikatori, kas ir sagrupēti četrās jomās - nodarbinātība; līdzdalība sabiedrībā; neatkarīga, veselīga un droša dzīvošana; kapacitāte un aktīvu novecošanos veicinoša vide.

Latvija ierindojas 19.vietā (sievietēm 11, vīriešiem 24. vieta)

Avots: ANO Eiropas Ekonomiskā komisija

Avots: Aktīvās novecošanās indekss (Active Ageing Index), <http://www1.unece.org/stat/platform/display/AAI/Active+Ageing+Index+Home>

Sociāli izslēgto grupu iekļaušana darba tirgū – dēļ vecuma

PB aktīvās novecošanās pētījuma ietvaros neaizsargātākie gados vecākie iedzīvotāji (bezdarbnieka statuss vismaz 12 mēnešus, zemas intensitātes nodarbinātība, kas nepārsniedz 6 mēnešus gada laikā, zemi ienākumi, kas ir mazāki par 80% no valstī noteiktās minimālās algas vai neoficiāla nodarbinātība) vecumā no 50 līdz 61 gadam ir profilēti sešās grupās pēc kopīgām pazīmēm (skat. 1. pielikumu „Neaizsargātāko gados vecāko iedzīvotāju grupas”):

- 1) zemas intensitātes darbinieki ar zemiem ienākumiem – 24%;
- 2) nabadzīgas personas bez darba – 22%;
- 3) personas ar invaliditāti bez darba 16%;
- 4) neformāli nodarbināti vīrieši – 15%
- 5) sievietes ar zemiem ienākumiem – 12%;
- 6) priekšlaicīgi pensionējušās personas – 11%.

Avots: http://www.lm.gov.lv/upload/lmdokumentuprojekti/1/lmzino_080416_aktnovvec.pdf

Personas ar invaliditāti bez darba

Personām ar invaliditāti bez darba (trešā grupa) būtiskākie šķēršļi iesaistei darba tirgū ir veselības ierobežojumi un salīdzinoši zems izglītības līmenis. Līdz ar to papildus izglītības iespējām nepieciešams novērtēt šo personu darba kapacitāti un pielāgot darba vietas atbilstoši to veselības stāvoklim. Tāpat būtiskus ieguvumus var sniegt elastīgi darba organizācijas risinājumi.

Avots: http://www.lm.gov.lv/upload/lmdokumentuprojekti/1/lmzino_080416_aktnovec.pdf

Personas ar invaliditāti Latvijā

- 2016.gadā 182 048 cilvēkiem jeb 9,3% no Latvijas iedzīvotāju kopskaita bija noteikta invaliditāte, tostarp 17 865 personām invaliditāte tika noteikta pirmo reizi. 8 296 personas ar invaliditāti bija bērni, bet 73 541 personas - pensijas vecumā vecākas par 63 gadiem.
- 2016.gada beigās nodarbināti bija 4% personu ar pirmās grupas invaliditāti, gandrīz 20% personu ar otrās grupas invaliditāti un 40% personu ar trešās grupas invaliditāti.
- 2017.gadā Tiesībsarga biroja veiktajā darba devēju aptaujā 77% darba devēju, kuri jau nodarbinājuši darbiniekus ar invaliditāti, norādīja, ka arī turpmāk pieņemtu darbā darbinieku ar invaliditāti.
- 9,6% - negribētu, lai šādi cilvēku tiktu pieņemti darbā viņu organizācijās.
- Aptaujas liecina, ka vairāk aizspriedumu un lielāka distancēšanās vērojama pret cilvēkiem ar psihiskām saslimšanām un intelektuālās attīstības traucējumiem

Avots: <https://nra.lv/latvija/230404-182-000-cilveku-latvija-ir-noteikta-invaliditate.htm>

Sievietes ar zemiem ienākumiem

Sievietes ar zemiem ienākumiem (piektā grupa) bieži ir nodarbinātas nepilnu darba laiku, ko nosaka aprūpes pienākumi. Līdz ar to ir nepieciešams attīstīt bērnu un gados vecāko iedzīvotāju aprūpes pakalpojumus. Savukārt attiecībā uz pilna laika nodarbinātajiem, nepieciešams veicināt šo personu iesaisti pieaugušo izglītībā, t.sk. apgūstot jaunas prasmes un profesijas.

Avots: http://www.lm.gov.lv/upload/lmdokumentuprojekti/1/lmzino_080416_aktnovec.pdf

Nabadzībai ir sievietes seja

Viena no lielākajām riska grupām ir vientuļie vecāki, starp kuriem vairums ir sievietes.

Nabadzības riskam ir pakļauti 48% vientuļo māšu un tikai 32% vientuļo tēvu. Otra grupa ir daudzbērnu ģimenes.

Statistika liecina, ka nabadzībā dzīvo 17% pāru ar vienu bērnu.

Savukārt, ja bērnu skaits sasniedz trīs, tad šāds risks gandrīz dubultojas. Tas ir skaidrojams ne tikai ar lielākiem izdevumiem bērnu audzināšanai, bet arī ar to, ka daudzbērnu mātes biežāk paliek mājās vai strādā nepilnas slodzes darbu. Tādēļ kopējie ģimenes ienākumi sarūk.

Lai to mainītu, būtu nepieciešami gan bērnu dārzi, gan lielāka vīriešu iesaiste bērnu audzināšanā, gan arī līdzvērtīga samaksa par padarīto darbu.

Avots: <http://www.europarl.europa.eu/latvia/lv/jaunumi/jaunumi-2013/jaunumi-2013-march/press-release-2013-march-4.html>

Priekšlaicīgi pensionējušās personas

Attīstīt bērnu un gados vecāko iedzīvotāju aprūpes pakalpojumus, veicināt elastīgus darba organizācijas risinājumus, attīstīt vecuma pārvaldības politikas uzņēmumos, kā arī ierobežot priekšlaicīgas pensionēšanās iespējas. Pašlaik Latvijas situācijā priekšlaicīgas pensionēšanās gadījumā izmaksā 50% no piešķirtā pensijas apmēra.

Avots: http://www.lm.gov.lv/upload/lmdokumentuprojekti/1/lmzino_080416_aktnoviec.pdf

Sieviešu un vīriešu atalgojuma atšķirības

Atalgojuma atšķirība starp dzimumiem ir atšķirība starp vidējo bruto darba samaksu stundā, ko dažādās ekonomikas nozarēs saņem vīrieši un sievietes. Vidējā atalgojuma atšķirība starp dzimumiem Latvijā ir 17% (vidējā atalgojuma atšķirība starp dzimumiem ES ir 16,3%). (1)

Kopējā ienākumu atšķirība starp dzimumiem ir atšķirība starp vidējie ienākumiem gadā, ko saņem sievietes un vīrieši. Ir ņemti vērā trīs veidu neizdevīgi apstākļi, ar ko saskaras sievietes:

- zemāks atalgojums stundā;
- mazāk stundu strādāts algotā darbā;
- zemāks nodarbinātības līmenis (piemēram, kad karjera tiek pārtraukta, lai rūpētos par bērniem vai radniekiem).

Kopējā ienākumu atšķirība starp dzimumiem Latvijā ir 22,8% (vidējā kopējā ienākumu atšķirība starp dzimumiem ES ir 39,6 %). (2)

Avots: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/gender-pay-gap/index_lv.htm

Daži no faktoriem, kas veicina atalgojuma atšķirību starp sievietēm un vīriešiem

Vadošus amatus pārsvarā ieņem vīrieši. Katrā no nozarēm vīrieši tiek biežāk paaugstināti amatā un līdz ar to tiek labāk atalgoti. Šī tendence ir visizteiktākā augstākā līmeņa vadītāju vidū, kur sievietes ir mazāk nekā 6 %. Sievietes uzņemas nozīmīgus neapmaksātus darbus, piemēram, mājsaimniecības darbus un rūpes par bērniem vai radniekiem, daudz biežāk nekā vīrieši.

Strādājoši vīrieši vidēji 9 stundas nedēļā velta aprūpei un mājsaimniecības darbiem bez atalgojuma, savukārt strādājošas sievietes tam velta 22 stundas — tās ir gandrīz 4 stundas ik dienas.

Darba tirgū tas atspoguļojas tādējādi, ka vairāk nekā viena sieviete no trim samazina algotā darba laiku līdz nepilna laika darbam, turpretim šādi rīkojas tikai 1 vīrietis no 10.

Sievietes biežāk kādu laika periodu atrodas ārpus darba tirgus nekā vīrieši. Šie pārtraukumi karjerā ietekmē ne tikai atalgojumu stundā, bet arī ienākumus nākotnē un pensiju.

Segregācija izglītībā un darba tirgū — tas nozīmē, ka atsevišķās nozarēs un profesijās vairums strādājošo ir sievietes, savukārt citās - vairums strādājošo ir vīrieši.

Atsevišķās valstīs profesijas, kurās pārsvarā ir nodarbinātas sievietes, piemēram, izglītības vai pārdošanas nozarēs, tiek zemāk atalgotas nekā profesijas, kurās pārsvarā ir nodarbināti vīrieši, pat tad, ja nepieciešama līdzvērtīga pieredze un izglītība.

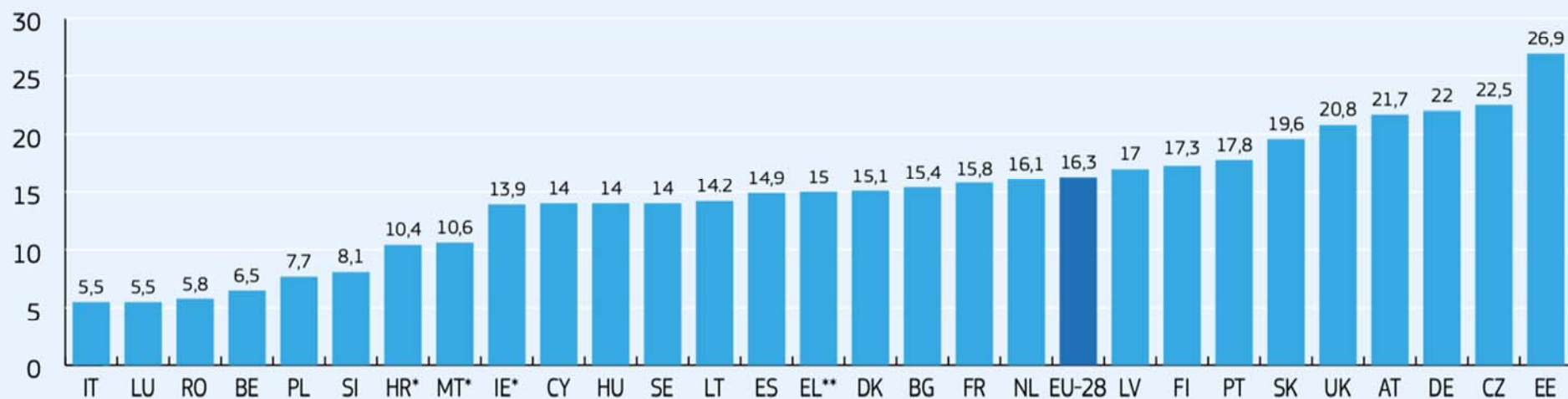
Diskriminācija atalgojuma jomā, lai gan ir nelikumīga, turpina veicināt atalgojuma atšķirību starp dzimumiem.

Avots: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/gender-pay-gap/index_lv.htm

Sieviešu un vīriešu atalgojuma atšķirības ES

(1) Eurostat, 2015

(2) Eurostat, 2014

Atalgojuma atšķirība starp dzimumiem ES un ES dalībvalstīs nepielāgotā formā (%). Avots: Eurostat (2015). * 2014. gada dati. ** 2010. gada dati.

Avots: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/gender-pay-gap/index_lv.htm

Izglītības sistēma

Tāpat kā citās attīstītajās valstīs, Latvijas darba tirgū pieaug prasības pēc kognitīvajām un sociāli emocionālajām prasmēm, vienlaikus samazinoties pieprasījumam pēc rutīnas veida manuālajām prasmēm. Līdz ar to būtiski ir attīstīt šīs prasmes jau no agrīnas bērnības un pilnveidot visa mūža garumā.

2014.gadā mūžizglītības aktivitātēs Latvijā bija iesaistījušies tikai 2,2% iedzīvotāju vecumā 55-64 gadi, kamēr vidējais ES rādītājs šajā vecuma grupā ir 5,9% (skatīt attēlu nr.8). Turklāt Latvijas situācijā sievietes mūžizglītības aktivitātēs iesaistās aktīvāk nekā vīrieši

Avots: http://www.lm.gov.lv/upload/lmdokumentuprojekti/1/lmzino_080416_aktnovec.pdf

Nodarbinātības prognozes

Līdz 2020.gadam 2/3 pieaugs pieprasījums 3 nozarēs: – apstrādes rūpniecība, tirdzniecība un komercpakalpojumi.

Vidējā termiņā samazināsies nodarbinātības pieprasījums: lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarēs.

Ņemot vērā tautsaimniecības pārstrukturizāciju, strauji pieaugs pieprasījums: augstas kvalifikācijas speciālisti.

Vidējā termiņā pieprasījums palielināsies: pēc zinātnes un inženierzinātņu speciālistiem, informācijas un komunikācijas tehnoloģijas jomas speciālistiem, komercdarbības un pārvaldes speciālistiem, kā arī juridisko, sociālo un kultūras lietu speciālistiem.

Attiecībā uz vidējas kvalifikācijas profesiju speciālistiem pieaugums sagaidāms: elektrisko un elektronisko iekārtu strādnieki, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu strādnieki, kā arī pārtikas produktu pārstrādes un kokapstrādes strādnieki.

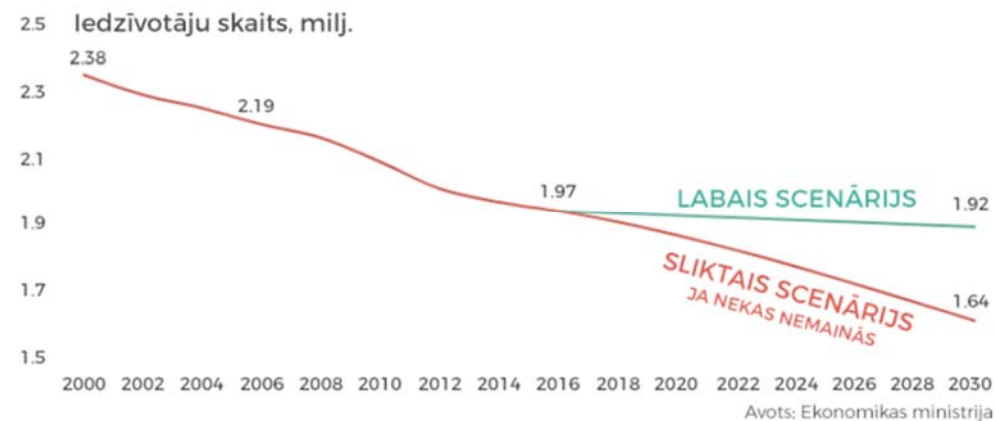
Atbilstoši būtiskākais darbaspēka pieprasījuma samazinājums sagaidāms pēc mazkvalificētā darbaspēka, prognozējot samazināju par vairāk nekā ¼ daļu līdz 2030.gadam.

Sekojoši tiek prognozēts, ka līdz 2025.gadam vidējas un īpaši zemas kvalifikācijas darbaspēka piedāvājums ievērojami pārsniegs pieprasījumu un veidosies neatbilstības.

Nodarbinātība

Ekonomikas ministrijas (EM) prognozes rāda citu ainu. Pēc četriem gadiem – 2021.gadā – Latvijā būs ap 10 000 lieku humanitāro un sociālo zinātņu speciālistu, bet trūks ap 16 000 speciālistu ar augstāko izglītību matemātikas un inženierzinātnēs un 30 000 darbinieku ar arodizglītību.

EKONOMIKAS MINISTRIJAS PLĀNS LATVIJAS IZDZĪVOŠANAI

Grafika: Lote Lārmāne

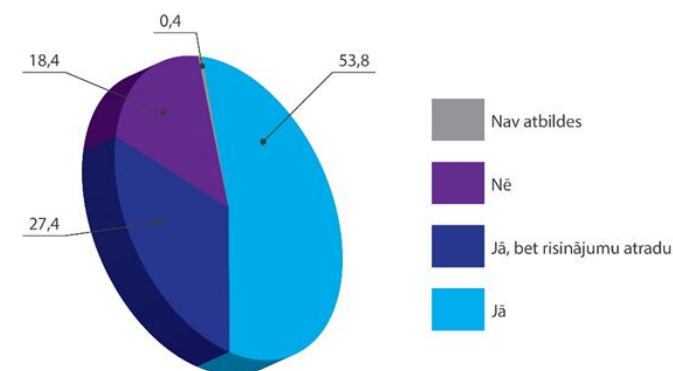
Avots: <https://rebaltica.lv/2017/10/kur-nemsim-vismaz-35-000-darbinieku/>

Trūkst darbinieku (1)

69% uzņēmēju pauduši uzskatu, ka uzņēmumam vajadzīga darbaspēka pieejamība ir slikta. Arī raugoties nākotnē, uzņēmēji nav optimistiski noskaņoti par uzņēmumam vajadzīgā darbaspēja pieejamību - 41% uzņēmēju atzīmējis, ka tuvākā gada laikā situācija pasliktināsies, savukārt 48%, ka situācija nemainīsies, bet 5% tic, ka situācija uzlabosies (Citadeles indekss).

LTRK veikta aptauja rāda, ka 60% no aptaujātajiem LTRK biedriem atzinuši, ka saskaras ar darbaspēka trūkumu. 80% uzņēmēju pauduši atbalstu ārvalstu studentu iesaistei Latvijas darba tirgū.

● Vai Jūs jau esat saskāries ar darbaspēka trūkumu Latvijā?

Avots: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/ltrk-latvija-trukst-visu-kvalifikaciju-darbinieku-situacija-klust-kritiska.a260484/>

Piemērs: IT nozare

EM izstrādātais “labais scenārijs”. Tas paredz, ka Latvijā nākamajos gados ekonomikas (IKP) pieaugums ir ap 5% gadā un tā mainās: konkurētspējas trumpis nav tikai zemas algas un lētas izejvielas, bet business modernizējas un iegulda inovācijās, un tehnoloģijās. Rezultātā 2030.gadā iedzīvotāju skaits ir nedaudz mazāks kā šobrīd – 1,92 miljoni.

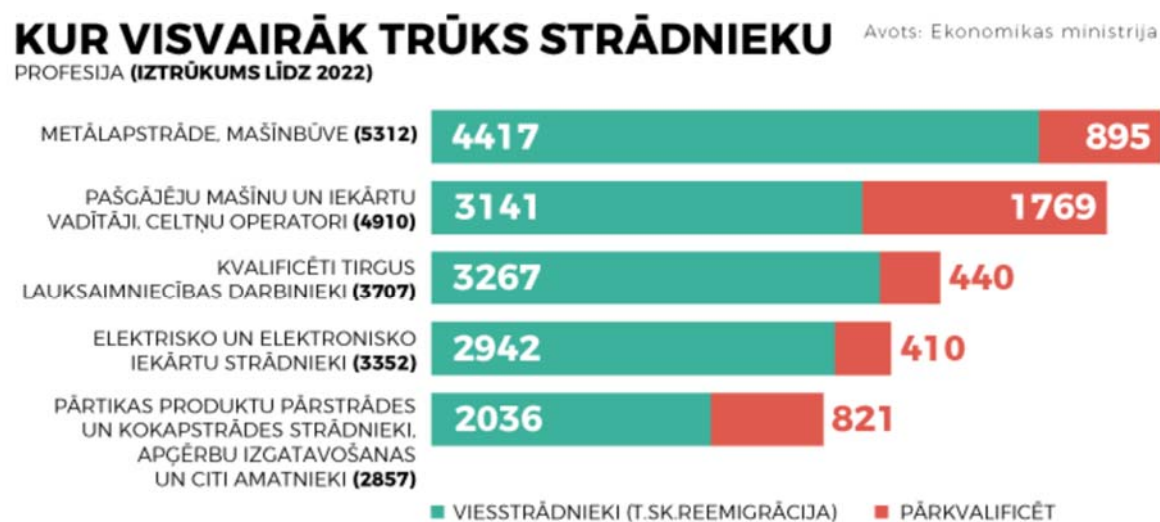
Būtu nepieciešams, lai augstskolu IKT jomā ik gadu pabeigtu ap 3000 jauno speciālistu, taču šobrīd gadā šo specialitāti iegūst vien 500-600 absolventi. "Līdz ar to tas ir skaidrs deficīts [IKT jomā, LTRK Ja IKP aug par 2 – 3% gadā, kā bijis pēdējos pāris gadus, varētu piepildīties “sliktais scenārijs”. 2030.gadā Latvijā dzīvotu vairs tikai 1,64 miljoni iedzīvotāju.

Avots: <https://rebaltica.lv/2017/10/kur-nemsim-vismaz-35-000-darbinieku/>

Pārkvalificēt vai ievest?

Lai piepildītos “labais scenārijs”, jau līdz 2022.gadam darba tirgum vajadzēs papildus vairāk nekā 35 000 strādājošo. Pēc lieluma tā būtu vēl viena Ventspils.

EM domā, ka trūkstošos darbiniekus atradīs, pārkvalificējot esošos (12,5 tūkstošus) un motivējot aizbraukušos atgriezties (22,8 tūkstošus).

Grafika: Lote Lārmane

Avots: <https://rebaltica.lv/2017/10/kur-nemsim-vismaz-35-000-darbinieku/>

Migrācija

VIESSTRĀDNIEKI LATVIJĀ (2016)

Avots: PMLP

TOP 5 VALSTIS

TOP 5 NOZARES

Grafika: Māris Diņģelis, IR

Avots: <https://rebalta.lv/2017/10/kur-nemsim-vismaz-35-000-darbinieku/>